

जीवनया समस्या

महोपकारक

महास्थविर महाशी सयादोयागु

लिसः

व

वणणच्योथिङ् डा. ऊ. मिङ्गस्वेयागु

न्हास

Dhamma Digital

भाष्य हृहृ

भिक्षु ज्ञानपूर्णिक (धम्माचरिय)

Dhamma.Digital

जीवनया समस्या

महोपकारक

महास्थविर महाशी सयादोयागु
लिसः

व

वरणच्योथिडु डा. ऊ. मिड्स्वेयागु
न्ह्यसः

Dhamma.Digital

प्रकाशन सहयोगीयि:
अनागारिका ऋणवती
स्वयम्भूराज बज्जाचार्य
गणेशमाया
तीर्थमान शाक्य व (स्व.) कथो शाक्य
चन्द्रप्रभा शाक्य
बद्रिदेवी व कपिल शाही; कमला शाही

त्रिपां पिंडगु १००० प्रति

बु. सं. २५३४

वि. सं. २०४७

ने. सं. १११०

इ. सं. १९९०

मूः ७/-

Dhamma.Digital

(सर्वाधिकार सुरक्षित)

थाकूः:-

लक्ष्मी छापाखाना

यट्खा, काठमाडौं।

फोन नं. २१३६५२

शुद्ध-अशुद्ध

शुद्ध

दुष्कर्म काय
भगवानपिनिग
उग
तःग
माःग
धर्म
गहस्थ
भिक्ष
च्वनीगली
जह
धात्य
मन
इलांयाग
तुतियाग
४२-ग
जुहुग
न्याग
छग

शुद्ध

दुष्कर्म कार्य
... - पिनिगु
उगु
तःगु
माःगु
धर्म
गृहस्थ
भिक्षु
च्वनीगुली
जुहु
धात्ये
मनु
इलांयागु
तुतियागु
४२-गु
जुहुगु
न्यागु
छगु

पौलिया:

५
५
६
६
७
११
१३
१३
२२
२५
२५
२८
२९
३७
३८
३८
३८
४३

बीच	बीज	४४
ज वनीग	जू वनीगु	४५
कम	कर्म	५३
द्वनिग	द्वनिगु	५५
शरीरं	शरीरं	५९
बुद्धोपदेश	बुद्धोपदेश	६१
जया	जुया	६९
भिक्षुपिनिग	भिक्षुपिनिगु	७८
मदुगु	मदुगु	७९
दुथ	दुथें	८१
घंकल	घुंकल	८२
ल्हातो	ल्हाती	८५
फवनोगु	फवनीगु	८५
वर्थे	वर्थे	८५
जया	जुया	८७
ह्यकीह्यसिगु	ह्ययेकीह्यसिगु	८८
लनी	लना	९०
याये	यायेगु	९६
पसीक	मसीक	९८
सम्बःधी	सम्बन्धी	१०२
गकथं	गुकथं	१०२
स्वयं	स्वये	१०४

धलः पौ

निगू शब्द	
मूल कारण	१
निदान	१७
परलोक दु ला ?	१९
प्रतिसन्धि विषय	१९
गर्भ स्थापना जुइगु गर्थे ?	२८
बोधिसत्त्वया प्रतिसन्धि ग्रहण पहः।	३३
प्रतिसन्धि ग्रहण समय	३५
बुद्ध-शासनिक उपदेश कथं गर्भ प्रतिष्ठाः।	
लिपा वृद्धि पहः।	३६
आघुनिक बैद्य (डाक्टरी) शास्त्र अनुसार गर्भः।	
प्रतिष्ठित जुइ धंका वृद्धि पहः।	३८
गर्भ प्रतिष्ठित जुइ धंतेवं तु छकोलनं प्राण।	
दुहाँ वः ला ?	४०
प्राप्त याये थाकूगु दुर्लभ	४६
गर्भ निरोधक वासः प्रयोगं पाणातिपात कर्म	
लगे जू मज	४७

प्रतिसन्धि प्यथो	४१
शुक्र रस सत्त्व मख	५२
पुनजंनम् दु ला ?	५३
स्वदेहुमि सा मचा	५६
माकः जन्मं मनू	५७
खिचा जन्मं मनू	५७
कःलि जन्मं मनू	५८
रोग कीटाणुत सत्त्व धाःपि खः ला ?	५९
रोगया कीटाणुत स्यायेबले प्राणातिपात कम्।	
लगे जू ला ?	६१
चित्त व रोग	६२
दोषायु जुया च्वंगु छाय् ?	६८
जीवनया समस्या परिशिष्ट	
(१) प्राणातिपात सम्बन्धी (क) न्यसः	७३
क) न्यसःया लिसः	७५
संक्षिप्त अम्बसकर कथावस्तु	७५
विनय पाली वःगु समान भाव दुगु कथावस्तु	७८
प्राणातिपात सम्बन्धी (ख) न्यसः	८१
ख) न्यसःया लिसः	८२
प्राणातिपात कर्म सम्बन्धी (ग) न्यसः	८२
(ग) न्यसःया लिसः	८३
(२) अदिशादान कर्म सम्बन्धी न्यसः	८४

(३) कामेसु मिच्छाचार कर्म सम्बन्धी न्यसः	८६
(४) मुसावाद कर्म सम्बन्धी [क] न्यसः	८८
मुसावाद सम्बन्धी [क] न्यसःया लिसः	८९
मुसावाद सम्बन्धी [ख] न्यसः	९०
मुसावाद सम्बन्धी [ख] न्यसःया लिसः	९१
५) सुरामेरय कर्म सम्बन्धी (क) न्यसः	९५
सुरामेरय कर्म सम्बन्धी (ख) न्यसः	९९
सुरामेरय कर्म सम्बन्धी (ग) न्यसः	१०२

श्रीलंक

Dhamma.Digital

निगृ शब्द

जीवन स्वभाव धर्मया छगू प्रवाहित तरंग खः । अव दिपा मदयेक खुशी च्वंगु लः धाथें न्ह्यानावं वना च्वंगु दु । उकि अव फुना मदया वनीगु स्वभाव दुगु खः । अथे जुया थुकी-यात “अनित्य” धाइ । “यदनिच्चं तं दुखं” धयागु तथागत वचन अनुरूप थुकीयात सही दृष्टि स्वया खंका यंकल धासा अव “दुःख” खः । दुःखमय जीवन जूसेलि थुकी दुने अने तने कथंया समस्यात सुला च्वनीगु स्वाभाविक हे जुल ।

धार्मिक, सामाजिक, आर्थिक, पारिवारिक, शैक्षिक, राजनैतिक आदि आदि समस्यात प्रत्येक मानव जीवनय् दया च्वंगु दु । उकि सुं नं मुक्त जुइ अःपु मजू ।

थुगु “जीवनया समस्या” नां दुगु सफू बौद्ध दृष्टिकोण छुं छुं कथं समाज लिसे स्वापु तया पिहाँ वया च्वनीगु धार्मिक कथंया समस्यातयत धार्मिक रूपं हे समाधान यायेगु कुतः जुया च्वंगु सफू खः ।

न्ह्यसः तःह्य व्यक्ति बर्मय् सुविख्यातह्य न्हू विचाः धालं भय्ब्यूह्य वैज्ञानिक परिपेक्षं धर्मयात थुइकेगु कुतः दुह्य छह्य डाक्टर जुया च्वन । थुह्य व्यक्तियागु न्ह्यसलं हे वय्क-यागु मनोभावना ब्वमिपिसं लना स्वये फु । अथे हे थें लिसः विया च्वना विज्याःह्य महास्थविरनं विश्व विख्यात जुया

बिज्याःह्य षष्ठ संगीति प्रश्न कर्ता अगमहापण्डित महोपकारक
महाशी सयादो खः । वस्पोलयागु यश कीर्ति व ख्याति विप-
श्यना भावनाया क्षेत्रय् थःगु स्वदेश बर्मायि गुलि दु धका ला
धाये माःगु हे मखुत । विदेशय् नं दक्षिण पूर्वी एशियां निसें
क्या युरोपया विभिन्न राष्ट्रत लिसें इंगलैण्ड अमेरिका तक नं
व्याप्त जुया न्यना च्वंगु दु ।

थुकथं थुगु सफू थःगु हे कर्थंया मू दुगु सफू जुया च्वन ।
बौद्ध दृष्टिकोणं जन्म मरणयागु शृङ्खला व म्वाना च्वंतले
मानव जातिपिनिगु कर्तव्य धर्म छु धयागु सीकेत थुगु सफुति
ब्बंमि भाजु मय्जुपिन्त आपालं लिधंसा दइ धयागु मनं
तुना ।

थुगु सफूयात सफूया रूप बीत खेशा च्वयेगु, साफी
यायेगु, प्रकाशन सहयोगीपि चूलाका बीगु आदि मजी मगाःग
ज्या—खँय् पूर्ण सहयोग केहें मय्जु अनगारिका उत्पलवर्ण पाखे
प्राप्त ज्ञागु दु । उगु सहयोगया अभावय् थुगु ज्या अःपुक पूवनि
मताः । उलि जक मखु, न्हून्हूगु सफू पिथना यंके फयेकेत थःमं
हे उपासक उपासिकापिन्त हौसला बिया, प्रेरित याना, खँ कना
पिदना च्वने धुक्गु सफूत ल्हाती ल्हाती थ्यंका बीगु ज्या याना
जम्मा जू वःगु ७००० (न्हेढः) दां नं वस्पोलं थुकी हे दुथ्याका
छ्वःगु दु । गुगु अतिकं प्रेरणादायी ज्या खः ।

प्रकाशन सहयोगीपिनि सहयोगया अभावय् वस्पोल
वय्कःपिनि श्रद्धाया स्वाँ विना छुं नं कार्य याउँक सिद्ध याये

फइगु मखु । उकि श्रद्धा-पुष्प हृथेका बिजयाःपि दीर्घि सकले
श्रद्धालुपि साधुवादया पात्र जुया च्वंगु दु ।

अथे हे गबले प्रुफ व्वना बीगु, गबले प्रुफ का वनेगु व
तः वनेगु ज्या याना सहयोग व्यूहू भिचा प्रकाश बज्जाचार्य नं
धन्यवादया पात्र जुया च्वंगु दु । सफू पिथनेगुली अप्वः ग्वाहाली
थाकू परिवार पाखें हे अप्वः पिज्वइगु खः । वय्कपिनिगु सक्रिय
सहभागिता, सहृदयता पूरणं व्यवहार कतंव्यय् लगनशीलता आदि
सफू इलय् पिथना बीगु सफू बांलाका बीगु परिश्रम पूरणं ज्याय्
महत्वपूरणं खः । उगु ज्याय् लक्ष्मी छापाखानाया नायः प्रमुख
सकल थाक परिवार गुकर्थं दुर्ध्याना च्वंगु दु, धाये मागु मखुत ।
उकि वय्कःपिनि प्रति यक्व यक्व सुभाय् देछाया च्वना ।

अन्तस आपालं आपालं महाजनपिनिगु जीवनया समस्या
गथि गथि मच्युसे अःपुक याउँक समाधान जुया जीवनया रहस्य
प्रत्यक्षानुभूति थुइका गुलि फत उलि याकनं इमिसं समस्या
रहितगु अवस्था निर्वाण पद प्राप्त याना काये कये माल धका
भितुना द्यछासे थःगु थव निगू शब्द ववचायेका च्वना ।

निब्बानस्स पच्चयो होतु !

विश्व शान्ति विहार
मीन भवन, नयाँ वानेश्वर, ये^३ ।
२०४७ आश्विन २२ गते ।

—भाय् हूहू

मूल कारण :

तथागत परिनिर्वाण लिपा बु. सं. २३५-दृँय थ्यंबले
मध्यम देशं सोण स्थविर व उत्तर स्थविर प्रमुख न्याम्ह
स्थविरपिसं बुद्ध-शासनयात वर्मा देशया कोने पाखे सुवर्ण भूमि
तथुलय थ्यंके हया बिज्यात ।

तथुया जुजु सिरिमासोक सहित देशया नागरिक महा-
जनपिसं सम्यग्दृष्टि सिद्धान्त जुया च्वंगु बुद्ध-शासनया प्रति
आस्था व विश्वास तया यंकल ।

बु. सं. १६०१-दृँय थ्यंबले शियड अरहं स्थविरं तथुं
नगरं वर्माया थंने पाखे अरिमद्दन पगान् देशय बुद्ध-शासनयात
दकसिबे ह्तापां थ्यंके हया बिज्यात ।

पगान्या अधिष्ठित अनोरथ जुजु सहित देशया नागरिक
महाजनपिसं - सम्यग्दृष्टि सिद्धान्त जुया च्वंगु बुद्ध-शासनया
प्रति आस्था व विश्वास दुभ्ययेका यंकल ।

थुकथं बुद्ध-शासन वर्मा देश छगुलि प्रज्वलित व प्रभा-
सित जुया प्रचार प्रसार जुया वंगु अनुसार राजवंश परम्परा-

यापिसं नं बुद्ध-शासन उन्नति व अभिवृद्धि लिसें प्रभासित जुइकेया निति सामर्थ्य अनुरूप प्रत्यय अनुग्रह द्वारा अनुबल बिया ग्वाहालि याना वल ।

द्वंगु धारणा दया चवंपि देशया नागरिक महाजनपिन्त नं सम्यग्दृष्टि सिद्धान्त जुया चवंगु बुद्ध-शासनय् आस्था व विश्वास दयेके बिल ।

अथेया कारणय् म्हां नां इतिहासया भयिडनाउँ जुजुया खण्डय् “विभिन्न क्षेत्रय् दुर्पि मिथ्यादृष्टिपिन्त सम्यग्दृष्टि दुर्पि जुइ कथं अनुशासन यायेगु बानि दुम्ह शासन दायक जुजु” धका व “मिथ्यादृष्टि सिद्धान्तं सम्यग्दृष्टि सिद्धान्त दुह्य जुइका परियत्ति प्रतिपत्ति शासनयात स्थापना जुइकल” धका उल्लेख याना चवया तल ।

उगु इतिहासतय्गु धापू कथं ला बर्मा देशया कोने पाखे दु. सं. २३५-दँ निसें शासन थिना वःगु, थने पाखे दु. सं. १६०१-दँ निसें शासन थिना वःगु व बुद्ध शासनयात आस्था व विश्वास तया चवं चवंपि बर्मेली नागरिकपि सकसितं नं सम्यग्दृष्टि जनतापि धका व्यवहार याना वःगु खँ स्पष्ट जुया चवंगु जुल ।

*सम्यग्दृष्टि जनता धका व्यवहार याःगुया मूल कारण

* सम्यग्दृष्टि धाःगु विषय धम्मपद अटुकया दाढ साक्तिक पुत्र कथावस्तु पौत्र्याः-२८४-य् स्वयेनु ।

तथागतया शासनयात आस्था व विश्वास तथा च्वं च्वंपि
व्यक्तिपि “सम्यग्दृष्टि आचरण” यात आचरण याना च्वंपि
जूगु जुया खः ।

सम्यग्दृष्टि आचरण धयागु शरण गमन धारण यायेगु
द्वारा उपासक उपासिका भाव ग्रहण याना पञ्चशीलयात जनी-
थें च्वंक क्वात्तुका मार्गफल व निर्वाण लाभया कारण सम्यग्-
दृष्टि न्ह्यब्वाना च्वंगु मार्गिंग च्यागूयात आचरण याइगु आच-
रण हे खः ।

मार्गिंग च्यागूयात आचरण याःऽहं व्यक्तिप्यंगु सत्य-
यात सीका खंका मार्ग प्यंगु फल प्यंगु निर्वाण धयागु लोकुत्तर
धमं गुण्यात थःथःपिनिगु पारमी तहःयागु श्रेणी अनुसार
साक्षात्कार याये फइगु जुया च्वन ।

थुगु सम्यग्दृष्टि आचरण गंगायागु फिरवः प्रमाणं मयाक
उत्पन्न जुया बिजयाये धुंकूपि तथागतपिसं कना विजयागु आच-
रण प्रतिपत्ति जुया तथागतपिनिगु शासन उज्ज्वल जुया च्वनीगु
अवस्थाय स्थिर जुया च्वनी ।

थुगु सम्यग्दृष्टि आचरणयात आचरण याना कममे कम
श्रोतापत्ति मार्गज्ञान फलज्ञानयात प्राप्त याना काह्या व्यक्ति
श्रोतापन्न पुद्गलया स्तरय थ्यंक वनी ।

श्रोतापन्न व्यक्ति थुगु जन्मं च्यूत जुइवं अपाय दुर्गती
जन्म का मवंसे हे कामभूमी अप्वलं अप्वः याना (७-)गु जन्म

तेक जन्म काये धुंका रूप व नाम निरोध व शान्त जुया निर्बाण्य प्रवेश जुइ दइ ।

सकृदागामि मार्गज्ञान, फलज्ञान लाभ जूह्य व्यक्ति सकृदागामि पुद्गल स्तरय थ्यनी ।

सकृदागामि पुद्गल थुगु जन्मं च्यूत जुइ धुनेवं देव लोकय जन्म काये धुंका थुगु जन्मय छको लिहाँ वया रूप व नाम निरोध व शान्त जुया निर्बाण्य प्रवेश जुइ ।

अनागामि मार्गज्ञान, फलज्ञानयात प्राप्त जूम्ह व्यक्ति अनागामि व्यक्तिया स्तरय थ्यंक वनी ।

अनागामि व्यक्ति थुगु कामभूमी लिहाँ मवःसे हे चव्ययागु ब्रह्मलोकय उत्पन्न जुया रूप व नाम निरोध व शान्त जुया निर्बाण्य प्रवेश जुइ ।

अरहत मार्गज्ञान, फलज्ञानयात प्राप्त जूम्ह व्यक्ति अरहन्त पुद्गल स्तरय थ्यंक वनी । अरहन्त पुद्गल थुगु जन्मं च्यूत जुइ धुनेवं तु छकोलनं रूप व नाम निरोध व शान्त जुया निर्बाण्य प्रवेश जुइ ।

थुजोगु सम्यग्दृष्टि आचरणयात धारण व पालन याना वया चर्पि ह्लापा ह्लापायापि बर्मयि जन्म ज्ञूपि नागरिकतय निति थःथःपिसं धारण व पालन याना वःगु आचरण अनुसार जन्म काः वने माःगु जन्मयात छु भति अनुमान यायेगु क्षमता दुग कारणं याना “परलोक दु, मदु” धयागु समस्या लुया मवः ।

मर्भिगु दुष्कर्म कार्य यातं धा:सा उगु मर्भिगु दुष्कर्म
याना मर्भिगु परिणाम बीगु जुया च्वन, मर्भिगु अपाय दुर्गती
थ्यनीगु जुया च्वन धका व भिगु कार्य यात धा:सा उगु सुकृत्य
कर्मया कारणं भिगु परिणाम बीगु भिगु सुगति लोकय् थ्यनीगु
जुया च्वन धका विश्वास याना वःपि जुया च्वं च्वन ।

बर्मा देशय् थुकथं सम्यग्दृष्टि सिद्धान्त दया च्वंपि
वर्मेली जनतापि जक मुकं सदां बसोबास याना वया च्वंगु
मखु ।

बर्मेली इतिहासतय् त हाकनं दोहरय् याना अन्वेषण याये-
बले अँय्वा युगया शुरु शुरुइ निसे विदेशी जुया च्वंपि फेझ्च,
पोर्टुगीज, अंग्रेज, डच, भारतीय आदि मनूत नं व्यापारीया
रूपय् व राज कर्मचारीया रूपय् बर्मा देशय् दुहाँ वया बसोबास
याना वःगु खँ सीके दु ।

इपि विदेशीतय् त वर्मेली जनतां कलपयू (तुयूपि मनूत)
कल मे (हाकूपि मनूत) वा फइ जइपि मनूत धका धाइगु जुया
च्वन । इपि नापं लिना वःगु सिद्धान्तत नं वर्मेली जनतातय् सं
ग्रहण याना तःगु सम्यग्दृष्टि सिद्धान्त लिसे तप्यंक विरोधी
जुया च्वंगु जुया “थुगु जन्मं मरण जुल धा:सा जन्म उच्छेद
जुइगु सिद्धान्तया नायः जुया च्वंपि परमेश्वर भगवानपिनिग
आज्ञायात शिरोपर यायेगुलि हे अन्त याना च्वनीगु जुल ।

अथ जूगुलि हे पौराणिक कालं निसे सम्यग्दृष्टि सिद्धान्त

दुपि बर्मेली जातितयसं इपि विदेशी जातितयत व्यतिरेक नीति
अनुसार “मिथ्यादृष्टि जातित” धका धाइगु जुया च्वन ।

इपि विदेशीतय लिपा नं विदेशी धर्म प्रचारक साधु
पादरीत बर्मा देशय दुने लिना वःगु जुया च्वन धका धया तल ।
“विदेशी धर्म प्रचारक व्यक्तिपि मध्यय दक्षिबे प्रख्यातह्य
व्यक्ति डाक्टर जैक्शन् जुया उह्य व्यक्ति ई. सं. १८१३-दैय्
बर्मा देशय ध्यंक वःगु खः” धका सीके दु ।

ममरपुर युग भवडो जुजुया इलय ध्यंक वःबले डाक्टर
जैक्शन् आदि धर्म प्रचारक व्यक्तिपिसं बर्मेलीतयसं इमित
“मिथ्यादृष्टि जाति” धका व्यवहार याना च्वंगुयात मदयेका
छवये निंति “इपि क्रिश्चयन धर्मयात आस्था व विश्वास तइपि
क्रिश्चयन जातित” धका व सम्यग्दृष्टि जाति धका गौरब
तायेका च्वंपि बर्मेली जातितयत नं बुद्ध धर्मयात आस्था व
विश्वास याइपि बुद्ध-धर्मविलभ्बी जाति” धका नामकरण याना
वःगु जुया च्वन ।

ब. सं. १३०७-दैय् पिज्वःगु ऊ खिन् धयाह्य व्यक्ति
सम्पादन याःगु “बुद्ध-धर्म धयागु छु” सफुती पेन्सन भत्ता प्राप्त
याना च्वंह्य सुब्बा साहेब ऊ पवःसा नं च्वःगु सफूया समालो-
चना खण्डय “बुद्ध धर्म धयागु खँ (शब्द) भवडो जुजुया राज्य
कालं निसें मनूतयसं व्यवहारय छ्यला हःगु शब्द खः । उग
शब्दयात व्यवहारय हये न्ह्यवः बुद्ध-धर्मयात सम्यग्दृष्टि धर्म
धकाः व्यवहार याना वया च्वंगु खः” धका धया तःग स्वये दु ।

बुद्ध-धर्म धयागु व्यवहार पिटक ग्रन्थय् व पौराणिक शासनिक इतिहास व राजनीतिक इतिहासय् खने मदु । बिदेशी धर्म प्रचारकत वर्मा देशय् दुने दुत्युं वःसेली तिनि बिदेशी धर्म-प्रचारकतय्सं व्यवहार याना छ्यला हःगुलिं उत्पन्न जुया वःगु शब्द जुया च्वंगु सीके दु ।

“बुद्ध-धर्म धयागु शब्द भवडो जुजुया कालति इलं निसें उत्पन्न जुया वल” धका धायेगु जूसां नं सर्व प्रचलित शब्दया रूपय् ला उगु अवस्थाय् मथ्यंनि । व. सं. १२४७-दैं निसें थुखे वर्मेली जुजुपि मदये धुंका लिपा वर्मा देशयात अंग्रेजतय्सं शासन याःवले क्रिश्चयन धर्म प्रचारकतय्सं स्वतन्त्र रूपं धर्म प्रचार याये फुसें निसें बुद्ध भासा (बुद्ध-धर्म) धयागु शब्द बुलुहुँ प्रचलित जुया वःगु खैं सीके दु ।

क्रिश्चयन धर्म प्रचारकतय्सं वर्मेली जातितय्त जीविका उपार्जन यायेगु ज्ञां वीगु कथं धर्म प्रचार यात । मुस्लीम धर्म प्रचारकतय्सं वर्मेली मय् जुपि लिसे विवाह यायेगु कथं धर्म प्रचार यात ।

इपि धर्म प्रचारकतय्गु जालय् छगु मखु छगु कथं तःवय वने लाःपि व्यक्तिपिसं शुरु याना “सम्यग्दृष्टि” पलेसा “बुद्ध धर्म” धका प्रारम्भ याना व्यवहार याना हःगु सीके दु । थौं ला अन्य धर्मीपिसं जक मखुसे शासनया भारवाहक भिक्षुपिसं तकं व्यवहार याना छ्यला यंके माःग स्थिति थ्यंकं थ्यना च्वने धुंकल ।

थुकथं “सम्यग्दृष्टि धर्मयात् बुद्ध-धर्म” धका होका
व्यवहार याना च्वंगु द्वं धका धाये मं मदुसां उकथं व्यवहार
याना हःगु इलं निसें बर्मा देश्य् भिन्न भिन्न धार्मिक सिद्धान्तत
प्रचार प्रसार जुया वःलिसे परलोक मदु धयागु समस्या शुरुआत
जुया खने दयेक वःगुयात नं रिकर्डया (दसि प्रमाण) रूप्य्
तया तयेमाः ।

विज्ञानया विकास जुया वया च्वंगु थुगु युग्य् आधुनिक
शिक्षा सःपि व्यक्तिपिसं न्ह्यागु विषय्य् थःजु प्रत्यक्ष क्यने फूसा
तिनि विश्वास याइगु जुया च्वन । धार्मिक सिद्धान्तय् नं कारण
कार्य स्वापु तये मज्यूगु सिद्धान्ततय् त पत्याः मयाः ।

अथे जुया हे गुलि गुलि राष्ट्र्य् थःथःपिनि वंश परम्परां
आस्था व विश्वास तया वया च्वंगु धार्मिक सिद्धान्तयात् कारण
कार्य स्वापु तये मज्यूगुलि याना परित्याग याइगु जुल । थों
कन्हे धर्म मदुपि जातित नं संसारय् दया च्वने धुंकल ।

तथागत सम्यक् सम्बुद्धं कना बिज्याना तःगु सम्यग्दृष्टि
धर्मय् ला कारण कार्य स्वापु तये ज्यूगु धर्म जुया पाउंगु पुसा
प्यूसा पाउंगु तुं सिमा बुया पाउंगु फल नये माःसा मभिगु
ज्या यात धाःसा मभिगु जन्मय् थ्यना मभिगु फलयात भोगे
याये मालीगु व, चाकूगु पुसा पित धाःसा चाकूगु मा बुया वया
चाकूगु फल नये दइगुर्थें भिगु ज्या यात धाःसा भिगु जन्मय्
थ्यना भिगु फल भोगे याये दइगु खे कवकवजीक कना

बिज्याना तःगु धर्म जुया च्वन ।

अथेया कारणय् हे हेनरी एक्स ओल्कट् नं चवया तःगु “बुद्ध-धर्मया न्ह्यसः लिसः सफू”या भूमिकाय् “तथागत सम्यक् सम्बुद्धं कना बिज्याना तःगु धर्म देशना थौयागु विश्वय् जुया वया च्वंगु लुइगु वोगु घटनातय् त प्रकट जुइकेत ग्वसा ग्वया दयेका तःगु लौकिक वा भौतिक शिक्षा लिसे सम तहलं पाय् छि जुया च्वंगु निःसन्देह सिया वइ तिनि” धका चवया वना तःगु दु ।

यदि तथागत सम्यक् सम्बुद्धं कना बिज्याना तःगु धर्म-यात सीक थुइक अन्वेषण गवेषण याना स्वये न न धाःसा अन्वेषण गवेषण याना स्वःपिं धाक्वसिनं “आधार भरोसा काये माःगु सत्य धर्म अवश्यमेव जुया च्वन” धका स्वीकार याये माली ।

गुलि गुलिसिनं प्रशस्त रूपं पूवंक अन्वेषण व गवेषण मयानिगुलि धार्मिक सिद्धान्त प्रति ज्ञानं भ्यावे मजुया द्वन्द व संशय यान्तां प्यान्तां खाका च्वने माःपिं नं दया च्वन ।

गुलिसिनं धःपिनिगु चित्तय् सन्तोष जुइक अन्वेषण, गवेषण व उद्योग याना वःगु जूसां मेखें पाखें थुइ कथं कनेगु क्यनेगु क्षमता दयेक सामर्थ्य मदया च्वंसां आधार भरोसा ला प्राप्त याना च्वंनिगु दु ।

धर्म धयागु गुलि गुलि अभ्यास यात उलि उलि विस्तृत जुया वइगु खः; सीके मास्ति वःगु विषय वस्तु छगू छगूयात

अन्वेषण व गवेषण याः लिसे सीके बहःगु आपालं विषयत भ
भं अप्वः लुया लुया वइगु जुइगु जुया; गम्भीरगु महासमुद्रयात
परीक्षण यायेगुथें जुइगु जुया च्वन ।

जिमित सम्यग्दृष्टि सिद्धान्त दया च्वंपि मांबौपिनि
पाखें जन्म जू वया च्वनापि जुया मचांनिसें हे तथागतं कना
विज्याना तःगु उपदेशयात समय दक्ष पतिकं अन्वेषण यायेगु
अवसर दया च्वंसां “जिमिसं सीका तयागु धर्म ज्ञान समुद्रयात
दाना स्वइह्या फिस्ते चा भंगःयागु ज्ञान स्वया विशेषता दइ”
धका मती मतया ।

वंगु १९५८—दैं मार्च महिनाया हारहारय् स्वास्थ्य
कमजोर जूगुलि छन्दविड लैय् च्वंम्ह डा.ऊ. मियड़ स्वेयागु वासः
पसलय् वना वासः याः वनावले डा.ऊ. मियड़ स्वेनं वासः यायेत
विज्यानाच्वंपि सयादोपि लिसे धर्म छलफल याना च्वनीगु
शब्दत न्हिथं धयाथें न्यने दया च्वन ।

डा. ऊ. मियड़ स्वे आधुनिक शिक्षा दुह्य छह्य डाक्टर
जुया च्वंगु अनुसार न्ह्यागु ज्या खैय् जूसां प्रत्यक्ष क्यने फूसा-
र्तिनि पत्याः यायेगु वानि दुम्ह खः । डा. मियड़ स्वे मण्डले
शहरय् अंग्रेज युग व जापान युगय् ख्याति प्राप्त जुइका वःह्य
डा.ऊ. सांच्यूया काय् जुया मचावले निसें हे भिक्षु संघ-
पिन्त लिकक आधार क्या वये नंह्य* बुद्ध शासननुयायी छह्य

* देवमनुस्सा उपासकभावेन पब्बज्जितभावेन वा सासनं ओसरन्ति ।

(खुइकपाठ. टू. पौ-ल्याः ३ ।)

व्यक्ति जूगु जूया निति बुद्ध-धर्मयात थःगु दृष्टि निरवशेष रूप
आस्था व विश्वास याना तये धुंकूह्य जूसा नं मेमेपि इष्ट
मित्रपि लिसे सम्पर्क तयेगु अवस्थाय् अन्य पक्षीय व्यक्तिपि
सन्तोष जुइ फयेक धाये मफूगु उपदेशतय्त भिक्षु संघपिन्त
निवेदन याना न्यने क्यनेगु स्वभाव दुगु खें सीके दु ।

गृहस्थपिसं भिक्षुपिन्त चतुप्रत्यय द्वारा ग्वाहाली बिया
धम प्रचार यायेमाः । भिक्षुपिसं गृहस्थीपिन्त धर्मोपदेश द्वारा
संग्रह याना धर्म प्रचार यायेमाः । थुकथं शासन प्रचार यायेगु
सही रूपं धर्म प्रचार यायेगु खः ।

छन्हुला डा. ऊ. म्यड स्वे नं “परलोक दु, मदु” धयागु
खें महास्थविर छहुसिके निवेदन याना न्यन । महास्थविरं नं
दिलचस्पी दयेक अभिधर्म विधि द्वारा प्रस्थान प्रत्यय स्वाका
लिसः बिया बिज्यात । उकीयात वासः याइगु कोथां पिने पाः
पिया च्वनापि जिमिसं ताये दया च्वन ।

डा. ऊ. म्यड स्वे धाःसा पालि शब्दं धौ बजि जुया
च्वंगु महास्थविरयागु लिसः प्रति ‘सन्तोष जू ख्वाः मवः ।
जिमिके वासः यायेगु पाः वःगु अवस्थाय् “परलोक दु, मदु”
हानं लिसा क्याः न्यना च्वंच्वन ।

च्वय् च्वया वयाथें बुद्ध-धर्मय् फिस्ते भंगःचिगु ज्ञान
लिसे फरक मज्जूगु ज्ञान ति जक ज्ञान दया च्वंपि जिमिसं
“महास्थविर छहुसिनं बिया बिज्याःगु लिसः प्रति हे सन्तोष

मतायेकूह्मसित लिसः बिया च्वन धाःसा छुं अन्तर दद्मखु”
धका थूगु जूया निंति “सयादोपिन्त निवेदन याना स्वया दिसँ”
धका शान्त्वना बिया वये माल ।

तर ज्या-खँ पूर्ण जूगु मखुनि । निन्हु स्वन्हु लिपा
डाक्टरं हानं खँ शुरु याना हल । “डाक्टर, थुगु समस्या अःपुक
लिसः बी ज्यूगु समस्या मखु । सन्तोषप्रद जुइक लिसः बी फूपि
ब्यक्तिपि अति हे अभाव जुइ खवाः व । महाशी सयादोयात
निवेदन याना स्वये दः सा बेश जुइ” धका धया । डा. ऊ.
म्यिङ्ग स्वे नं अथेसा ज्या याना बी माल का धाःगुलि सयादोयात
निवेदन याना बिया ।

सयादो नं “मस्यूगु निवेदन यायेगु दातापिनिगु भार ।
मस्यूगु सी कथं लिसः बीगु जिमिगु भार” धका आज्ञा दयेका
बिज्यात ।

निवेदन यायेगु अवसर प्राप्त जूगु खँ डा. ऊ. म्यिङ्ग
स्वेयात सीके बियाबले डा. ऊ. म्यिङ्ग स्वे नं लय् लय् ता तां
निवेदन याना न्यने मास्ति वःगु न्ह्यसः ३-गू पौ च्वया सयादो-
यात लः ल्हाना बिल ।

महास्थविर सयादो नं नं बुद्धोपदेश अनुकूल जुइक च्वया
बिज्याना लिसः बिया बिज्याःगु अवस्थाय् दिशा अलमले जुया
लँ द्वना च्वंह्मसित सही लँपु क्यना बीथें; व भोपुइका
तःगु थल बलयात थपुइका क्यना बीथें; व रुयुँ कोठाय् पति
पति याना वना च्वंह्मसित भतः च्याका क्यना बीथें, निर्मल व

स्पष्ट जुयावने ।

१९५८-ई. सं. मई ९-तारिक शनिवारया बहनीथ इलय् डा. ऊ. म्यङ्ग स्वे व श्रीमती डा. दो तिङ्ग थ्वीपि जिपि लिसे तुं महास्थविर सयादोया सन्मुखय् थ्यंक वना । सयादो नं करूणा तया लिसः बिया बिज्याःगु लिसः पौत वाक्यांश छगू छगू ब्वना स्पष्ट मजूगुयात हाकनं निवेदन यात । महास्थविर सयादो नं नं विस्तृत रूपं हानं लिसः बिया बिज्यात । (थुकथं हाकनं लिसः बिया बिज्याःगु विषययात मूल लिसलय् स्वाँ पवः संकेत क्यना प्रत्येक पौल्याःया क्वय् पाखे १४ प्वाइट आखलं उल्लेख याना क्यना तयाग दु ।)

२-घौति निवेदन याना न्यने सिधःबले डा. ऊ. म्यङ्ग स्वे नं अतिकं हे सन्तोष तायेका प्रसन्न प्रफुल्लितगु मुखमुद्रां सयादोयात ल्हात जोजलपा बिन्ति याना थुकथं निवेदन यात ।

“भन्ते, छपिसं जित करूणा पूर्वगमी याना आःथे लिसः बिया बिज्याःगु लागी जिमिसं त्वपुया तःगु वस्तुयात उला क्यनेथे अस्पष्ट जुया छु याये छु याये जुया च्वंगु सिद्धान्तत स्पष्ट स्पष्ट रूपं सीके दत । जिमिगु निंति रस मध्यय् दकसिवे भिगु रस सेवन याये दुगुथे हर्षं व सन्तोष जुल ।”

थुजोगु कारण अर्थोत्पत्तिया कारणं याना थुगु ‘जीवनया समस्या’ नां दुगु सफू खने दयेक वल ।

थुगु सफू ब्वमि गहस्थ श्रमण भिक्ष पुचलं जीवनया

समेस्या सम्बन्धय् सम्यग्दृष्टि यथार्थ दर्शन प्राप्त याना भिंग
बालागु “परलोक” सुगति स्वर्ग-लोकय् जन्म का वने दया
निवर्णियात साक्षात्कार याना वने फये माल ।

मंगला आउँ म्यड

सासना यैता, रंगून ।

१५-६-५८

Dhamma.Digital |

जीवनया समस्या

(परिशिष्ट छुमा)

जीवनया समस्या सफूयात १९५७-देय् ह्लापां १९५८
देय् निकोखुसी जम्मां निको छापे याके धुन। थुंपि छापे याके
धुंगु सफूत फुना वंगुलि स्वको खुसी छापे यायेत वहुश्रुत प्रेमी
भाजु मय् जुपिसं बार बार प्रार्थना याःसा नं रजिष्टर्डया कठिनाइ
नं याना छापे याके मजिया च्वन।

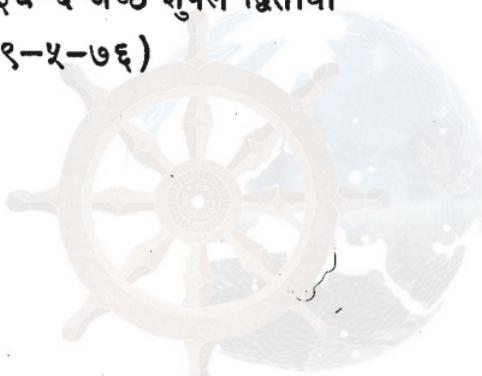
आः ला डा. ऊ. म्यङ्ग स्वेनं डाक्टरपिनिगु जीवनय्
अत्यावश्यक जुया च्वंगु समस्या न्यागू महोपकारक महा-
स्थविर महाशी सयादोयात हाकनं निवेदन याना न्यंगु जुया
महास्थविर सयादो नं नं आपालं सत्त्वपित्त करुणा न्ह्यचीका
लिसः बिया बिज्याःगु जुया इपि परिशिष्ट समस्या न्यागू न्ह्यसः
लिसे लिसःयात समेत छपुचः याना थुगु जीवनया समस्या
सफूयात ज्यूगु बिर्धि स्वकोखुसी छापे याकागु खः। समस्या
न्यागू डाक्टरपिनिगु जीवनय् जक मखु सकलसिंगु जीवनय् गुलि

तक अत्यावश्यक जुया च्वंगु दु, छु गुजागु समस्यात खः धयागु-
यात बहुश्रुत प्रेमी कुलपुत्र कुलपुत्रीपिसं थुगु जीवनया समस्या
सफूया परिशिष्टय् ब्वना स्वये फू ।

मंगल जुइमाः !

मंगला आउँ म्यङ्

ब. स. १३३८-दैं जेष्ठ शुक्ल द्वितीया
(२९-५-७६)

Dhamma.Digital

छटुसंगीति पुच्छक अग्गमहापरिडत

महास्थविर महाशी सयादोयागु

निदान

डा. ऊ. मिडस्वेया निवेदन याना तःगु न्ह्यसः संक्षिप्तं
निम्नः ३-थी हे खः ।

- १ - छगु जन्मय् सिना वनीह्य सत्त्व छह्य न्हूगु जन्मय् प्रति-
सन्धि चवना गुकथं हाकनं उत्पन्न जुइगु खः ।
- २ - रोग उत्पन्न जुइकीपि रोग किटाणुत पाणातिपात कर्मया
क्षेत्रय् प्राण (पाण) धयापि जीव विज्ञान दुपि सजीव सत्त्वर्थे
जापिं खः ला ?
- ३ - रक्तचाप रोगादि उत्पन्न जुइगु व विशेष प्रकारं आयु
तःहाकः जुइगु छु गुजागु कारणं खः ?

चवय् कना वयागु न्ह्यसः स्वंगु आपालं अर्थकथाय् धाये
थाकूगु धका धया तःगु अति कठिन ४-थी लिसे सम्बन्धित

जुया च्वंगु दु । अति कठिन ४-थी छु छु धाःसा.....

- (१) प्यंगू सत्यया विषय;
- (२) सत्त्व.....विषय
- (३) प्रतिसन्धि विषय
- (४) कारण कार्य सम्बन्ध तया उत्पन्न जुइगु पहः प्रतीत्य समु-
त्पाद विषय । थुपि ४-थी हे जुयाच्चवन ।

च्वय्यागु कठिनाइत व डा. ऊ. मियड़स्वेयागु न्ह्यसःतयूत
स्वाकाः स्वल धाःसा क्वय् क्यना कर्थं खने दया च्वन ।

- १-नम्बर न्ह्यसः ३-नम्बर कठिनाइ लिसे स्वाना च्वंगु दु ।
- २-नम्बर न्ह्यसः २-नम्बर कठिनाइ लिसे स्वाना च्वंगु दु ।
- ३-नम्बर न्ह्यसः ४-नम्बर कठिनाइ लिसे स्वाना च्वंगु दु ।

अथे जुया स्वंगुलि न्ह्यसःत थुइक सन्तोष जुइक लिसः
बी थाकूगु विषयत जक जुया च्वंगु लिसें प्रत्यक्ष साधक नमूनात
लिसें नं सहलह तया स्पष्ट याना क्यने मानिगु जुया च्वंगु
कारणं याना भं हे थाकू । *mci.Digital*

अथे जुया थन क्वय्यागु विषययात न्हापां गम्भीर रूपं
नुगलय् थंके बिया तये मास्ति वः । व छु धाःसा-

न्हापा ह्लापायागु युग्य् सामान्य मनूतय्सं लुइके खंके
मफूगु विषययात थौंकन्हेयापि मनूतय्सं स्वयं थःपिसं प्रत्यक्षी-
करण याना च्वंगु दु । अथे हे थौंकन्हेयापि मनूतय्सं लुइके खंके
मफूगु विषयतयूत नं लिपा लिपायापि मनूतय्सं स्वयं थःपिसं

प्रत्यक्षीकरण याइतिनि । ह्लापा ह्लापायागु युगय् नं इमित स्वयं
थःपिसं प्रत्यक्षीकरण याना वर्णि विशिष्ट व्यक्तिर्पि दये फूमु
जुन धयागु विषय हे जुयाच्चवन ।

(न्ह्यसः व लिसः तयत छग् छग् जोडे याना द्यना वने ।)

परलोक दु ला?

न्ह्यसः नम्बर - १

न्ह्यसः - (क) वयधम्मा संखारा; अप्पमादेन सम्पादेथ -
धयागु तथागतयागु उपदेश अनुसार उत्पत्ति जुइ यःगु संस्कार
धर्मत विनाश जुइगु स्वभाव दयाच्चवन' धया तःथें रूप धर्म
विनाश जुल धाःसा नाम धर्म नं विनाश जुइगु थुया च्चवंगु दु ।

"सिना वंह्या सत्त्व छह्या रूप व नाम नितां विनाश जुया
वने धुकूगु जुया नं उगु सत्त्व लिपायागु छग् जन्मय् हाकनं
उत्पन्न जू' धका धाःगुली गुकर्थं उत्पन्न जुइगु खः ?

लिसः नम्बर - १

प्रतिसन्धि विषय

लिसः - (क) पुला वने धुकूगु २५००-दैं स्वया ह्लापा विश्वय्
प्रादुर्भाव जुया बिज्याह्या तथागत सम्यक्सम्बुद्धं सत्त्वपिनि
उत्पत्तिक्रम जन्मयात स्वयं लुइका सीका खंका बिज्याये धुंका
उहलेख याना कना थका बिज्यात । इपि खः - रूप व नाम

नितां दुगु जन्म; रूप मात्र जक दुगु जन्म; *नाम मात्र जक दुगु जन्म धका ३-थी ।

उकी मध्यय् रूप मात्र जक दुगु जन्म व नाम मात्र जक दुगु जन्मतय् भावना विधि जक साक्षात् रूपं सीका काये फु । रूपय् परीक्षण यायेगु विधिथें जाःगु विधि ला लुइके सीके फइगु कारण मदु । अथे नं नाम मात्र जक दुगु जन्मय्; चित्त उत्पन्न जुया च्वनीगु पहःयात प्रत्यवेक्षण याना स्वल धाःसा चित्त नाम-यागु शक्ति सामर्थ्यत लुया वये फु । उकि प्रत्यवेक्षण याना स्वये फयेके निति छुं भति उल्लेख याना क्यने ।

* — “मथूगु अस्पष्ट जूगु विषययात हाकनं निवेदन याना न्यने मास्ति वः” धका भूमिका क्यने धुंका “रूप मात्र जक दुगु जन्मय् चित्त, नाम धर्मत गन थ्यंक वना च्वनलय्” धका डाकटर निवेदन याना न्यंगु कारण हाकनं लिसः बिया बिज्याःगु थुकथं जुया च्वन ।

डाकटरयागु मूल न्हृसःया शुच्छ है “बयधम्मा संखारा=उत्पन्न जुइ यःगु संस्कार धर्मत विनाश जुइगु स्वभाव दया च्वन” धका उल्लेख याना तःगु अनुसार रूप, नाम, संस्कार धर्मत धाकव उत्पन्न जुया वये धुंका तत्क्षणय् है विनाश जुया तना वनी । उगु पुलांगु रूप, नामतय् त वःकया न्हून्हूगु स्वाकं उत्पन्न जुयाच्वंगु न्हून्हूगु रूप व नामतय् त जक खनाच्वनी । उपमा—बाज्या, अजि, मी—बोर्पि ई जुइबले सिना तना वनी । न्हून्हू उत्पन्न जुया वृद्धि जुया वइपि काय्, छय्, छुइपि जक सिया खना च्वनीयें है जुल । अथे जुया रूप, नाम नितां दुगु जन्मय्

सी न्हृवः नं पुलांगु रूप, नामत दिपाः मदयेक क्षण क्षणय् विनाश जुया तना वना च्वनी। न्हून्हूगु उत्पन्न जुया वया च्वनीगु रूप, नाम न्हून्हूगुयात जक खना च्वनी। अथे हे सिना वनीबले नं पुलांगु जन्मयागु रूप नाम दवव दिववं हे त्यं पुलयं मदयेक विनाश जुया मदया वनी। न्हूगु जन्मय् न्हून्हूगु रूप, नामत स्वाकं तु दिपाः मदयेक उत्पन्न व वृद्धि जुया वनी। रूप मात्र जक दुगु असंज्ञासत्त्व भवय् उत्पन्न जुइह्य व्यक्तियाके ला भावना कर्मयागु सामर्थ्यं न्हूगु चित्त नाम उत्पन्न जुया लुया भवःसे रूप मात्र जक उत्पन्न जुया वनी।

गुकथं धाःसा-गुर्लि गुर्लि व्यक्तिविसं लुमंकीगु संज्ञा दया, सीकोगु चित्त दुगु जुया, आशक्त जुइगु, अपराध याइगु, दृंकीगु, मानसिक डुःख जुइगु, स्याइगु, असह्य वेदना जुइगु जुया वया च्वनीगु खः। लुमंकीगु संज्ञा, चित्त मन्त धाःसा ला उत्पन्न जुया वया च्वनी मखु; लुमंकीगु संज्ञा मदइगु चित्त मदइगु हे जक बाँला जू'' धका चित्तय् दोष खंका, चित्त संज्ञा मदइकथं उद्देश्य तथा रूपावचार चतुर्थ ध्यानयात वृद्धि जुइकी। उंपि ध्यक्तिपित उगु जन्मं च्यूत जुया पुलांगु रूप, नाम दवव दिववं विनाश जुया वनीगु अवस्थाय् न्हूगु जन्मय् रूप मात्र जक उत्पन्न जुइ। चित्त नामय् घृणा ताइगु भावना कर्मया शक्ति चित्त, नाम उत्पन्न जुया भवःसे निरोध जुया च्वनी। ५००-गू कल्प तक उगु भूमी सिंयागु मूर्तियें, ल्वहेयागु मूर्तियें स्थिर जुया च्वनी। मरण जूगु अवस्थाया इर्यापथ अनुसार हे फेतुना, गोतुला वा दना, इकिधिकि मसंसे स्थिर जुया च्वनी। ५००-गू कल्प पूवनीबलय् ह्लापा मरणासम

उगु नाम मात्र जक दुगु जन्मय् चित्त नाम प्रतिसंधि निसे चूति अवस्था तकं चित्त छगुलि लिउ मेगु न्हून्हूगु लुया विना वना चवनी । *उकथं उत्पत्ति विनाश जुया चवनीगूली न्होनेयागु

अवस्थाय् आशक्त जुइका वःगु चित्त आरम्मणयात हे आशक्त जुइका मनुष्य, देवभूमि प्रतिसंधि चित्त उत्पन्न जुया वया रूप नाम नितां दुगु न्हूगु जन्म जुइ । थुकथं भावनाया शर्कित वित नाम उत्पन्न मजूसे हे त्वाः दला चवंगु असंज्ञासत्त्व भूवनय् जक मखुनि; मनुष्य जन्मय् नं अरहन्तविके त्रिरोध सप्तावती प्रवेत जुया चवनीबलय् भावनाया शर्कित न्हेन्हूयंकं चित्त नाम उत्पन्न जुया भवःसे त्वाः दला चवनीगु नं दति । भावनाया सामर्थ्यं आशचर्यजनक जुया चवनीगु पहःयात प्रत्यक्ष जुइक क्यनेगु खःसा थौंकन्हे भावनायात परिषक्ष जुइक उद्योग व अभ्यास याना तःपि दु । इपि मध्यय् गुलि गुर्निसिके थःपिसं प्राप्त याना तःगु विशिष्ट धर्मय् अयना चवनीबलय् खनीगु, ताइगु, थीगु, कल्पना व विचाः याइगु सामान्य चित्तत लुया वयेगु मदुसे घण्टौ घण्ट तक फेतुना, दना, स्थिर जुगा चवने फूगु खने दु । उकथं सामान्य चित्तत लुया बहगु मदुसे ताउतक स्थिर जुया चवने फूगुयात आधार याना भावनायागु सामर्थ्ययात विश्वास यापेमाः ।

थुलि हे रूप मात्र जक दुगु (असंज्ञासत्त्व) भवय् चित्त नाम बिन्कुल मदयेक स्थिर जुया चवनीगु पहःयात सीके फु ।

*‘चित्त नाम मात्र जक दया चवंगु भवया सत्त्वयात मिखां खंका काये फु ला ? छु कारणं याना चित्त मुकं उत्पन्न जुया चवन लय् ? उकथं

चित्त छगू चिनाश जुया बने धुंका; मेगु चित्त छगू उत्पन्न जुया
वयेत आधार भरोसा धयागु छुं छगू हे नं दुगु मखु। अथे नं
चिनाश जुया वंगु न्ह्यवःयागु चित्तया शचित देगं लिपा
लिपायागु चित्तत दिपाः मदयेक स्वाकं उत्पन्न जुया च्वनीगु खः।

जुया च्वंगुली दुःख मजू ला ?” आदि धका हाकनं च्वंगु कारणं हानं
स्पष्ट याना बयना बिज्ञागु थये खः—

नाम मात्र जक दुगु अरूप भूमी प्यतं दया च्वन। रूपावचर
ध्यान प्यंगुलियात लाभ याना काये घुंह्य व्यक्ति “रूप दया विभिन्न
रोग जुइका च्वनेमाः; दायेका, पायेका, स्याका, शास्ति याका
च्वनेमाः; रूप मन्त धाःसा उजोगु दुःखत दये फइ मखु; रूप मदइगु
भि जू, ज्यू” धका रूपय् दोष खना वया रूप मदयेकेया निर्ति उद्देश्य
तया प्रार्थना याना अरूपध्यान प्यंगु वृद्धि जुइकीगु जुया च्वन। उह्य
व्यक्ति उगु भवं च्यूत जुइबले अरूप भूमी प्यंगु मध्यय् थःमं प्राप्त याना
तःगु ध्यानलिसे सम्बन्धितगु भूमी उत्पन्न जुइगु जुयाच्वन। उत्पन्न
जुइगु अवस्थाय् भावना कर्मयागु शक्ति रूप उत्पन्न जुया मवःसे चित्त
नाम मात्र जक उत्पन्न जुया बइगु जुल। उगु चित्त नाम मध्यय् असह-
नीय दुःखत दुमध्याः। प्रसन्न प्रकृतिलितगु सुख दुगु चित्त लिसे मध्यस्थ
तालं समता दुगु भिगु चित्त मुकं जक दुध्याः। उक्ति उक्तं चित्त नाम
मात्र जक दया च्वंगुलि दुःख मदु। सुख जक जुया च्वनीगु जुल। अनं
अतिरिक्त चित्त नाम धर्मं मिखां खने दयेके ज्यूगु धर्मं मखुगुलि, उह्य
नाम मात्र जक दुह्य व्यक्तियात प्रकृति मिखां सुना नं खंके फइमखु।

थुयाय् अत्यावश्यकगु ज्या छगू क्वात्तुक ध्यान तया विचाः
 याना च्वनेगु क्षणय् तायेके बहःगु शब्दत दया च्वन धाःसां ताइगु
 चित्त दया मवःसे विचाः याइगु चित्त मुकं जक स्वाकं उत्पन्न
 जुया च्वने यःगुयात लिधंसा क्या स्वल धाःसा ह्लापा ह्लापायागु
 चित्तया वेग तीक्ष्ण जुया च्वनीगु पहःयात थुइका कायेकु । अथे
 जुया नाम मात्र दया च्वंगु भवय् मृत्यु जुइ न्ह्यवः नं ह्लापा
 ह्लापायागु चित्तया वेग मात्रं याना लिपा लिपायागु चित्तत
 उत्पन्न जुया च्वंगुयात थुइका काये फुधाःसा उगु भवं मृत्यु जुया
 वनीगु अवस्थाय् नं लिपायागु जन्मय् आधार दुगु थःजु; वा
 मदुगु थःजु; ह्लापायागु भवया चित्तया गु वेग हे लिपायागु भवय्
 प्रतिसन्धि चित्त उत्पन्न जुइ फूगुयात थुइके दया च्वन । थव जुल
 चित्त नाम धर्मया शक्ति सामर्थ्ययात तुलना याना स्वये फये-
 केया निंति “छुमा मात्र” उल्लेख याना वयनागु ।

मृत्यु जुया वंह्य सत्त्वयाके रूप व नाम नितां विनाश
 जुया वंसा नं मरणासन्न अवस्थाय् आशक्त जुइका वःगु ह्लापा

तथागत सम्यक्सम्भुद्विपिं जक सर्वज्ञता ज्ञानद्वारा सीका खंका काये
 कु । उगु ग्ररूप भूमी मिखा रूप, ह्लाय् रूप ग्रावि छुं रूप नं मवुर्गुलि
 बुद्धयात नं खंके मफु; धर्म नं न्यने मफु । उंकि उगु भूमी पृथग्जन
 पुद्गल थंकः बन धाःसा उगु भवय् मार्ग फल धर्म विशेषतायात प्राप्त
 याये फइ मखु । ग्रायु पूवनाः उगु भवं च्यूत जुया वनीबेलय् मनुष्य वेव
 भूमी हाकनं थंक वइ । उगु ग्रवस्थाय् मेमेपि लिसें तुं समान जुइगु

त्रापायागु चित्तया शक्ति याना लिपायागु भव स्थिती न्हूगु
चित्त सम्बन्धित जुया हानं उत्पन्न जुया वनीगु खः । उकीयात
प्रतिसन्धि चित्त धका धाइ । उत्पत्ति पहः गथे धाःसा –

मरणासन्न अवस्थाय् थ्यना च्वंत्हा सत्त्व थःमं याना वये
नंगु भिगु मर्भिगु कर्म छगु मखु छगूयात, उगु कर्म याःगु क्षणय्
लुइका वये नंगु आरम्मणयात, वा उत्पन्न ज़इ मानिगु लिपा-
यागु भवया स्थितियात; लुइका खंका आशकत जुया च्वंच्वनी ।
उगु आरम्मणयात इच्छा मयाःसा नं उगु अवस्थाथें जाःगु
अवस्थाय् हटे याना मदयेकां मदयेके मज्यू । उकि मरणासन्न
अवस्थाय् ज्वलं च्वंका वेहोश जुया च्वनीपि मध्यय् गुलि छुं
छगु ज्या याना च्वंथें, गुलि लय्ताये बहःगु न्ह्याइपु ताये बहःगु
लिसे ध्वदुया च्वंथें व गुलिसिनं भयंकरगु भय उपद्रूत लिसे
सामना याना च्वंथें विशिष्ट विशिष्ट रूपं जुया च्वनीगुयात
लिकक वया च्वनीपि मनूतय् सं स्पष्ट रूपं खना च्वनी । गुलि-
सिनं ज्वलं च्वंका बेहोश जुया च्वंगु अवस्थां हाकनं होशं चाये-
कीगु बखते “गुजाह्यसिनं सःता यंकल; गुजागु थासय् थ्यंक
वना; गुजागु चीजत खंका वया” आदि धका नं हानं धाये सः ।*

खः । यदि मनुष्य देव जन्मय् श्रोतापन्न सकृदागामि जुइ धुंका तिनि उगु
अरूप भूमी उत्पन्न जू वन धाःसा उगु अरूप भूमी हे च्वय्यागु मार्ग,
फल स्तर लाभ जुइका अरहन्त जुया उगु भूमी हे परिनिवरण जुइ ।

* - थुथाय् “डाक्टरपिके मस्तिष्क स्यंगुलि धात्थें मखुगु जुया नं धात्थ

थुजोगु आरम्मण निमित्त छगू छगुली आशक्त जु जुं है
 अन्तिमगु च्यूति चित्त निरोध व विनाश जुया सिना बनी । सीगु
 धयागु नं आः बिचाः याना सिया च्वंगु चित्त छगू फुना बनीगुथें
 जाःगु हे जुयाच्वन । उकि आः बिचाः याना सिया च्वंगु ह्लापा
 ह्लापायागु चित्तत फुना अन्त जुया वंवव पतिकं उगु उगु चित्त-
 यागु वें याना लिपा लिपायागु चित्तत दिपा मदयेक स्वाना
 उत्पन्न जुया च्वनीगुथें च्यूतिचित्त त्वाः दला बने साथं तुं
 छकोलनं मरणासन्न अवस्थाय् आशक्त जुइका वःगु आरम्मण-
 यात हे स्वाकं खने दयेक वया न्हूगु भव स्थिती न्हूगु चित्त

खःगुथें भाःपीगु जुयाच्वन” धकाः धारणा दुगु खें हानं निवेदन याःगु
 जुया हानं स्पष्ट याना स्थना बिज्याःगु गुकथं धाःसा – डाकटरपिनिगु
 बिचाः कथं मस्तिष्क स्थंगु कारणं यानाः; बुद्ध शासनिक ग्रन्थया बिचाः
 कथं नुगःचुयागु हि स्थंगुलि याना मखुगुयात खःथे च्वंक भाःपीगु नं
 दये फु । अनं अतिरिक्त मरणासन्न अवस्थाय् ह्य छह्यं दुगु रूपत दववं
 हे स्थना च्वनीगुलि याना मस्तिष्क रूप नं हीन जुया स्थना बना च्वंगुली
 शंका काये माःगु मन्त । तर अथे नं उजोगु आरम्मण निमित्तत बलेशं
 अलगग मजूनिपि पुद्गलपिन्त जक प्रकट जू; बलेश रहितपि अरहन्त-
 पिन्त प्रकट मजू । प्रकट जूपि पुद्गलपिन्त नं मर्भिगु आरम्मण मुक्तं प्रकट
 जुइगु मखु; मिगु आरम्मणत नं प्रकट जुइगु हे जुल । मर्भिगुली अभ्यास
 अप्वःपि ध्यक्षितपिन्त प्रायः याना मर्भिगु आरम्मण जक प्रकट जुइयः ।
 मिगुली अभ्यास अप्वःपि ध्यक्षितपिन्त प्रायः याना मिगु आरम्मण जक

प्रारम्भ जुया दया वइ । उकीयात ह्लापायागु जन्म लिसे स्वापु
तया उत्पन्न जुइगु जूया निति प्रतिसन्धि चित्त धका धाइ ।
थुथाय् ह्लापायागु जन्मय् आशक्त जुइका वःगुयात स्वाकं प्रकट
रूपय् खने दइगु पहः आश्चर्यजनकगु स्वप्न खंका न्ह्यलं चायेका
वःह्य व्यक्ति उगु स्वप्नयात हे स्वाकं विचाः याना च्वनीगु लिसे
नं समान जुयाच्वन । लासां दना वये न्ह्यवः ज्या याये निति

प्रकट जुइ यः । स्वप्न खनीबलय् अभ्यास अप्वः दुगु विषय खने यःगुथें
हे खः । विपश्यनायात वशीभूत जुइक उद्योग याना तःह्य व्यक्तियाके
ला भिंगु आरम्मण जक प्रकट जुइगु खः । मर्भिंगु आरम्मण ला प्रकट
जुइगु मखु । उकि मरणासन्न अवस्थाय् विशिष्टगु आरम्मण निमित्त-
तय्त खनीगु मस्तिष्क स्यंगुलि धका धाये फइ मखु । स्वयं ईपि
व्यक्तियिसं अभ्यास याना तःगु कर्मया कारणं याना प्रकट रूपं खने
दयेक वइगु जक जुया च्वन ।

सारांश रूपं धाल धाःसा यथिजाःगु कारणं हे प्रकट जुया
खने दयेक वःगु थःजु, उगु आरम्मणयात आशक्त जुइका मृत्यु जुल कि
उगु आरम्मणयात हे आरम्मण याना न्ह्यगु जन्मया प्रतिसन्धि चित्त
उत्पन्न जुया वइगु निश्चन हे जुल । उपमा - स्वस्थ जुया च्वंह्य
व्यक्तियाके हे छगू छगू आरम्मणय् आशक्त जुइ लात धाःसा; उगु
आरम्मणयात हे आरम्मण याना लिपा लिपायागु चित्त स्वाकं तुं
उत्पत्ति व वृद्धि जुया वनीगु निश्चत जुया च्वनीगुथें हे जुल धका
चायेकेमाः ।

कल्पना याना तःगु विषययात् लासां दना वयेगु बखते हाकनं होश दया वइगु लिसे न समान जुयाच्चन । थुगु प्रतिसन्धि चित्त रूप द्वुगु भूमि स्थानय् उत्पन्न जुया वल धाःसा उकीयागु आधार भरोसा जुया च्चवंगु रूपत नं कर्मया कारणं याना व लिसें तु छगू पाखं हे उत्पन्न जुया वइ । थुकथं प्रतिसन्धि चित्त उत्पन्न जुया वइबले लिपा लिपा सीके बहःगु, तायेके बहःगु, खंके बहःगु आरम्मणतय् त सीका, थिया, ताया, खंका विभिन्न चित्तत नं योग्यता अनुसार उत्पन्न जुइ । थव खः सत्त्वया मृत्युं लिपा न्हूगु जन्मय् उत्पन्न जुया वइगुया संक्षिप्त पहः ।

गर्भ स्थापना जुइगु गथे ?

न्ह्यसः- (ख) सत्त्व छह्य थःगु कुशल कर्म अनुसार हाकनं मन जुया वइगु खः धका बुद्ध-धर्म अनुसार धाइगुली मांया गर्भय् गर्भ स्थापना जुइगु गथे ?

(आधुनिक आयुर्वेद शिक्षा (अौषधी विज्ञान) कथं निवेदन याये माल धाःसा सुं छह्य सत्त्व मृत्यु जुया वने धुंका भव छगुली हानं उत्पन्न जुइगु जुया च्चन धका धया मतः । तर गर्भ स्थापना जुइगु पहःयात् क्यना तःगुली धाःसा माँ-बौ निह्ना सहवास याइगुली वैद्य (वासः) शास्त्रया धापू कथं बौयागु शुक्र धातुइ दुथ्याना च्चवंपि Tadpol आकारथे जाःपि (Spermatozoa) धयापि कीटाणुत शुक्र धातु लिसें तु लखं-लख मयाक सजीव रूपय् उखें थुखें सरे सरे जुया मातृ अंगया

दुने दुहाँ वनीगु जुया च्वने ।

उगु शुक्र धातु तरल पदार्थया दुने पाखे आपालं आपालं कीटाणुत मांयागु Ovary धयागु मचा बीज छें नं (Ova) धयागु अंग छगू कवहाँ वइगु स्थिति लिसे सम्पर्क चू लाइगु अवस्थाय् (संगम जुइगु अवस्थाय्) छगू (Ova) यात लखं लख दया च्वंपि (Spermatozoa) त मध्यय् छह्या (Spermatozoa) नं जक (Fallopian Tube) धयागु मचा छें नसाया दुने संगम जू वनेमाः । उकथं संगम जुइ धुंका तिनि उत्पन्न जुया वइगु अंश प्रारम्भिक गर्भ डिम्ब स्थिति जुया च्वने ।

उगु प्रारम्भिक गर्भ डिम्ब स्थिति हाकनं मचाछें दुगु क्षेत्र पाखे कवहाँ वयेमाः । मचा छें दुने थ्यनीबले मचाछेया इलांयाग दुने धुसे जुइ धुंका द्रव्य तत्व जुया जन्म जुइगु अवस्थाय् तकं उगु थासय् हे स्थिर जुया च्वनीगु खः ।

लिसः— (ख) मनुष्य लोकया माँयागु गर्भय् प्रतिसन्धि च्वनीगु पहःयात पालि वाङ्मयय् कवय् क्यना तयाथे उल्लेख याना तःगु दु ।

(१) मातापितरो च सन्निपतिता होन्ति= माँ-बौपि निह्य संगम जुइ ।

(२) माता च उतुनी होति= मांह्य नं ऋतु पुष्प (स्वाँ) ह्यःह्य जुया च्वनी ।

(३) गन्धब्बो च पच्चुपटितो होति= भावी मचा जुइह्य नं प्रत्युपस्थित (तयार) जुया च्वनी ।

एवं तिणां सन्निपाता गब्भस्सवेककन्ति होति= थुकथं
अंग स्वंगू पायद्विं जुल कि गर्भ (प्रतिसन्धि) च्वनी ।

(म-१-३३२)

च्वय् क्यना वयागु स्वंगू अंगत मध्यय् (१) नम्बर अंग
पश्चिमी देशया डाक्टरतय् गु प्रत्यक्ष अनुभवत, वैद्य शास्त्रत लिसे
समान जुया च्वंगुलि विशेष धया च्वने माःगु मन्त ।

(२) नम्बर ऋतु पुष्प (स्वाँ) ह्वइगु धयागु अंग आधु-
निक पश्चिमी देशया डाक्टरतय् गु प्रत्यक्षीकरण लिसे छुं दिं
पाना च्वंथें खने दु । अथे नं Ovary धयागु मचाछे॒ ख्य॑चं
Ova धयागु ख्य॑य् कुतु॒ वइगु ऋतु-स्वाँ ह्वये धुंका तिनि जक
जुइगु खः । ऋतु-स्वाँ मह्वःनिपि उमेरय् मध्यनिपि; उमेर
फवचाला वने धुंपिन्त मज्जू; उमेर दुपि हे जुया च्वंसा नं
ऋतु-स्वाँ मह्वःपिके प्रायः याना मज्जू धयागु थुगु विषयय् समा-
नता दइगु हे जुया च्वन । अनं अतिरिक्त Ova धयागु ख्य॑य्
कुतु॒ वइगु समययात साधारण मनूतय् सं सीके फइ मखु॒;
पश्चिमी देशया डाक्टरतय् सं स्यूगु नं (३००) सः दैं स्वया
ग्रप्तः ज्ञूथें मच्वंनि । बुद्धकालीन अवस्थाय् २५००-दैं
स्वया ह्वापायागु इलय् ला उगु कारणयात वैद्यतय् सं समेतं
प्रायः याना स्यूथें मच्वं । उकिं आपाःसिनं मस्यूगु उगु Ova
कुतु॒ वइगु ईयात तथागतं ठोके याना कना विजयात धाःसा उगु
ख्यात सीके फइ मखु॒ । “ऋतु-स्वाँ ह्वये धुंका प्रतिसन्धि च्वने
फु॒” धयागु विषययात ला ह्वापा ह्वापा निसें हे स्पष्ट रूपं सिमा

च्वंगु दु । उकि “आपालं मनूतयसं थुया च्वंगु ऋतु—स्वाँ ह्वइगु द्वारा हे ठोके (किते) याना कना विज्याना तःगु जुया च्वन” धका भाः पिल धाः सा आधुनिक डाक्टरतयगु प्रत्यक्षीकरण लिसे नं मिले जूगु हे जुया च्वन । थुथाय् तथागतयागु उपदेश वासः याये निति मखुगु कारणं याना छगु छगु दत्तले छुटे छुटे याना निश्चित रूपं कनेगु आवश्यकता मदुगुयात व निश्चित रूपं कना विज्याःगु जूसां प्रतिसन्धि च्वनीगु लिसे सम्बन्ध तया भिक्षुपिसं डाक्टरतयगु विधि कथं प्रत्यक्ष परीक्षण याना स्यने कने यायेगु जुइ फइ मखुगु जुया उकीयात नं समावेश याना विचाः याये योग्य जू ।

“भावी मचा नं तयार जुया च्वनीगु जुया च्वन धयागु (३) नम्बर अंगय्” मां-बौपि निह्म सहवास याना च्वनीगु क्षणय् हे तयार जुया च्वनेमाः धका ला धाये त्यंग मखु । वास्तवय् ला (१-२) नम्बर अंग अनुसार प्रतिसन्धि ग्रहण याये निति तयार जुया च्वंगु ईया दुने उह्म माँया गर्भय् उत्पन्न जुइ योग्यम्ह व्यक्ति ला पुलांगु जन्मं च्यूत जुया वःगुयात जक धाये त्यंगु खः।

उह्म भावी मचा Spermatozoa धयागु शुक्रकीटया शरीरय् दुने उत्पन्न जुया वःगु ला? Ova धयागु ख्यँचय् दुने उत्पन्न जुया वःगु ला? कि मखुसा इपि निथी संगम जुइ धुंकूगु गर्भ जाति रूपय् उत्पन्न जुया वःगु ला? धका परीक्षण याये थाय् दया च्वन । उकी मध्यय् शुक्रकीटया शरीरय् दुने उत्पन्न जुया वःगु जूसा बौयात जक आधार काःगु जू वनी । मचा ख्यँचय्

दुने उत्पन्न जुया वःगु जूसा माँयात जक आधार काःगु जुया च्वनी । थुपि नितां योग्य मजू । उकि “मातापेत्तिक सम्भवो— माँ-बौपिनिगु शुक्र श्रोणितयात आधार कया उत्पन्न जुया वइगु जुल” धयागु सीलकखन्ध पालि आदि अनुरूप शुक्रकीट व मचा ख्यँय्‌चा संगम जुइ धुंका मचा जाति रूपय् दुने उत्पन्न जुइगु जुया च्वन” धका चायेकेमा: । थुगु पाली “माँयागु श्रोणित धयागु माँया पाखें उत्पन्न जुइगु Ova धयागु मचा ख्यँय्‌चां हे” धका चायेकेमा: । उगु प्रतिसन्धि च्वने फूगु ईयात अर्थकथाय् ववय् च्वयाथें किटे याना क्यना तःगु दु ।

सुद्धे वत्थुह्मि मातापितूसु एकवारं सन्निपतितेसु याव सत्तदिवसानि खेत्तमेव होति । (म. टु -२-२१०)

मचाछें ऋतु-श्रोणित परिशुद्ध जुइवले माँ-बौपि निम्हं छको सहवास याना तल धाःसा न्हेन्हु यंकं प्रतिसन्धि च्वने फूगु ई हे जुया च्वन ।

आधुनिक पश्चिमी डाक्टरतय्‌गु परीक्षण कथं “मिजंयागु शक्रकीटत मचा ख्यँय्‌चा लिसे संगम मजूनी धाःसा ४-घौति दइ-बलय् सिना वनीगु जुया च्वन” धका व “३६-घौ दइबलय् सिना वनीगु जुया च्वन” धका अले हानं निन्हु स्वन्हु दइबलय् सिना वनीगु जुया च्वन” धका क्यना तःगु स्वये दु । उकि उगु उल्लेख लिसे अर्थकथायागु धापुयात मिले याना काये मास्ति वल धाःसा “बौयागु शुक्र माँयागु श्रोणित लिसे छुं घडीया दुने संगम जुइ लाना वा अप्वलं अप्वः स्वन्हुया दुने संगम जुइ लाना

सहवास याये धुंका लिपा न्हेन्हुया दुने प्रतिसन्धि च्वने फूगु जुया
च्वन' धका ग्रहण यायेमाः ।

बोधिसत्त्वया प्रतिसन्धि ग्रहण पहः

उपरोक्त उल्लेखतयत् भं स्पष्ट जुइके निति बोधिसत्त्वं
प्रतिसन्धि ग्रहण याना विज्याःगु पहः उल्लेख याना वयने ।

पटिसन्धि गण्हन्तो पन आसालिहपुणमायं उत्तरास-
लहनक्खत्तेन अग्गहैसि । तदा किर महामाया पुरे पुणमाय सत्त-
मदिवसतो पट्टाय विगत-सुरापानं मालागन्धादि-विभूतिसम्पन्नं
नक्खत्तकीलं अनुभवमाना सत्तमे दिवसे पातो वुट्टाय गन्धोदकेन
नहायित्वा सब्बालङ्कार-विभूसिता वरभोजनं भुञ्जित्वा उपो-
सथङ्गानि अधिट्टाय सिरिगव्भं पविसित्वा सिरिसयने निपन्ना
निददं ओक्कममाना इदं सुपिनं अददस । (म. टु. -४-१२४)।
दी-टु-२-२३-लय् न समान रूपं हे वयना तःगु दया च्वन ।

प्रतिसन्धि ग्रहण याना विज्याःग्न बोधिसत्त्वं आषाढ
पुह्ती खुन्हु बाचा इलय् उत्तराषाढ नक्षत्रं युक्त जुया ग्रहण याना
विज्यात । उगु अवस्थाय् महामाया (देवी) आषाढ शुक्ल
नवमी खुन्हुं निसे श्रीखण्ड स्वाँमाः आदिं छायेपिया अय्ला ध्वं
त्वनेगु मदुगु नक्षत्र क्रीडा अनुभव याना न्हेन्हु दुखुनु आषाढ
पुह्तीया दिनय् सुथ ह्लापनं शैय्यां दना नस्वा लखं मोलहुइ धुंका
सम्पूर्ण वस्त्रालङ्कारं छायेपिया उत्तम भोजन सेवन याये धुंका
उपोसथ अङ्गत अधिष्ठान याना श्री शोभां युक्तगु कोथाय् दुहाँ

वना श्री सयनय् गोतुला न्ह्यो वया च्वंगु इलय् (प्रतिसन्धि ग्रहण याःगुया कारणयात् क्यनीगु) शुगु स्वप्न खना बिज्यात् ।

उपरोक्त अर्थकथाय् “बोधिसत्त्वया माँमं आषाढ शुक्ल नवमी खुनु निसें चतुर्दशी तकयागु रात्री श्यंकं नक्षत्र क्रीडा याना बिज्यात् । पुन्ही खुनु उपोसथ ब्रत धारणा याना बिज्यात् । उगु रात्रीया बाचा इलय् बोधिसत्त्वं प्रतिसन्धि ग्रहण याना बिज्यात्” धका धया तःगु विषययात् विशेष होश तयेमाः ।

उकी मध्यय् “नक्षत्र क्रीडा याना बिज्याः खुन्हया दुने उपोसथ धारण मयानिगु जुया बोधिसत्त्वया बौ लिसे सहबास यायेगु दये फु । तर इपि दिनय् दुने प्रतिसन्धि ग्रहण मजूनि । बुद्ध-शासनिक वाडमययागु व्यवहार कथं वीज शुक्र धातु; डाक्टरतय् गु व्यवहार कथं Spermatozoa धयागु शुक्रकीटत धाःसा उगु उगु दिनय् दुने हे माँयागु गर्भाशयय् स्थिर जुया च्वंगु दु” धयागु सीके दु । उपोसथ अधिष्ठान याःगु सुथं निसें प्रतिसन्धि ग्रहण याःगु बाचा ई तक १८-घौति दडगु जुल । उगु १८-घौतिया दुने वा वयासिकं न्ह्यवःयागु घडीतय् गु दुने, पालि वाडमय व्यवहार कथं श्रोणित (रक्त) डाक्टरतय् गु व्यवहार कथं Ova (मचाख्यय् चा) माँयागु मचाख्यय् चा छे कुतुं वना बौयागु शुक्रकीट लिसे संगम जुइ धुंकूगु जुइमाः । इपि नितां संगम जुइ धुंकूगु प्रतिसन्धि जाति रूपय् बोधिसत्त्वयागु मैत्री पूर्वगामी जुया च्वंगु कुशल कर्मया कारणं उत्पन्न जुया च्वंगु कायदशक, भावदशक, वस्तुदशक धयागु कलाप ३-थी रूप

समूह ३०-गु लिस बोधिसत्त्वयागु प्रतिसन्धि चित्त उत्पन्न जुया
वःगु जुल धका व आधार भरोसा जुया च्वंगु शुक्र श्रोणित निथी
मिले जुया च्वंगु मचा स्वयंय्‌चा जाति रूप सहित कलाप ३-थी
रूप समूह ३०-गूयात कलल प्रसाद रूप धाइगु जुया च्वन धका
ग्रहण यायेमाः ।

उपरोक्त बोधिसत्त्वं प्रतिसन्धि ग्रहण यान बिज्याःगूयात
आधार याना माँया गर्भय् प्रतिसन्धि च्वना बिज्याःगु ईयात
थुकथं विभाजन याना चायेके वहः ज् ।

प्रतिसन्धि ग्रहण समय

पौल्याः (२९-) ली क्यना वयागु प्रतिसन्धि ग्रह-
णया अङ्ग ३-गू मध्यय् माँ-बौ निह्न सहवास यायेगु धयागु
ह्लापांगु अङ्ग द्वारा बीज शुक्रकीट लाभ जुइगुयात जक क्यना
तल । उगु क्षणय् हे गर्भ स्थापना जुइगु धका ला धाये मास्ति
वःगु मखु । माँ जुइह्नसिया ऋतु-स्वाँ ह्लाइगु जुया च्वन धयागु
निगूगु अङ्ग द्वारा ऋतु श्रोणित शुद्ध जुइ धुंका मचास्वयंय्‌चा
लाभ जुइगुयात जक क्यना तःगु खः । उगु ऋतु-स्वाँ ह्लाया
च्वनीगु क्षणय् हे गर्भ स्थापना जुइगु धका ला धाये मास्ति
वःगु मखु । थुकथं शुक्र-कीट व मचास्वयंय्‌चा नितां परिपूर्ण
जुया इपि संगम जुइ लात धाःसा उगु अवस्थां* निसे उगु प्रति-

* शुक्रकीट व मचास्वयंय्‌चा संगम जुइ लाइगु अवस्थाय् प्रत्यक्ष परीक्षा
याना तःपि डाक्टरतय्गु किटे याना क्यना तःगु अनुसार “धर्मता

सन्धि जाति रूप तरल प्रसाद तत्त्वया रूपय् स्थिर जुया
चवनीगुया दुने उह्य मांया गर्भय् उत्पन्न जुइ वहःह्य सत्त्वं पुलांगु
जन्मं मरण जुया वइगु अवस्थाय् प्रतिसन्धि चवनीगु खः धका
चायेकेमाः ।

थुथाय् गर्भ प्रतिष्ठित जुया बृद्धि जुया वइगु पहःयात
बुद्धोपदेश अनुसार व आधुनिक वैद्य शास्त्र अनुसार संक्षिप्तं
उल्लेख याना क्यने ।

बुद्ध-शासनिक उपदेश कथं गर्भ प्रतिष्ठां लिपा बृद्धि पहः

(१) पठमं कललं होति = ह्यापां कलल तरल प्रसाद तत्त्व
उत्पन्न जुइ ।

(२) कलला होति अब्बुदं — कलल तरल प्रसाद तत्त्व ला ति
रञ्जु दुगु अर्बुद [बुल्बुलचा] जुया वइ ।

श्रोणित शुरु जुया उत्पत्ति जूसें निसें १३-न्हु खुनुयागु दियात वा १४-
न्हु खुनुयागु दियात हे ग्रहण याये योग्य जू । तर मचाख्येय्चा छें नं
उखतं कुतुं बये धुंकूगु मचा ख्येय्चा लिपा छको धर्मता श्रोणित उत्पन्न
जुइ धुंका तकं विनाश मजूसे स्थिर जुया चवनीगु नं गबले गबले दये
यःगु जुया चवन तिनि” धका डाकटरतय्सं हे लिसा क्या धया चवनीगु
जुया क्रतु श्रोणित परिशुद्ध जू जक जुया चवनीगुली नं शुक्र-कीट व
उगु मचा ख्येय्चा संगम जुइ लाइगु जुइ फइ तिनि धकाः नं चायेकेमाः ।

(३) अब्बुदा जायेते पेसि = बुल्बुलचां नच्चुक लः तया निना
तःगु मल्तायागु भ्यातथे (भुतुमतु चिगुथे) जाःगु ला पाँय्चा
जुया वइ ।

(४) पेसि निब्बत्ते घनो = ला पाँय्चां लिपा छधि छपाँय
जुया वइ ।

(५) घना पसाखा जायन्ति = छधि छपाँय्गु घनं लिपा छयों,
ल्हा, तुति, कच्चा न्याकच्चा लुया वइ ।

(६) केसा लोमा नखा पि च = सँ, चिमिसँ, ल्हा तुतियाग
लुसित नं लुया वइ । [सं. १-२०८]

उपरोक्त खं “मचाचा माँया गर्भय् दुने शारीरिक अङ्ग
प्रत्यङ्ग पूर्ण रूप दया छकोलनं उत्पन्न जुया वइगु जुया च्वन”
धका धारणा द्वना च्वनीह्या व्यक्तियात तथागतं स्पष्टीकरण
बिया कना बिज्याना तःगु उपदेश जुल । थुगु उपदेशय् कलल
धयागु तरल प्रसाद तत्त्व गोन्हु दयेका बुल्बुलचा गोन्हु दयेका
लापाँय्चा जुइगु आदि धका छुटे याना निश्चित याना क्यना
तःगु मदु; उत्पत्ति क्रम मात्रयात जक क्यना तःगु खः ।

आपालं आपालं अर्थकथाय् ला “कलल तरल प्रसाद
तत्त्व [७-]न्हु; बुल्बुलचा [७-]न्हु; लापाँय्चा [७-]न्हु; छधिछ-
पाँय्गु घन [७-]न्हु; कच्चा मच्चा न्यागू [७-]न्हु” धका
सप्ताह न्यागुलि किटे याना क्यने धुंका “सँ, चिमिसँ आदित
(४२-)गू सप्ताहय् दया वइगु जुया च्वन” धका क्यना तःगु दु ।
पश्चिमभविक बोधिसत्त्वपिथे १०-ला प्रतिसन्धि च्वनीह्या

व्यक्तियात उद्देश्य याना ४२-ग सप्ताहया दुने उत्पन्न जुइग
धाःगु जुइमाःथें च्वं ।

आधुनिक वैद्य (डाक्टरी) शास्त्र अनुसार गर्भ प्रतिष्ठित जुइ धुंका बृद्धि पहः

१ - स्वंगू सप्ताह तक मचा ख्यँय्‌चा मचाछ्यं॒ प्यपुं मवंनि ।
४-गु सप्ताहय्॒ मचाछ्यं॒ प्यपुं वनीगु जुया च्वन । मचाख्यँय्‌चा
प्रकृति मिखां वाँलाक खँके मफयेक तःसकं चीधंचा जुयावं च्वनी
तिनि ।

२-न्याग सप्ताहया दुने दुगः क्वँय्॒ स्वापु न्यापु निसें कया च्यापु
तक दया वइ । मचाया हाकः छगू पतिंचि छलांगुया भिनिब्बय
छब्ब दइ ।

३ - खुगूगु सप्ताहया शुरुइ छचों आकार लुया वइ । व शारीर-
यागु भाग स्वया नं तःधं जुइ । नुगःचु नं स्वये खने दये फइगु
जुल । उगु खुगूगु सप्ताह फुइबलय्॒ दुगः क्वँय्॒ दवकों पूवनी ।
ल्हा तुतित खने दयेक वया च्वनी । मिखा जुइगु थासय्॒ खालिगु
छ्यंगुतो गाः वना दुहाँ॒ वना च्वनी । ह्याधिकः छलांगुया प्यब्बय
छब्ब दइ ।

४ - न्हेगूगु सप्ताहय्॒ छाति, प्वाः, पूवंक दया वइ । तुति
पतिंचा ल्हा पतिंचातय्॒गु चि नकतिनि नकतिनि लुया वइ ।
मिखात स्पष्ट रूपं खने दयेक वइ । ह्याधिक बालांगु दइ ।

५ - च्यागूगु सप्ताहय् ख्वायागु अङ्गत स्पष्ट जुया वइ ।
न्हायपं हःत नं लुया वइ । ह्यधिक छलांगुया द-ब्बय् ७-ब्ब
दइ ।

६-गुंगूगु सप्ताहय् ह्यधिक छलांगु व बालांगुया म्याब्बय् छब्ब
दइ ।

७ - स्वला फुइगु १३-गूत्याः सप्ताहय् ल्हा पर्ति तुति पर्तिचात
पूर्ण जुया ल्हा तुतियागु लुसित बुया वइ । न्हायपं हःत पूर्ण
जुया च्वनी । लिङ्गयागु अङ्गत प्रकट जुया वइ । ह्यधिक
स्वलांगु चिं दइ ।

८ - प्यला फुइगु १८-गूगु सप्ताहय् मचा सनीगुयात मामं
सीकी । नुगःचु तिर्ति न्हुइगु नं न्यने दइ । उकि उगु
अवस्थाय् डाक्टरतय्सं मचायागु प्राण दुहाँ वल धका किटै
याइगु जुया च्वन । मचायागु ह्य छ्ह्य नायुगु चिमिस्त जाया
वइ । मिखा फुसि सँ मिखा पुसा सँत नं बुया वइ । ह्यधिक
द-लांगुत्याः दइ ।

९ - न्याला फुइगु २२-त्याः सप्ताहय् सँ बुया वइ । ह्यधिक
१२-लांगु दइ । जन्म जुल धाःसा छु मिनेट ति जक म्वाना
च्वनी । गुगु हालतय् नं बाँकी ल्यना म्वाना च्वनी मखु ।

१० - खुला फुइगु २७-गूगु सप्ताहय् मिखा चाला वइ ।
ह्यधिक १४-लांगु दइ । जन्म जुल धाःसा छु छु घडी तक जक
म्वाना च्वनी ।

११ - न्हेला फुइगु ३१-गूगु सप्ताहय् जन्म जुइह्य मचा

म्वाना च्वनीगु छुं छुं कारणत उचित कथं दइ । ह्यधिक १८-
लांगु दइ ।

१२ - द-ला फुइगु ३५-गूगु सप्ताहय् बुझ्हा मचा जीवित
जुइगु सम्भावनात यबको दया च्वन । द-लां बुझ्हा मचा
जीवित मजू धका धाइगु ह्लापायागु सिद्धान्त द्वना च्वंगु खः ।
ह्यधिक १९-लांगु दइ ।

१३ - ९-ला फुइगु ४०-गूगु सप्ताहय् दिनं लानं पूवनी ।
मचाया ह्यधिक २०-लांगु दइ ।

उपरोक्त आधुनिक वैद्य (डाक्टरी) शास्त्र अनुसार “माँ
व प्रतिसन्धि” धाःगु सफुती उल्लेख याना तःगु गर्भया मचा
बृद्धि जुया वइगु पहः संक्षिप्तं जुया च्वन ।

गर्भ प्रतिष्ठित जुइ धुनेवं तुं छकोलनं प्राण
दुहाँ वः ला ?

Dhamma.Digital

न्व्यसः - [ग] सर्व अन्तिम धर्मता (मज्यू जुइगु) जुइ धुंका
लिपा हाकनं छको धर्मता जुइगु दिनय् धर्मता मवल धाःसा
गर्भया मचा लच्छ दत धका सीकेमाः ।

गर्भ प्यला दइगु अवस्थाय् मचा छे दुने दुझ्हा गर्भया मचा
सना हइगु शुरू जुया वःगुयात हे आधुनिक शास्त्र अनुसार प्राण
दुहाँ वइगु धका धाइगु जुया च्वन । “बुद्ध उपदेश अनुसार ला
गर्भ प्रतिष्ठित जुइ धुनेवं तुं छकोलनं रूप नं नाम नं प्रतिष्ठित

जुइगु खः धकाः धया तःगुलि गर्भ प्रतिष्ठित जुइ सार्थं छकोलनं प्राण दु” धका धाःगु जुइगु खः । आधुनिक भैषज्यं शास्त्र अनुसार गर्भया मचा प्यला दइगु अवस्थाय् गर्भय् च्वंह्य मचायागु नुगःचु सना वइगु शब्दयात माँयागु प्वाःया द्योने च्वना न्यना स्वल धाःसा सीका काये फु ।

आधुनिक भैषज्यं विज्ञान अनुसार Mam Mai धयापि दुगःक्वैय् दुपि सत्त्वपि धाकव मिज्जं व मिसा महवास याःसा तिनि गर्भ प्रतिष्ठित जुइगु जुया च्वन धका धया तल ।

सहवास या हे याःसा नं गुलि मिज्जंतय्के Spermatozoa धयापि कीटाणुत शुक्र धातुइ दुने बिल्कुल मदया च्वन धाःसा गर्भ प्रतिष्ठित जुइ फइ मखु ।

छुं समय ह्तापा भारतया प्रधानमन्त्री जवाहरलाल नेहरुं गर्भ निरोध विषयय् जोरतोरं प्रेरणा विया च्वंगु खः । गर्भ निरोधया निर्ति आपालं आपालं वासःत थौकन्हे उत्पादन जुया च्वंच्वन । इपि वासःतय् त प्रयोग यात धाःसा गर्भ धारण जुइ फूगु शुक्र श्रोणितया दुने दुगु Spermatozoa त सिना विनाश जुइगु जुया च्वन । अथे जुया-

बुद्धोपदेश कथं “गर्भ प्रतिष्ठित जुइ मात्रं छकोलनं प्राण प्रवेश जुइगु जुया च्वन” धका व आधुनिक भैषज्यं शास्त्र अनुसार “प्यला दइगु अवस्थां निसे प्राण प्रवेश जुइगु जुया च्वन” धका भेद जुया च्वंगुयात गुकथं पायच्छि जुइक सन्तुलनय् हये योग्य जू लय् ?

लिसः— (ग) लिसः (ख) यागु बुद्धोपदेशं क्यना तःगु विषय व भैषज्यं शास्त्रं कथं क्यना तःगु विषयतय् त तुलना याना स्वल धाःसा बुद्धोपदेशं गर्भ रूप बृद्धि जुया वःगु पहःयात शुरू शुरूइ “कलल, अब्बुद, पेसि, घन” धका ४-तं क्यना तःगु दु। भैषज्यं शास्त्रं कथं उकथं क्यना तःगु खने मदुसा नं स्वभाव कथं समानता दइगु सम्भावना दु। अनं अतिरिक्त बुद्धोपदेशं घनं छ्यों, ल्हाः, तुति कच्चा न्याकच्चा लुया वइगु जुया च्वन धाःगु खं व भैषज्यं शास्त्रं खुगूगु सप्ताहया शुरूइ छ्यों लुया वइगु जुया च्वन; खुगूगु सप्ताहया अन्तय् ल्हाः, तुति लुया वइगु जुया च्वन धका क्यना तःगु समानता दया च्वन। “न्यागूगु सप्ताहय् कच्चा न्याकच्चा लुया वइगु जुया च्वन” धका धया तःगु अर्थकथाय् ला भैषज्यं शास्त्रं क्यना तःगु लिसे भतिचा पाना च्वंथे जुया च्वंगु दु। अथे नं न्यागूगु सप्ताहया अन्त व खुगूगु सप्ताहया शुरू छस्वाकं तुं जुया च्वंगुलि समीपता हे दया च्वंच्वन। न्यागूगु सप्ताहया दुने हे सी मदयेक उत्पन्न जुइगु शुरू जुया वःगु नं जुइ फूगुलि गावकं समानता दया च्वंगु दु धका हे धाये ल्वः जू। थुगु सफूया पौल्या: इद-ली (Eden and Holland's Manual of Obsfries) स सारे याना उल्लेख याना तःगु किपाः अनुसार धायेगु खःसा भेद विभेद मदुसे समानता दया च्वंगु हे लक्षण दु। बांलाक भेद जुया च्वंगु विषय ला प्राण विज्ञान उत्पन्न जुया वइगु समय हे जुया च्वन। उकीयात नं वव्य् क्यना कथं मिले याना काये ल्वः जू।

चित्त विज्ञान अतिकं शूक्ष्म जुया च्वनं । प्रकृति मिखां
वा, माइक्रोस्कोपं स्वयां खंके फइगु मखु । अभिज्ञा, विपस्सना
ज्ञान आदि प्रज्ञा मिखां जक सीके खंके फइगु खः । उकिं तथा-
गत सम्यक् सम्बुद्धं प्रज्ञा मिखां सीका विज्याःगु अनुसार “माँ-
बौपिनिगु शुक्र, श्रोणित ऋतुलिसें कर्मज रूप (३०) गू धयागु
कलल तरल प्रसाद रूपय् दुने हे प्रतिसन्धि विज्ञान शुरु जुइगु
जुया च्वन धका कना तया विज्याःगु दु । उगु अवस्थाय् शुक्रकीट
अवस्थाथें सनेगु आवश्यक दुगु अवस्था मखु, सनीगु धयागु नं
चित्त व रूप नितां प्रबल जुइगु अवस्थाय् जक जुइ फइगु खः ।
प्रबल जुइ मखुनिबले मूछित मोहित जुया च्वनीह्या व्यक्तिथें हे
सने फइ मखुगु जुल । कलल तरल प्रसाद आदि मचायागु रूप
मूछित मोहित जुया च्वन्ह्यसिगु रूप स्वया नं शूक्ष्म जुया
निर्बल जुया च्वनीतिनि । उकिं प्यलाया दुने प्राण विज्ञान दया
च्वंसा नं मसंसे च्वना च्वनीगु जुल । डाक्टरतयसं ला मचायागु
अति शूक्ष्मगु उगु प्रतिसन्धि चित्त विज्ञानयात व वयस्क व्यक्ति
छ्यसिगु उलि तक शूक्ष्म मजूगु चित्त विज्ञानयात; अले छुं छग
मेगु चित्त विज्ञानयात समेतं सीके खंके मफू । रूपयागु आकार
प्रकारयात जक लुइके खंके फू । उकिं “मचाचिगु हलचल, मुटु
थरके जुइगुयात जक आधार भरोसा कया प्यला दयेका तिनि
प्राण प्रवेश जुइगु खः” धका किटे याना तःगु खः । उकीयात नं
परीक्षण याना स्वये बहः जू नि । प्राण प्रवेश जुइ साथं छकोलनं
हे सना हःगु ला? वा प्राण प्रवेशं लिपा गुलि मिनेट दयेका सना

हैःगु जुइ ?” धका परीक्षण याना स्वये ल्वः जू । उकथं परीक्षण याना स्वल धाःसा निश्चित रूपं धाये थाकुइफु । अथे जुया “हलचल दुसा तिनि प्राण प्रवेश जुइगु खः धयागु धारणायात निश्चित व सत्य जुल” धका धाये फइ मखु ।

अनं अतिरिक्त मन प्रसन्न प्रफुल्लित जुल धायेवं रूप प्रसन्न प्रफुल्लित जुइगु खः; मन सुखुचिन धायेवं रूप सुखु चिनिगु खः । उकि प्यला पूर्ण मजूनिवं गर्भ रूपय् प्रसन्न प्रफुल्लित जुइगु सुखु चिनिगु हेरफेरयात परीक्षण याना स्वयेगुलि उगु अवस्थाय् चित्त विज्ञान दु मदुयात निर्णय याये फइगु जुया च्वन । थौकन्हेयागु युगय् उगु रूपयागु हेरफेरयात खंके मफुनि तिनिसा लिपायागु युगय् खंके फइपि लुया वइगु सम्भावना दनि ।

अनं हानं (१) माँ-बौ निह्यसिनं सहवास याइगु (२) माँ जुइह्यसिया ऋतु-स्वाँ ह्वइगु धयागु अंग निगू दःसा नं भावी मचा मन्त धाःसा प्रतिसन्धि च्वने फइ मखु धका (म-१-३३२-लय् हे) धया तःगु दु । उकि शुक्रकीट व (डिम्ब) मचा ख्याय्चा संगम जू वःसां भावी मचाया चित्त विज्ञान प्रवेश जू मूल धाःसा उगु बीच रूप विनाश जुया वनीगु जुया च्वन धका धाये मास्ति वःगु भाव दुगुलि Spermatozoa व Ova संगम जुइधुंका तिनि न्हेन्हुया दुने विनाश जुइगु दु मदुयात स्वया नं कलल तरल प्रसाद स्थिती विज्ञान प्राण प्रवेश जू, मजूयात सीके फइगु जुया च्वन ।

मोटा मोटि क्यन धाःसा धन सम्पत्ति अभावपि दुःखी
 दरिद्रपिनि काय् म्हाय् पि यक्व दु । प्राय याना धन सम्पत्ति
 थूपि धनाद्यपिनि काय् म्हाय् पि ह्यो जुया च्वन । उकथं जुइगु
 “माँ-बौपिनि बीज रूपं याना जक मखु जुइमाः; धनी मानी
 जुइत कुशल कर्म दुपि कम जुइगु कारणं याना नं जुइगु खः”
 धका बुद्ध धर्म कथं मती तये बहः ज्ञू ।

अथे जुया क्यना वये धुंगु विषयतय्त बः क्या प्यला
 मदुनिबलेयागु प्रतिसन्धि रूप सनीगु मुटु धुक् धुक् मिनिगु मदु-
 निसां तथागतं कना क्यना विज्याना तःगु कथं हे शुक्र व श्रोणित
 संगम जुइ धुंका न्हेन्हुया दुने कलल तरल प्रसाद अवस्थां निसे
 हे प्रतिसन्धि विज्ञान चित्त शुरु जुया उत्पन्न जुइगु जुल; प्यला
 दइगु बखते सने फयेक शारीरिक अंगत व मुटुयागु रक्तनलीत
 (स्नायुतन्तुत) पूर्ण जुया वइगुलि याना उगु अवस्थाय् तिनि
 सनिगु खः, मुटुयागु रक्तसंचारं धुक् धुक् मिनिगु खः धका
 सीकेमाः ।

न्ह्यसः— (१) बुद्धोपदेश कथं सत्त्व प्राणीपिनि च्यूति चित्त
 पतन जुइगु क्षणय्; माँ-बौ निह्यसिगु सहवास जुइगु क्षणय्;
 थुकथं संगम जुइगु इलय् गर्भ प्रतिष्ठित जुइगु खः धका व
 आधुनिक भैषज्य विज्ञान कथं माँ-बौपि निह्य सहवास याइगु
 अवस्थाय् बौयागु शुक्र धातुं Spermatozoa कीटाणुत
 माँयागु Ovary बीज छेँचां Ova धयागु अंग प्रत्यांश छ्यगू लिसे
 मचा छेँ नसाया दुने मिले जुया छपुचः ज वनीगु बखते गर्भं

प्रतिष्ठित जुइगु धंका धया तल । गुकथं मिले याना ग्रहण याये
योग्य जुइगु खः ?

लिसः— (घ) थुगु (घ) न्ह्यसः पौत्याः २८-गर्भ प्रति-
ष्ठित जुइगु निर्णयद्वारा लिसः बी धुंगु जुल । उकीयात दोहरे
याना स्वये माल ।

प्राप्त याये थाकूगु दुर्लभ

न्ह्यसः— (ड) यदि जवाहरलाल नेहरूया छन्द कथं गर्भ
निरोध कार्य सिद्ध जूगु जूसा मनुष्य लोकय् मनू जू वइपि सत्त्व-
पिनि निति प्राप्त याये थाकूगु महान दुर्लभ छगू न्हंका व तंका
च्वने मालिगु जुइगु जूया निति इपि सत्त्वपिनि कर्म स्वभावयात
गुकथं विचार विमर्श याये माली ?

लिसः— (ड) गर्भ निरोध कार्य सिद्ध जूगु जूसा नं
उकीयात प्रत्येक मनुखं प्रयोग याइगु जुइ मखु । उकि मनू
जुइगु कर्म दुपि व्यक्तिपि इमिगु कर्म अनुरूप उत्पन्न
जुइगु मातृस्थान दइगु हे जुइ । गुलि गुलि उत्पन्न जुइ बहःगु
अवसर मदुपि नं दइ मखु ला धका न्यने थाय् दु । तर उकथं
उत्पन्न जुइगु अवसर मदया चवंपि व्यक्तिपि मनू जुइत क्वातुक
कर्म मदुगुलि खः धका ग्रहण याये माली । उपमा गथे धाःसा-
मनू जू वया नं माँया गर्भय् हे विनाश जुया वने माःपि व्यक्तिपि
जन्म जुइ धुंका गुलिचां मदुवं हे विनाश जुइ माःपि व्यक्तिपिथे
हे धका भाःपी माःथे खः ।

गर्भ निरोधक वासः प्रयोगं पाणातिपात कर्म

लगे जू, मजू

थुथाय् प्रतिसन्धि रोके याइगु वासः प्रयोग याइपि
व्यक्तिपिन्त बुद्धोपदेश कथं पाणातिपात कर्म लगे जू, मजू न्यने
थाय् दनि ।

लिसः खः— प्राण विज्ञान प्रवेश जुया प्रतिसन्धि प्रतिष्ठित
जुइ धुंका तिनि मरण व विनाश जुइकीगु वासः जुल धाःसा
पाणातिपात कर्म लगे जू । अथे मखुसे बौयागु शुक्र धातुयात
विनाश जुइका वा माँयागु श्रोणित (मचाख्यँय्चा) यात
विनाश जुइका; प्रतिसन्धि प्रतिष्ठित जुइगु हे विलकुल अलग
जुइकीगु वासः जुल धाःसा ला बुद्धोपदेश कथं पाणातिपात कर्म
लगे जू— धका धाये फइ मखु । कारण खः—

- १) स्याका च्वने माःगु विषय सत्त्व जुया च्वनीगु;
- २) स्याःह्यसिके उकीयात सत्त्व धयागु संज्ञा दया
च्वनीगु;

- ३) सिके बी मास्ति वइगु;
- ४) सिना वंक ज्या यायेगु;

५) उह्य सत्त्व सीगु, धयागु थुपि अंगत न्यागुलि पूवंसा
तिनि कर्म बने जुइ; थुगु प्रतिसन्धिया क्षेत्रय् Spermatozoa
यमत सना जुइ च्वनीगु, कीटाणु लिसे समान आकार दइगु
कारणं याना भैषज्यं शास्त्र अनुसार शुक्रकीट धका धया तःसा

नं चित्त विज्ञान दु धका धाये फइ मखुगुलि उकीयात बुद्धो-
 पदेश कथं सत्त्व-धका समर्थन मया । अथे हे Ova धयागु मचा
 ख्यैय् चा मुक्कयात नं सत्त्व-धका समर्थन मया । उकिं ह्लापांगु
 अंग भंग जुया च्वन । शुक्रकीट व मचाख्यैय् चा (डिम्ब) न्यावः
 निसें हे विनाश जुया च्वन धाःसा सम्मिलित जुइ फइगु
 अवसर, प्रतिसन्धि विज्ञान स्थापना जुइ फइगु अवसर मदु,
 उकिं सत्त्व मरण जुइगु नं मदुगु जुल । न्यागूगु अंग भंग
 जुया च्वंच्वन । थुकथं ह्लापांगु व न्यागूगु अंग निगू भंग जूगु
 जूया निति प्रतिसन्धि स्थापना जुइ फइगु अवसर हे मदयेक
 रोके याइगु वासः प्रयोग याह्वासित पाणातिपात कर्म लगे
 जू धका धाये फइ मखु । उपमा गथे धाःसा-काय् म्ह्याय् पि
 दयेके मास्ति मत्रःगु कारणं याना सहवास मयासे विरत जुया
 च्वंह्वासित पाणातिपात कर्म लगे जू- धका धाये फइ मखुगुथे हे
 धका भाःपी माः ।

न्यासः- (च) माँयागु बीज छें Ova माँयागु ऋतु-
 श्रोणित उत्पन्न जुया वये धुंका लिपा भिस्वन्हु, भिष्पन्हु दइगु
 दिनय् पाके जुया बीज छें कुतुं वइ । बीज छें दया च्वंबले उगु
 Ova दाखयागु आकारथें जुया च्वनी । दाखं पू कुतुं वइबले
 ख्वला बीज छें दुने ल्यना च्वनीथें अथें हे उगु Ova पाके जुया
 कुतुं वये धुनीबले बीज छें ल्यना च्वनी । अनं लिपा उगु Ova
 पासा जुया च्वंगु Spermatozoa लिसे मिले जुइत मचाछेया
 नसा (डिम्बग्रन्थी) या ववय् कुहाँ वयेमाः । ऋतु श्रोणित वये

धुंका लिपा ३-४-५ न्हया दुने सहवास याःसा नं गर्भ प्रतिष्ठित जुइ फइ मखुत । छाय् धाःसा Ova उगु बखते क्वय् कुहाँ मबः; पाके नं जुइ मखुनि । Spermatozoa मचा छे नसा (डिम्ब-ग्रन्थी) या दुने थहाँ वंसा नं सिना विनाश जुया वनीगु जुया च्वन । हानं Ova कुहाँ वइगु दिया दुने Ova कुहाँ वइबले तक उकिया पासा Spermatozoa यात लुइके मफुत धाःसा विनाश जुया बनेमाः । थुगु उत्पत्ति विनाशया घटनात साक्षात्कृतगु जुया रूप व नामत लिसे गुकथं सम्बन्धित जुया च्वन लय् ?

न्ह्यसः- (छ) “सत्त्व प्राणी छहा प्रवेश जुइगुली थुपि विषयत लिसे सम्बन्ध दु” धका धायेगु ला ?

लिसः- (च, छ) शुक्र श्रोणित नितां ल्वाक ज्याना च्वंगु प्रतिसन्धि बीज रूप, कर्मज रूप (३०-) गू लिसे प्रतिसन्धि चित्तया आधार भरोसा जूगु जूया निति पौल्याः ३५-गुली प्रति-सन्धि प्रतिष्ठित जुइगु अवस्थाय् क्यना वये धुथें रूप नामत लिसे नं सम्बन्धित जुया च्वन । न्हूगु जन्म जूह्य लिसे नं सम्बन्धित जुया च्वंगु पहःयात छु भति हाकनं क्यना यंके ।

प्रतिसन्धि-४-थी

प्रतिसन्धि (१) उपपत्ति (२) संसेदज (३) अण्डज (४) जलाबुज धका प्यथी दया च्वन । उकी मध्यय्-
(१) उपपत्ति-प्रतिसन्धि चित्त लिसे छगू पाखं हे सम्पूर्ण शरीरयागु

रूपत सम्पूर्ण रूपं छकोलनं उत्पन्नं जुया वइगु जुया च्वन । गनं
छगू थासं स्वात्त कुतुं वःगुथें इवात्त खने दयेक वइगु जुया च्वन ।
व छुं विषय वस्तुयात नं लिघंसा मकासे कर्म मुककया कारणं
उत्पन्नं जुया वइगु खः । देव ब्रह्मापिनिगुथें जाःगु प्रतिसन्धि खः ।*
इपि देव ब्रह्मापिनिगु रूपत मनूतय् सं अनुभव याना च्वंगु वायु
रूपत स्वया नं शूक्ष्म जुया च्वन तिनि । उकिं इमित मनूतय् गु
मिखां खंके फइ मखु । परीक्षण याःसा नं लुइके फइ मखु ।

(२) संसेदज - प्रतिसन्धि फोहरगु लखय् ध्वगी धिगीगु
आदि थाय् यात कारण याना उत्पन्नं जुइगु खः । त्वं आदितय् गु-
थें जाःगु प्रतिसन्धि खः । उगु प्रतिसन्धि रूप व नाम छगू नं
मखु छगू फोहरगु विषययात आधार कया तिनि उत्पन्नं जुइ
फइगु जुया च्वन । । यचुसे च्वना गना च्वंगु रिकापी आदिलय्
ला उत्पन्नं जुइ फइ मखु ।

* ब्रह्मापिके मनूतय् थें मिजं मिसा धयापि दु ला ? उपपत्ति देवतापिके
काय्-म्ह्याय् पि दु ला धयागु हानं तःगु न्हासःयात लिसः बिया तःगु
गुकथं धाःसा-ब्रह्मापिके मनूतय् केथें मिजं मिसा पिनिगु लिंग अंगत मदु ।
कामराग चित्त नं मदु । दोषचित्त नं मदु, तर शरीरयागु बनादट मिजं-
यागु आकार द्वारा विशाल व भव्य जुइगु जुया च्वन ।

उपपत्ति देवतापिनि काय् म्ह्याय् पि दया च्वन । काय् म्ह्याय् पि
मुले मुले उत्पन्नं जुया वइगु जुया च्वन । कलाः जुइपि देवीपि लासाय्
(शैय्याय्) उत्पन्नं जुया वइगु जुया च्वन । नोकर-चाकर कर्मचारी
परिवारपि शैय्याया छचाल्यरं उत्पन्नं जुया वइगु जुया च्वन ।

- (३) अण्डज— ख्यांचय् उत्पन्न जुइगु प्रतिसन्धि व
 (४) जलाबुज— मचा-छे० उत्पन्न जुइगु प्रतिसन्धित मां-बौ-
 पिनिगु शुक्र श्रोणित लिधंसा दःसा तिनि उत्पन्न जुइ फइगु
 जुया च्वन ।

थुगु विषयय् आधारभूत रूप दत्तधाःसा उकीयात व:
 कया कर्मज रूप व चित्त विज्ञान उत्पन्न जुइ फइगु पहः मनू-
 तयगु शरीरय् लापाँय् पलेसा तया बीगु द्वारा प्रकट जू ।
 डाक्टरतयसं त्रिरामीयागु शरीरं आतापति आदि मभिंगु लापाँय्-
 यात लिकया भिंगु लापाँय् यात मेह्मसिगु शरीरं कया तया वी ।
 उगु न्हूगु लापाँय् लय् मेह्मसिगु पाखें पित कया यंकूगु अवस्थां
 निसें काय प्रसाद धयागु कर्मज रूप मदु । ऋतुज रूप मात्र जक
 दया च्वन । तर अथे नं रोगीयागु शरीरयागु ला लिसें बालाक
 मिले जुया बने धुनिबले उगु न्हू कथं तया तःगु लायागु भागय्
 काय प्रसाद धयागु कर्मज रूप लिसें थिया सिया च्वनीगु काय-
 विज्ञान चित्त उत्पन्न जुया वइगुयात रोगि स्वयं खंका काये फु ।
 अथे हे संसेदज, अण्डज, जलाबुज प्रतिसन्धि रूप, नामत नं
 फोहरगु शुक्र श्रोणित धयागु ऋतुज रूपतयत हे लिधंसा कया
 उत्पन्न जुया वइ । उकि शुक्रकीट व मचाख्यांयचा संगम जुइ
 लाये धुनिबले प्रतिसन्धि बीज रूप प्रतिसन्धि रूप, नामत लिसे
 नं सम्बन्धित जुया च्वन । न्हूगु जन्म जुइपि सत्त्वपि लिसे नं
 सम्बन्धित जुया च्वन ।

थुथाय् विशेष चायेके माःगु विषय छगू संसेदज, अण्डज,

जेलाबुज सत्त्वपि कोडागु रूपयोत बः कया प्रतिसन्धि प्रतिष्ठित जुया वःपि जुइगु जूया निंति मरण जुया वनीगु अवस्थाय् चित्त विज्ञान लिसें कोमलगु कर्मज रूपत तना निरोध जुया वंसां नं कोडागु ऋतुज रूपत ला ह्वापा गथे खः अथे हे ल्यना च्वनी । उपपत्ति सत्त्व प्राणी देव ब्रह्मापि ला शुरु निसें हे कोडागु रूप-तयत बः मकासे उत्पन्न जुया वःपि जुइगु जूया निंति मरण जुया वनीगु अवस्थाय् नं छुं हे ल्यं पुल्यं मदुसे ह्य छह्यं तना लोप जुया वनी ।

शुक्र रस सत्त्व मखु

न्हासः (ज) शुक्र रसय् दुने दुगु Spermatozoa कोटाणुत छु गुजागु कर्म दुपि जुया च्वन ल्य् ?

तिसः (ज) भेषज्य शास्त्र अनुसार Spermatozoa धयापि शुक्र कीटतयत् वुद्धोपदेश कथं सत्त्वप्राणी धका स्वीकार व समर्थन मया । प्रतिसन्धि बीज रूप धका जक स्वीकार व समर्थन याइगु जुया च्वन । उकिं इपि शुक्र कीटतयत् छु गुजागु कर्मया कारणं नं उत्पन्न जूगु धका धाये फइ मखु । वास्तवय् मूल आधार जुया च्वंगु शरीरं मुक्त जुया वने धुंकूगु उगु शुक्र ऋतुं वने जुया च्वंगु ऋतुज रूप मात्र जक जुया च्वन । तर प्रतिसन्धि ग्रहण याइह्या मचाया रूप बांलाइगु, रूप बांमलाइगु, निरोगी जुइगु, रोगी जुइगु इत्यादिया मूल आधार नं जुया च्वंगु कारणं सत्त्वपिनिगु परिभोग उद्यान विमान आदिथे

कर्म प्रत्येयं ऋतुज रूप धका नं धाये ल्वः जूनि । प्रतिसन्धि चवनीह्य व्यक्तिया कर्म अनुसार ऋतुं उत्पन्नं जुइगु रूप धका धायेगु अभिप्राय खः ।

पुनर्जन्म दु ला ?

न्ह्यसः (भ) भौतिकवाद अनुसार मां व बौ मिलन जुइगु अवस्थाय् गर्भ धारण जुइगुयात आधुनिक भैषज्य विज्ञानं स्वीकार याना तःगु दु । बौद्ध ग्रन्थ अनुसार पुनर्जन्म दुगुयात उपरोक्त विषयत कथं थुइके अपुइक कना विज्याये माल ।

(आधुनिक भैषज्य शास्त्र कथं “पुनर्जन्म दुगु खँ” यात छुं गुगुं कथं नं साक्षि प्रमाण प्रस्तुत याना उल्लेख याये फुगु मखु । मां-बौर्पि निह्य मिलन जुया सहवास याना उत्पन्नं जुया वःह्य काय्मचा बृद्ध जुया मरण जुइगु अवस्थाय् वयागु जीवन अन्तं जुइगु खः ।)

लिसः (भ) औषधि विज्ञान रूपय् उत्पन्नं जुया वःगु रोगतय् त उपचार याये निंति जुया उगु विज्ञान द्वारा परीक्षण व पर्येषण यात धाःसा रूपयागु विषययात जक सही कथं सीके फइ । न्हूगु जन्म उत्पन्नं जुइगु ला प्रायः याना प्रमुख कथं नामयागु विषय जुया च्वन । अविद्या, तृष्णा, उपादान, कर्म धयाग कारण धर्मतय् त कारण याना प्रतिसन्धि विज्ञान न्ह्यलुवा जुया च्वंगु नाम, रूपतय् गु न्हूकथं उत्पन्नं जुया वइगु स्वभाव जुया च्वन । उगु अविद्या आदि कारण नाम धर्मत व प्रतिसन्धि

विज्ञान आदि कार्यं नाम धर्मतय् गु उत्पत्ति पहःयात रूपय् परी-
क्षण यायेगु विधि द्वारा सीके फइ मखुगु खँ पौ ल्याः (२०)
(३०) व (३१) ली क्यना वये धुन। इमिगु पाखें हे थुगु (भ)
न्ह्यसःयात लिसः बी धुगु जुया च्वने धुकल।

थुगु क्षेत्रय् हाकनं धाये मास्ति वःगु छु धाःसा—मिखां
खंके फइगु वर्णं रूपयात ह्याय्-पनं तायेके फइ मखु; ह्याय्-पनं
तायेके फइगु शब्दयात नं मिखां खंके फइ मखु; क्यामरां
ग्रहण याना काये फइगु चित्तज रूपयात टेप रिकडंरं ग्रहण
याना काये फइ मखु; टेप रिकडंरं ग्रहण याना काये
फूगु शब्दयात क्यामरां ग्रहण याना काये फइ मखु धयागु
स्वभाव धर्मयात विश्वास याना स्वीकार याना काये फूथें
अथे हे अभिज्ञा आदि विशिष्ट ज्ञान द्वारा जक सीके खंके
फूगु पुनर्जन्म सम्बन्धी विषययात रूपय् जक परीक्षण याये फूगु
औषधि विज्ञानं सीके खंके मफू धयागु स्वभाव धर्मयात नं
स्वीकार याये ल्वः जू। उकथं स्वीकार मयासे “ओषधि विज्ञानं
मखंगु कारणं याना पुनर्जन्म मदु” धका धारणा दयेकल धाःसा
उगु धारणा “मिखां ताये मदुगु कारणं याना सः मदु” धका
धारणा दयेकेथें व “ह्याय्-पनं मताःगुलि याना वर्णं रूप मदु”
धका धारणा दयेकेथें द्वना च्वंगु जक जुइ धका सीकेमाः।

उकि प्रकृति मिखां खंके मफूषि कीटाणुत रथरेणुत
खंके मास्ति वःसा उकीयात खंके बी फूगु माइक्रोस्कोपत द्वारा
स्वयेमाःथें पुनर्जन्म सम्बन्धी विषययात सीके मास्ति वःसा

उकीयात सीके बी फूगु अभिज्ञा, विपश्यना ज्ञानत उत्पन्न जुइ
कथं उद्योग याना स्वयेमाः । इपि विशिष्ट ज्ञानत प्राप्त जुइ
कथं उद्योग याये मफुत धाःसा बुद्धोपदेशय् निर्देशित याना तः
कथं कारण कार्य सम्बन्ध दइगु पहःयात प्रत्यवेक्षण याना
सीकेमाः । उकथं तकं प्रत्यवेक्षण याये मफुत धाःसा अतीत
जन्मयागु विषयतय् दोहरे याना कने फूपि जातिस्मरण धयागु
ज्ञां दुर्पि अवतारीतय् घटनायात परीक्षण व निरीक्षण याना
विश्वास व ग्रहण यायेगु याये ल्वः जू ।

अवतारी धयापि न्ह्यागु देशय् नं छु भति दया च्वंगु दु ।
तर “पुनर्जन्म मदु” धका धारणा दयेका च्वंपि मनूतय् सं इपि
अवतारीतय् गु वास्तविक कथनयात विश्वास मयाः । मिथ्या-
वादयात कना च्वंगु खः धका वयोवृद्धपिसं प्रतिरोध याना
तःगुलि “पुनर्जन्म मदु” धयागु धारणा दुर्पि मनूतय् मचाखाचा-
तय् सं धाये मछाः गुलि याना प्रकट जुया मवः से तना लोप जुया
वना च्वन । वास्तवय् ला मस्तय् सं गनं सुयागु सिद्धान्त वा वाद
मात्रयात नं स्वीकार याये मखंनि । थःपिसं स्यू कथं जक धया
च्वनीगु खः । वयस्कपिसं धाःसा सम्बन्धित धार्मिक परम्परा
अनुसारं व थः थः पिसं स्वयं तकंना व चिन्तना याना तःगु
अनुसारं वाद वा सिद्धान्तयात स्वीकार याना तइगु जुया च्वन ।
उकि द्वंगु सिद्धान्त व धारणायात जवना स्वीकार याना तल
धाःसा इपि वयस्कपि हे जक द्वना च्वनी । मस्तय् के द्वनिग
कारण दुगु मखु । थुगु तथयात विचाः याना स्वल धाःसा

शक्तिशालीपि वयस्क माँ—बौपिसं शक्तिहीनपि मचाखाचातय् गु
वास्तविक सही कथनयात दबे यायेगु विरोध यायेगु याना तःगु
अति हे अन्याय याना तःगु जुया च्वंगु खँ स्पष्ट जू ।

तर अतीत विषययात कवव ध्यक्तिपि मुक्कं सही खः
धका ला धाये फइ मखु । वयस्क माँ—बौपिसं स्यना ब्यूगुलि
धाइपि नं दयेफु । प्रज्ञा द्वारा सन्तुलन याना विश्वास याये ल्वःगु-
यात जक विश्वास याये बहः जू । विश्वसनीय छु बस्तु स्थिति-
यात थन उल्लेख याना क्यने ।

स्वदै दुह्य मिसा मचा

ई. सं. १९५६—दैय् पयापउँ नं स्वदै दुह्य मिसा मचा
छह्य बुद्ध दर्शनया निति यात्राय् वःह्य मांह्य लिसे गभाये ध्यंक
वल । उह्य मिसा मचां त्रिपिटक पालि ग्रन्थतय् त कथंहंक चलाख
चलाखं ब्वने फु । पालि ग्रन्थत आधुनिक विद्या सःपि वयस्क-
पिसं तकं कथंहंक ब्वने मफूगु हे आपाः । उह्य मय् जुचिया
माँ—बौपि नं गरीबपि गांयापि मनूत जक खः । स्यना बीगु ई नं
इमिके दइ मखु । इपि स्वयं नं स्यना बी फयेक विद्या सःपि
मखु । उह्य मिसा मचां ब्वना-पौ छपौ ब्वना स्वया च्वंबले
तिनि आखः ब्वने सः खनि धका सीका आश्चर्य चायेका च्वनेमाः
धाल । अतीत जन्मया खँ न्यन धायेवं ख्वइगुलि व गुलि गुलि
भिक्षुपिनि नां वं स्वतः हे स्यूगु जक मखु माउँ नन्दिय आदि
धका अगौरव रूपं सःतूगुलि थःपिनि गुरु आचार्य हे थथे जुया

वःगु खः धका सम्बन्धित व्यक्तिपिसं भाःपि माला च्वन । उह्य मिसा मचां आखः हे मस्यंसे ब्वने थाकूगु पालि चलाख चलाखं कथंहंक ब्वने फूगु अतीत जन्मया अभ्यासं खः धका हे धारण याये ल्वः जू । तर थुगु बस्तु स्थिती तीक्ष्ण बुद्धिह्य-सित स्यना बिल धाःसा जुइ फु धका विश्वास याये मं मदुपिसं तोह तथा क्यने थाय् दनि ।

माकः जन्मं मनू

ई. सं. १९४८-दँय् स्वेभ्वः जिल्ला छइख्बन् गाँया महाशी विहारय् च्वन् ल्हा क्षेत्र बडी गामं ऊ. दीप धयाह्य भिक्षु छह्यसिनं भावना अभ्यास या वल । वं “व ह्लापाया जन्मय् माकः जुया वयागु; दाजु किजा निह्य दुगुली वया मामं वयात अप्वः ययेकीगु; मचायात विचाः यायेगुली कथं महना माकःनि नं दाइगु; कःनि नल धाःसा निपाः ल्हातं ज्वना नयेगु वानि दुगु आदि खें कंगु जुया च्वन । उह्य ऊ. दीप आः तक नं वयागु क्षेत्रय् दया हे च्वन तिनि ।

खिचा जन्मं मनू

मियड्छयां जिल्ला एरावडी द्वीपया मिफया गामय् मय् अइँगाउँया काय् (थों कन्हे ५०-दँति उमेर दये धुंकल) माउँ ताइस्वः धयाह्य ह्लापायागु जन्मय् मय्-मिछ्पु-पवःख्वपिनि छें मिसाह्य खिचा जुया वये नंगु; खिचा मचा बुइका छन्हु चान्हे

नयेगु मदुगुलि मेगु छे० वना जा थल उला क्वपुंगु जा खुया
 नया च्वनाबले लाकक घरपति कातां छाती सुया ब्यूगुलि बिस्युं
 वये नंगु; मस्तय् लिकक थ्यंबले ग्वारातुला सिना वयागु
 आदि खैं कंगु जुया च्वन । वयागु छाती कातायागु धाः खु छाप
 स्पष्ट जुया च्वंगु दनि । व आशक्तं युक्तगु चित्तया कारणं
 जूगु खः धका भाःपी ल्वः जू । उपमा गये धाःसा-हिमोटाइज
 याना तःह्या व्यक्तियात गुरु जुइह्या नंपु तिका तये धका धया
 शीशाकलमं तिका तल धाःसा नंपु धका आशक्त जूगुलि उगु
 थासय् मि पुना च्वंगु दाग ग्वारा लुया वया च्वनीथे हे धका
 सीकेमाः ।

कःलि जन्मं मनू

अनं अतिरिक्त उगु मिफया गांया लिक्क मीः लाउं च्वन्
 गामय् फवःप्यान् जी माड्वपिनि म्हाय् मय्तिङ्ग धयाम्हं ह्लापाया
 जन्मय् कःलि जुया वये नंगु खैं कंगु जुया च्वन ।

उपरोक्त वस्तुस्थिती माकः, खिचा, कःलि जुया वये नं
 धाःपि स्यना बिया; छुं छगू लाभया आशा तया धाःपि धका
 आरोप लगे यायेगु कारण दुपि मखु । धःपिसं अनुभव याना
 वयागुयात लुमंगु कथं धाःपि खः धका जक विश्वास याये
 बहः जू ।

अले हानं थुजागु हे कथं विश्वास याये बहःगु वस्तु-
 स्थितित; रुयाः जन्मयागु विभिन्न घटनात हानं कंपिनिगु वस्तु-
 स्थितित नं आपालं दु । विशिष्ट ज्ञानं सम्पन्न जुइक उद्योग

याये मफुर्पि व्यक्तिपिसं उजोगु विषय बरतुत द्वारा पुनर्जन्म दुगु
खं विश्वास याये ल्वः जू ।

अनं मेगु कतःपि लिसे ज्या-खंय् समान जुया नं गुलि
गुलि व्यक्तिपिन्त विशेष रूपं लाभदायक फल बीगु; गुलि गुलि-
सित धाःसा चुटा फल दइगु; गुलि गुलि व्यक्तिपि तीक्ष्ण
बुद्धिपि जुइगु; गुलि गुलिसिके माँ-बौ वंश परम्परा लिसे समान
मज्जूसे मनोवृत्ति, बानि व्यहोरा चाल चलन तःसकं तःसकं पाना
च्वनीगु आदि आदित खने दु । इपि ह्लापायागु जन्मया कर्म,
ज्ञान, अभ्यास आदिया कारणं खः धका बुद्धोपदेशं कना तःगु
दु । अथे जुया उकीयात वःक्या नं अतीत जन्म अनागत
जन्म दुगु खंयात विश्वास याये बहः जू ।

ह्लापांगु (१) न्ह्यसःया लिसः ववचाल ।

रोग कीटाणुत सत्त्व धाःपि खः ला ?

२-निगूगु न्ह्यसः

न्ह्यसः- (क) औषधि विज्ञान अनुसार खने दया चवंपि
रोगया कीटाणुत छगू शरोरं निगू शरीर; निगुलि प्यंगू;
प्यंगुलि च्यागू; च्यागुलि फिखुगू आदि रूपं बढे जुजुं वृद्धि
जुया यक्व दया व । स्वतः सित धयागु मदु । इपि कीटाणुतय्
कारण कर्म धर्म धका दु ला ? (उपमा कथं धाल धाल धाःसा-
प्वा: स्या ल्वय् (आउँ) दया चवंह्या रोगीयाके (Entamoeba

Hystolitica) कीटाणु जातित खने दु । मेमेगु रोगय् नं
रोगया कीटाणुत खने दु ।)

२-निगूण लिसः

लिसः— (क) बुद्धोपदेश अनुसार काम भूमी चवंपि
सत्त्वपिनि निर्ति चित्तविज्ञान प्रधान अंग खः । उगु चित्त-
विज्ञान छग् शरीरं निग् शरीरय् छुटे जुया वने मफु । अले हानं
सत्त्व धाल कि थःगु जन्म अनुसार आयु प्रमाण दु । उगु आयु
प्रमाण फुत कि सिना विनाश जुया वनेमाः । न्ह्यसलय् उल्लेख
याना तःगु गुर्लि गुर्लि कीटाणुत बुइके माःगु स्थिति मदुसे छग्
शरीरं निग् शरीर; निगुर्लि प्यंग्; प्यंगुर्लि च्याग्; आदि रूपं
वृद्धि जुया वइगु जुया च्वन धाःगुर्लि व गबलें हे थःथःमं मसि
धाःगुर्लि “अौषधि”विज्ञान अनुसार कीटाणु धाःसा नं बुद्धोपदेश
कथं ला इमित सत्त्व धका भा: मप्यू ।”उपमा कथं धाल धाःसा-
छमा सिमां कच्चात त्वथुला अलग पित कि अलग अलग सिमात
बुया वये फूगु सिमा रूप थें; गबलें हे सी फइ मखुगु नं-खि
कँय्-खि; ल्वहैंबाकुथें; व न्ह्याकव तःछ्याःसां ज्यूगु, सि नं फइ
मखुगु पाला रूप, लः रूपथें विशिष्ट रूप धका जक भा:पी ज्यू ।
उकिं उजोपि रोगया कीटाणुत छुं गुगुं कारणं कर्म लिसे नं
सम्बन्धित मजू; रोग जुइका चवनीहू व्यक्तिया अकुशल कर्म
कारण अनुसार ऋतुं उत्पन्न जुया वःगु कर्म प्रत्यय ऋतुज रूपत
धका जक सीके ल्वः जू ।

रोगया कीटाणुत स्थायेबले प्राणातिपात कर्म लगे जू ला ?

न्ह्यसः— (ख) पश्चिमी देशया औषधि विज्ञान अनुसार भयंकरगु रोग कीटाणुतय्गु कारणं याना जुया च्वंगुयात विश्वया वैद्यराज आपालंसिनं साक्षी प्रमाण पिकया विश्वय् उल्लेख याना क्यना वयाच्वंगु दु । थुपि रोगया कीटाणुतय्त स्थाना दमन याये निंति वासःत अनुसन्धान याना स्वःगु अवस्थाय् शीफलिस (यौन रोग) या निंति कीटाणु नाशया लागी हीरा दुगु Arsenic धयागु इञ्जेक्शन, निमोनिया रोग कीटाणु नाश निंति Penicillin इञ्जेक्शन, T. B. रोग कीटाणु नाशया निंति Streptomycin इञ्जेक्शनत व मेमेगु वासःत दयेका काल । इपि वासःत रोगितय्त इञ्जेक्शन याना उपचार याक्व याक्व पतिकं डाक्टरतय्सं रोगया कीटाणुतय्त हत्या याःगु भावय् थ्यना च्वंच्वन । अथे जुया प्राणातिपात कर्म लगे जू ला ?

(इपि रोगया कीटाणुत पृथ्वीया दोने खने दुपि कीट पतंगतर्थे उखें थुखें वाला वाला सना नया त्वना जुया च्वनीगु कारणं याना छता प्रकारयापि जीवित प्राणी धका आधुनिक औषधि विज्ञान अनुसार भाःपिया च्वन ।)

लिसः— (ख) उपरोक्त (क) लिसलय् क्यना वये धुपिं-थे जापि कीटाणुत जुल धाःसा इपि बुद्धपोदेश कर्थं प्राण

(प्राणी) धका धायै मल्वःगु ज्ञूया निति इमिति विनाश जुइकेगु
द्वारा प्राणातिपात कर्म लगे मजू ।

यदि प्रकृति मिखां खंका कया च्वमापि भेमेपि कीट
पतंगतथे प्रतिसन्धि च्वना जन्म बीगु, आयु प्रमाण अनुसार
मरण जुइगु दया च्वन धाःसा उजापि कीटाणुत प्राणी हे जुइ-
माः । उकि इपि कीटाणुतयत सत्त्व धयागु संज्ञा दया मरण
जुइ कथं ज्या यायेगुलि इपि मरण ज्ञूया बन धाःसा प्राणातिपात
कर्म लगे जू धका ग्रहण यायेमाः । तर प्राणातिपात कर्म
शीलादि कुशल गुण दुह्यसित स्यात धाःसा अपराध तःधं ।
गुण मदुह्यसित स्यात धाःसा अपराध चीधं । अथे जुया छु हे
गुण दुथे मच्वंपि इपि कीटाणुतयत स्यायेगु अतिकं हे अपराध
चीधं जुइमाः । यदि इपि कीटाणुत मरण जुइगुयात ध्यान
मतःसे रोग लनीगुयात जक उद्देश्य तया वासः बिल धाःसा, वा
इमित जीव विज्ञान दुपि सत्त्व मखु धका संज्ञा दया च्वन धाःसा
थःगु वासलं इपि मरण जूसा नं प्राणातिपात कर्म लगे मजू धका
ग्रहण यायेमाः ।

(२) निगूगु न्ह्यसःया लिसः क्वचाल ।

चित्त व रोग

३—स्वंगूगु न्ह्यसः

न्ह्यसः— (क) थौं कन्हे रक्तचाप रोग, हृदय स्नायुतन्तु

बन्द जुइगु रोग, मस्तिष्क रक्त नली बन्द जुइगु रोग पक्षघाट
रोग आदि रूपं आपालं आपालं रोगत वैभव सम्पन्नपि, तःतःचंगु
पोज पदवी चवना चवंपित, भाग्यवान् पि गुलि गुलि सयादोपित
जुया वया चवंगु स्वये खने दया चवन ।

इपि व्यक्तिपि धन दौतल शक्ति सम्पन्न जुया नं थुपि
तःतःचंगु रोग वेदनात... भोगे याना मरण जुइ मफयेक ला नं
ला खाटाय् गोतुला चवने माःगुली औषधि विज्ञानं न्ह्याक्व हे
उपचार याःसां तवि लंके मफया चवन ।

इपि महान् व्यक्तिपिके जुया चवनीगु रोग वेदना औषधि
विज्ञानया धापू कथं कर्म, चित्त, ऋतु, आहार धका दुगुली चित्त
व आहारया कारणं जुया चवंगु खः धका भाःपिया चवंचवन ।
थुगु धारणायात स्वीकार याः ला ?

चित्तया कारणं जुया चवंगु धका धा:गुली मस्तिष्कया
ज्या आपालं याना जुइपि भिक्षु श्रमण प्रत्येक गृहस्थ न्ह्याह्य-
सिगुः शरीरया दुने दया चवंगु रक्त नलीतयसं शरीरया नुगः
चुइ थ्यंका बी मफुगुलि लःया फोर्श कम जुया चवनीगु उद्यानय्
प्रशस्त लः बी मफया उद्यान गना सुकुचिना वने मालीगुथे
शरीरय् दुने न गंसि जुया सुकुचिना वने माला चवन ।

३-स्वंगूगु लिसः

लिसः- (क) थौं कन्हे उत्पन्न जुया वया चवंगु रक्तचाप
रोग, हृदय रक्त तन्तु बन्द जुइगु रोग, मस्तिष्क रक्त स्नायु

बन्द जुइगु रोग पक्षघाट रोग आदि रोगतय्‌त चित्तं जुइगु धयागु धारणा सही जुइ माकव सही जूइ फु । अथे नं चित्त-यागु जातयात विभाजन यायेगु ला आवश्यक जुइ तिनि ।

उकीयात, लोभ, दोषं पुना छवया च्वनीगु चित्त, लोभ, दोषं रहित जुया स्वच्छ शीतल शान्तगु चित्त धका संक्षिप्तं निथी छुटे याये त्वः जू । उकी मध्यय् आर्थिक क्रिया कलाप्य् अति व्यस्त जुया पुना च्वनीगु शोक चित्त प्रबल जुया च्वंह्य व्यक्तियात व विहारादिया ज्या-खँ, शिष्यशिष्यापिनिगु ज्या-खँ, कनेगु क्यनेगु व्यवहारिक ज्या-खँ; ग्रन्थ च्वयेगु परीक्षण यायेगु ज्या-खँ व्यस्त जुया च्वनेगु अप्वः जुया ज्वंपि श्रमण भिक्षुपिन्त उजोगु रोगत जुल धाःसा चित्तं जूगु नं दयेमाः । उगु चित्त नं लोभ, दोषं सन्तप्त जुया च्वंगुथें जाःगु चित्त जक जुइमाः । तर चित्तं हे जक धका सुनिश्चित रूपं ग्रहण यायेगु उचित जुइ मताः । शारीरिक व्यायाम अल्प जुइगु धयागु बसोबास मिले मजुइगु (विसम परिहार), रोग उत्पन्न जुइके यःगु नसा त्वंसा, जीर्ण शीर्ण जुइगु (जरा) व कर्मनिसार न्ह्यवः निसें हे धाना वया च्वंगु रक्त स्नायु स्थितितय्‌गु कारणं नं उत्पन्न जुइगु कारणत दया च्वन तिनि ।*

* युकी बौद्ध वाङ्मयय् व्यना तःगु दुःख वेदना उत्पत्ति कारण द-गु लिसे नं सम्पर्क तया स्पष्ट याना क्यने :-

(१) पित्त स्थनीगु (२) कफ् स्थनीगु (३) वायु स्थनीगु

- (४) कफ्, पित्त, वायु स्वतां स्थनीगु (५) ऋतु (मौसम) स्थनीगु
 (६) बसोबास समान मजुइगु (७) रूप कायय् धाःपाः जुह कथं पायेगु
 (८) अकुशल कर्म धयागु थुंपि च्याता कारणत मध्यय् छता मखु छतां
 दुःख वेदना उत्पन्न जुइगु खः धका बौद्ध वाडमयय् क्यना तःगु दु ।

थुंपि कारणत द-गुली चित्त, आहार व जीर्ण शीर्णता धयागु
 रोग उत्पत्ति कारणत स्वंगूयात तप्यंक उल्लेख याना तःगु मदु । अथे न
 पित्त स्थन धायेवं चित्त नं स्थनीगु खः । चित्त स्थन धायेवं नं पित्त स्थने
 यः । सासः ह्लायेगु फसं निसें वायु रूप नं स्थने यःगु हे जुया च्वन ।
 उंकि चित्तया कारणं पित्त स्थनीगु, वायु स्थनीगुली दुध्याः धका
 सीकेमाः । अनं हानं रोग उत्पन्न जुइके यःगु नसा नयेगु विष नयेये हे
 धाःपाः जुइके यःगु क्रिया कलापत जूगुर्लि उकीयात उपक्रम धयागु
 धाःपाः जुह कथं ज्या यायेगुली दुध्याः धका सीकेमाः । अनं अतिरिक्त
 जीर्ण शीर्ण जुइगु जिरण तेजो धयागु ऋतुया कारणं उत्पन्न जुइगु खः ।
 उंकि जीर्ण शीर्ण जुइगु धयागु रोग उत्पत्ति कारण ऋतु स्थनीगुली
 दुध्याः धका सीकेमाः ।

थुंपि च्याता कारणत मध्यय् अकुशल कर्मं रोग, धाःपाः दुःख,
 वेदना जुइगुली अकुशल कर्मयात प्रधान कारण धका व पित्त स्थनीगु
 आदि भेमेगु कारणत नं उगु रोग वेदना उत्पत्ति जुइकेया निर्ति
 योग्यतासुसार दुध्याना तिबः विया अनुबल विया च्वंगु दु धका
 सीकेमाः । अथे हे पित्त स्थनीगु आदि ७-ता कारणं याना रोग वेदना
 जुइगुली नं इर्पि कारणत ७-गूयात प्रधान कारण धका व अकुशल कर्मं
 नं तिबः विया अनुबल विया च्वन तिनि धका सीकेमाः । थुंपि कारणत

लोभ, दोष, शोक सन्तापं रहित जुया स्वच्छ शीतल
 शान्तगु चित्तया कारणं ला, हि, फय् गमनागमन स्यनीगु
 सम्भावना मदु । कारण छाय् धाःसा-भावना धर्मयात् वृद्धि
 याना उद्योग व अध्यास याना चवंह्य व्यक्तियाके ऋद्धिपाद
 धयागु सिद्धि प्यंगु उत्पन्न जुया चवनीगु दया च्वन । उगु ऋद्धि-
 पाद ४-गूयात् वृद्धि याना तःह्य व्यक्ति मेमेगु कारणं जुया वया
 चवनीगु रोगयात् समेतं तंका लंका छवये फूगु खँ; आयु पूरा
 जुइक वा दुगु आयु स्वया पुला वंक दीर्घयु जुया च्वना च्वने
 फूगु खँयात् तथागत सम्यक्सम्बुद्धं स्वयं हे बार बार कना

७-गु लिसे सम्बन्धितगु रोग वेदनाय् कर्म प्रधान कारण मखु ।
 “धवगिगु वत धाःसा भुजि भु” धाःथे उपस्थम्भक सहयोगी कारण
 मात्र जक जुया चवंगुर्लिं उत्पन्न जुइ न्हृवः नं वासः इत्यादि द्वारा रक्षा
 यायेकु । उत्पन्न जुइ धुंका नं तना वनी कथं उपचार याये ज्यू ।

ल्याःचाः याये मफयेक आपालं आपालं जन्म तक चाःचाःहिला
 वये नंपि सत्त्वापि उजोगु रोग वेदनायात् उत्पन्न जुइके फूगु अकुशल कर्म-
 मुक्त व अलग जुया च्वने फइ मखु । तर भरखर भरखरया ल्याय्ह्य
 ल्यासेयागु उमेरय् बल शक्ति सम्पन्न जुया चवंक चवंक नं न्हृसलय्
 दुगुथें जाःगु रोगत उत्पन्न जुइत यवव कारणत मदु । वृद्ध वृद्धावस्थाय्
 थ्यंह्यसित ला उगु जीर्ण जुइगु आधारयात् आधार कया शक्ति सम्पन्न
 मजूगु अकुशल कर्म- तक नं दुश्याना फल बीर्गुर्लिं उजोगु रोगत उत्पन्न
 जुइगु जुया च्वन धका नं ग्रहण याये ल्वः ज्यू ।

बिज्याना तःगुदु । उगु उपदेश अनुरूप हे थौं कन्हे भावना उद्योग व अभ्यास याना च्वनीपि व्यक्तिपि मध्यय् गुलि गुलि व्यक्तिपिके दँ नं दँ निसें विभिन्न प्रकारया वासः, यकवं यकव बैद्य डाक्टरतय् द्वारा उपचार याना लंके मफूगु रोगतय् त समेत भावना धर्म उद्योग यायेगुलि निर्मूल रूपं तना लना वंगु नं स्वये खने दु । व्यय उल्लेख याना तयागु भावना द्वारा दीघर्यु जुइ फूगु कारण क्यनीगु उपदेश खः ।

सो इमेसं चतुन्नं इद्विपादानं भावितत्ता बहुलीकतत्ता आकंखमानो कप्पं वा तिटुेय्य कप्पावसेसं वा; इदं खो भिक्खुवे भिक्खुनो आयुस्मि । (दी-३-६४)

उहा भिक्षु थुपि ४-गू ऋद्विपादयात वृद्धि जुड्कूगुलि अभिलाषा जक तल धाःसा पूरा आयु (आयुकल्प) तकं वा, दुगु आयु स्वया पुला वना जूसां दीघर्यु जुया च्वने फु । भिक्षुपि, थुपि ४-गू ऋद्विपाद भिक्षुया प्राण जुया च्वन । (दी-२-महापरिनिब्बान सुत्त; सं. ३. ऋद्विपाद संयुक्तय् नं थथे हे समान रूपं दया च्वन ।)

उकिं “भावनायात उद्योग याना चित्तयागु ज्या आपाः दयेका च्वनेगुलि रोग जुइ मफु । भावना शक्ति सम्पन्न जुल धाःसा रोग नापं तंका छ्वये फूनि” धका सीकेमाः ।

दीर्घायु जुया चवंगु छाय् ?

न्व्यसः— (ख) मस्तिष्कया ज्या यक्व मयाःपि रूसया दक्षिणी भागय् च्वंपि आपालं मनूत १७०-१८० दँ नं मयाक दीर्घायु जू धका (२५-३-५७) दिनय् पिज्वःगु “मण्डप” पत्रिकाय् ब्बने दु । इपि दीर्घायु जूपिके १००-दँ पुले धुका न्हूगु वा नापं हानं बुया वः धका धया तल ।

त्रिशरण विकास मज्जूगु उगु क्षेत्रय् थुलि तक दीर्घायु जुया च्वंपि व्यक्तिपि पूर्व जन्मय् छु गुजागु कुशल कर्मत याना वःपि जुल लय् ?

लिसः (ख) चित्तया ज्या कमपि रूसया दक्षिणी भागय् च्वंपि गुलि गुलि मनूतय् दीर्घायु जुइगुयात वः क्या इपि व्यक्तिपि चित्तया ज्या कम जूगुलि जक दीर्घायु जूगु खः धका धारण यात धाःसा उगु धारणायात शत् प्रतिशत् सत्य धका धाये फइ मखु । कारण छाय् धाःसा—चित्तया ज्या कम जुइ मात्रं दीर्घायु जुइगु खःसा बर्मा देशय् दुने नं छिङ्क कछिङ्क देशया गुलि गुलि मनूत मानसिक क्रियाकलाप धाल कि यायेग मदुला हे धयाथें च्वंक हे कमपि जुया च्वन । अथे नं उगु प्रदेशयापि मनूत विशेष रूपं दीर्घायु जू धयागु न्यने मनं । अनं हानं बर्मा देशय् १००—दँ ति व वयासिकं अप्वः तक विशेष रूपं दीर्घायु जुया च्वंपिके न्यना परीक्षण याना स्वल धाःसा इमि वंश परम्परा हे दीर्घायु जूपि जुया चवंगु खने दया च्वने यः ।

कुलवंशयागु आयु प्रधानं खः । तथागत सम्यक्सम्बुद्धपिण्डिगु
कर्मं समेतं उगु कुलवंशयागु आयुयात अतिक्रमण याये मफूगु
खँ निम्नः कथं क्यना तःगु खने दु ।

सब्बेपि बोधिसत्ता मेत्तापुब्बभागेन सोमनस्स सहगत
आणसम्पयुत्त असङ्घारिकचित्तेन मातुकुच्छिस्म पटिसन्धि
गण्हिसु; तेन चित्तेन गहितपटिसन्धिया असंखेयं आयु । कस्मा
पन ते असंखेयं न अद्वंसु ? उतुभोजनविपत्तिया । उतुभोजन
वसेन हि आयु हायति पि वड्ढति पि । ...तत्थ यं यं आयुपरि-
माणेसु मनुस्सेसु बुद्धा निब्बत्तन्ति; तेसम्पि तं तदेव आयुपरि-
माणं होति ति वेदितब्बं ।

सम्पूर्णं अन्तिम जन्मधारी॥ बोधिसत्त्वपिसं मैत्री भावनाथा
पूर्वगामि जुया सत्त्वपिन्त सुखी जुइकेगु कामना दुगु ज्ञानं संयुक्त
जुया तीक्ष्ण प्रसन्न प्रफुल्लितगु चित्तं माँयागु गर्भय् प्रतिसन्धि
ग्रहण याइगु जुया च्वन । उगु चित्तं प्रतिसन्धि ग्रहण याइह्य
व्यक्तिया आयु असंख्य तक तःहाक जुइफु । अथे जूसा इपि
बोधिसत्त्वपिनि पाखें हे बुद्ध जुया बिज्यापि छु कारणं असंख्य
आयु तक स्थिर जुया च्वना बिमज्याःगु लय् धाःसा उगु उगु
युगय् उत्पन्न जुया च्वंगु ऋतु व आहारयागु विपर्ति याना स्थिर
जुया च्वना बिज्याये मफूगु खः । अवश्यं खः; उगु उगु युगय्
उत्पन्न जुया च्वनीगु ऋतु व आहारयागु शक्ति उगु ॥ उगु युगया
मनूतय्गु आयु पाः जुया च्वनीगु नं दया च्वन । पति हाकः
जुइगु नं दया च्वन... उकथं पाः जुया पतिहाकः जुया च्वंगु

आयु दुर्पि मध्यय् गुलि गुलि आयु दया चर्वपि व्यक्तिपिनिपाखें
तथागत सम्यक् सम्बुद्धपि उत्पन्न जुया बिज्याइगु खः; उपि
बुद्धपिनि आयु नं मनूतय् गु उलि उलि आयु प्रमाण अनुसार हे
जुइगु जुया चवन धका सीकेमा: । (भावार्थ)

“उपरोक्त अर्थकथायात वः क्या स्वल धाःसा नं कुल-
वंशयागु आयु पतिहाक ताहाक जुइगु प्रधान कारण जुया चवंगु
दु” धका सीके दु ।

अनं हानं बुद्धोपदेश अनुसार हानं मनू जू वये योग्यगु
कर्म दुह्य व्यक्ति मरणासन्न अवस्थाय् चित्त कोछु वन धाःसा
पश्चिमी देशयाह्य व्यक्ति नं पूर्वीय देशय् जन्म जू वये फु ।
पूर्वीय देशयाह्य व्यक्ति नं पश्चिमी देशय् जन्म जू वने फु ।*

* बुद्धशासनिक व्यक्ति मखुपिके नं हानं मनू जुइया निंति नं
ह्लापा ह्लापायागु जन्मय् याना वये नंगु दान शीलादि कुशल कर्मत
दयेफु । थुगु वर्तमान जन्मय् नं पासा भाइपि अतिथि पाहुनापि गरीब
गुरुबा आदितय्त दान बीगु, नके त्वंकेयायेगु, थवं थवये सुरक्षा याना
यायेगु, यवव लाभ दइगु कथं निर्देशन बीगु, ज्या याना बीगु, अस्पताल
स्कूल आदि निर्माण याना दान बीगु, इमिगु निंति चन्दा प्रदान यायेगु,
मनू स्थायेगु, सास्ति यायेगुलि अलगग जुइगु, पशुतय्त स्थायेगु, सास्ति
यायेगुलि अलगग जुइगु खुइगु ह्लकेगुलि अलगग जुइगु, वयो बुद्धपिन्त व
गुरु आचार्यपिन्त गौरब तयेगु इत्यादि कुशल कर्मत बृद्ध शासनिक
व्यक्ति मखुपिके नं योग्यतानुसार दयाच्वन । इपि कुशल कर्मतय्गु

अनं अतिरिक्त बुद्ध धर्म विकाश मजूगु देशयापि मनूत नं मनू परस्परय सहयोग बीगु सुरक्षा यायेगु कथं दीर्घयु जुइगुया कारण कुशल कर्म याना च्वंगु आपालं दया च्वन ।

अले हानं “वर्तमान जन्मय् याःगु कुशल कर्मया कारणं आयु ताहाक जुइगु जुया च्वन” धका क्यना तःगु बौद्ध उपदेशत नं प्रतिसन्धि फल विया च्वनीगु मूल कर्मया सामर्थ्यं अनुसार पूर्णयु दयेक दीर्घयु जुइगुयात जक धायेगु भाव दुगु जुल ।

उगु कर्मया सामर्थ्य स्वया पुला वना दीर्घयु जुइगुयात ला धाये मास्ति वःगु भाव मखु । उपमा गथे धाःसा—मूल कर्मं सच्छदैँ आयु दयेक फल विया तःगु जुल कि वर्तमान कर्मं दथ्वी छुं छगू विघ्न बाधा अन्तराय कुतुं वयेके मब्युसे हे उगु सच्छदैँ आयु पूर्ण जुइक दीर्घयु जुइके निति सहयोग व अनुबल बीगु जुया च्वन धयागु भाव खः ।

अथे जुया आः क्यना वये धुंगु दक्वं दिक्वं कारणयात बः कायेगु अनुसार ‘बुद्ध धर्म विकास मजूगु देश देशय छह्नि निह्नि विशिष्ट रूपं दीर्घयु जुया च्वंगुली अतीत जन्मय् याना वःगु

कारणं याना हानं मनू नं जू वये फु । देवता नं जू वये फु । तर कर्म व कर्मं फलयात विश्वास याना सीको खंका याःगु कुशल कर्म मखुत धाःसा ज्ञानं युक्त मजूगु ज्ञान विप्रयुक्त कुशल कर्म जूगुलि उगु कुशल कर्मद्वारा उपभ्र जुया वःगु देव व मनुष्य जन्मय् मार्ग फलयात धाःसा प्राप्त याये कड मखु ।

कर्म लिसे नं सम्बन्ध दया च्वन; कुलवंशयागु उमेर लिसे नं
सम्बन्ध दया च्वन; ऋतु आहार रहन सहनत लिसे नं सम्बन्ध
दया च्वन; मानसिक शोक मानसिक कष्टत पा; ज्ञाइगु लिसे नं
सम्बन्ध दया च्वन” धका चायेका काये बहः जू। “बुद्ध शास-
निक व्यक्ति जुल धाःसा त्रिरत्न लिसे सम्बन्धितगु कुशल लिसे
नं सम्बन्ध दया च्वन” धका चायेका काये बहः जू।

स्वंगूगु न्द्यसःया लिसः सिधल ।

जीवनया समयस्यायागु लिसः त दक्षवं ववचाल ।

Dhamma.Digital

जीवनया समस्या परिशिष्ट

सूचनः— डा. ऊ मिङ्क स्वे नं हानं निवेदन याःगु पञ्चशील सम्बन्धी न्ह्यसःतय् थीथी समाधान याना तःगु दु ।

(१) प्राणातिपात सम्बन्धी (क) न्ह्यसः

डाक्टरत (वैद्यत) रोगीपिन्त जीवन भयं मुक्त जुइ कथं सुख दयेकेया निति रक्षा याना च्वंपि खः । भिपि डाक्टर धाक्वसिनं थःपिसं उपचार याना बिया च्वंपि रोगीतय् रोग लना तना वनी कथं उपचार याये मास्ति वयेका च्वनी । तर मनुष्य जुया च्वंपि डाक्टरतय् सं रोग धाक्वयात लना तना वनी कथं उपचार याना बी मफु ।

उपचार याये मज्यूगु रोगत यक्वं यक्व दया च्वनतिनि । रोगया कारणं मरण जुइ माःपि जुया च्वंसा नं काचाक्क मरण जुइ मफुनिर्पि; रोगया कारणं मनूया ल्याखे मवःसे मनू मनूया दथ्वी असमानं जुया च्वंच्वंपि दया च्वन ।

इपि करुणा चायापुसे च्वंपि रोगीत वा दुःखीपि मनूत

मनुष्य लोकय् स्वाना च्वंचवंगु जाकि फुना पृथ्वीया भार जुया
च्वंपि खः धका धारणा दयेका च्वंपि दया च्वन ।

इपि करुणा चाया पुसे च्वंपि रोगाहातय् त विश्वया
कुंकुलामय् च्वंपि गुलि डाक्टरतय् सं करुणा धर्मं न्ह्यचीका
रोगीयागु जन्मयात अन्त याना बिल धाःसा उकथं याइपि
डाक्टरतय् त प्राणातिपात कर्म लगे जू ला ? अथवा निर्दोष
जू ला ?

उपचार यानां याये मज्यूगुलि जीवनयात अन्त याना
वनी कथं ज्या याना बीगुयात Euthanasia धाइ ।

थुकथं करुणा चित्त न्ह्यग्वाका याइगु जीवन अन्त याना
बीगु Euthanasia क्रिया कलापयात आचरण व्यवहार याये
नंपि व्यक्तिपि आचरण व व्यवहारयाह्य व्यक्तियात ययेका
स्वीकार यापि दुयें मययेका दोष व्यूपि अपहास याःपि नं दपा
च्वन । उगु Euthanasia यांत प्रयोगय् हयेगु, समय मज्जूनिवं
वा ई मत्यनिवं मरण जुइ कथं याःगु जू मवं ला ?

थुगु न्ह्यसःया सम्बन्धय् उपमा उद्धरण याना वयने माल
धाःसा क्यान्सर रोगथें जागु उपचार याना लंके फइ मखुत
धका स्यूगुलि उजोगु रोग दुह्य रोगी व्यक्ति “मरण जुइगु
इन्जेक्शन हे जित बिया दिसौं, डाक्टर साहेबयात छुं दोष मदु”
धका (रोगीं स्वयं) धाःगु कारणं याना उजोगु बासः इन्जेक्शन
याना बिल धाःसा धात्येगु शुद्ध चेतना दुह्य डाक्टरयात प्राणा-
तिपात कर्म लगे जू ला ?

(क) न्ह्यसःया लिसः

करुणा चित्त न्ह्यग्वाका रोगीयात सीगु वासः बी निंति प्रार्थना या:ह्य मनू व मरण जुइगु वासः व्यूह्मा व्यक्ति निह्यसित नं प्रकृति मरण जुइगु ई स्वया न्ह्यथ्याकक मरण जुइकूगु कारणं प्राणातिपात कर्म लगे हे जुइ । थव संक्षिप्त लिसः खः । विस्तृत लिसः निम्नः कथं जुया च्वन ।

मरणान्तिक रूपय् तीव्र रूपं रोग वेदना अनुभव याना च्वंह्यसित खंका स्वया च्वने मालीबले अति हे करुणा चाइपुसे च्वं; याकनं याकनं सिना वन धा:सा दुःखं याकनं याकनं अलग्ग व मुक्त जुया सुख सिया वनी धका भापी यः; तर मरणं लिपा सुख सी दइ भा:पीगु निःसन्देह सही खः धका धाये फइ मखु । थुगु तथ्यात प्रेतबस्तु पाली व अर्थकथाय् उल्लेख याना तःगु अम्बसक्कर कथाबस्तुयागु घटना द्वारा निरीक्षण व निराकरण याये फु ।

संक्षिप्त अम्बसक्कर कथाबस्तु

तथागत सम्यक्सम्बुद्ध्या पाले वैशाली वंजाः छह्य दया च्वन । उह्य बंजालं वयागु थःगु पसःया न्ह्योने दुगु भ्यात्नालय् जुइ च्वनीपिन्त याउँका बी निंति द्वहृतयगु खप्पर छगू छगूयात ताथें याना तुति दिकेगु रूपय् लाया बिल । छन्हुया दिने वया भिच्चाह्यं खुया हःगु मालसामानत स्वीकार याना तये लाःगुलि राज दण्ड लगे जुया प्राण दण्ड बीका च्वने माल ।

मरणं लिपा भूमिज धयाह्य भूमिष्ठ देवता जू बने ।
 उकथं देवता जुइ दुगुया कारण द्वहंतयगु खप्पर तया ता लाया
 बी नंगु कुशल कर्मं याना खः । उगु कुशल कर्मया कारणं गया
 जुइत तुयुह्य सल नं दया, उह्य तुयुह्य सलयात गया थः बने
 मास्ति वःवःथाय् वये बने याये फु । तुयुह्य सलया अधिकारी
 देवता धका नं धाये ल्वः । अर्थे नं ह्लापा बंजाः जुया वःगु
 अवस्थाय् पासा जुया च्वंह्य व्यक्ति मोलह्या च्वंबले उह्य
 पासायागु लैं सुख्वात स्याः यायेगु व हीचायेकेगु कथं सुचुका
 वये नंगु कारणं याना उह्य तुयुह्य सलया मालिक देवता
 निर्बस्त्रह्य पतिनांगाह्य जूया च्वने माल ।

उह्य बंजाःया भिचा धाःसा खुया काःगु कारणं शूली
 चढे याका च्वने माल । तुयुह्य सलया मालिकं शूली चढे याका
 च्वने माःह्य थः भिचायाथाय् चान्हेसिया बाचा इलय् थ्यंकः
 वया “बाबु ! म्वाना च्वने निंति प्रयास याः, म्वाना च्वनेगु
 सिना बनेगु स्वया भि जू” धका प्रोत्साहन बिया धया च्वनीगु
 जूया च्वन ।

शूलि सुइका च्वने माःगु जुया तःसकं सास्ति नया
 च्वंह्यसित म्वाना च्वने निंति छु कारणय् प्रोत्साहन बिया च्वने
 माःगु लय् धाःसा- उह्य शूलि सुइका च्वने माःह्य मरणं लिपा
 नर्कय् थ्यंक वना भं जक सास्ति नये मालीगु देवतां स्यूगु खंगु
 जूया निंति उकथं प्रोत्साहन बिया धया च्वंगु खः धका धया
 तल ।

उंगु अवस्थाय् अम्बेसकर धयाह्य लिच्छवीराज “कर्म
 वं कर्मया फल मदु; पुनर्जन्म मदु” धका दृष्टि द्वंह्य जुया
 च्वन। उह्य जुजु नं छुं छगू कारणं उह्य देवतायात नाप लाये
 निर्ति चान्हे पिया स्वया चवंगु जुया नाप लाना न्यने माःगु
 विषय वस्तुतय् त न्यने धुंका उह्य तुयुह्य सलया मालिक देवता-
 यागु निर्देशन अनुसार कपितक धयाह्य स्थविरयाथाय् वना
 वस्त्र परिष्कारत दान याये धुंका उह्य तुयुह्य सलया मालिक
 देवतायात पुण्य तोता बिल; पुण्य तोता बी धुने साथं हे उह्य
 तुयुह्य सलया मालिक देवता वरत्र परिष्कार धारण याना सुखीह्य
 जुया नंगु नं उह्य लिच्छवी राजं प्रत्यक्ष स्वये नंन। उकथं स्वये
 खने नंगु कारणं याना उह्य लिच्छवी राजं कर्मं व कर्मफल
 महान जुया चवंगु खें व पुनर्जन्म दु धयागु खेंयात विश्वास याना
 उह्य कपितक स्थविरयाथाय् हे उपदेश न्यना चिन्तन भनन व
 चायेका भाविता यायेगु द्वारा श्रोतापन्न जुया वन धका व शूली
 चढे याका च्वने माःह्यसित नं शूलि मुक्त जुइके बिया उपचार
 याके ब्यूगुलि निरोगी जुया वंगु अवस्थाय् उह्य ल्यायह्यचा नं
 कपितक स्थविरयाथाय् भिक्षु जुया भावना धर्म अभ्यास
 याःगुलि गुलिचां मदुवं अरहन्त जुया वन धका प्रेतवस्तु पालि
 अर्थकथाय् उल्लेख याना तल।

उपरोक्त कथाबस्तु कथं सारांश पिकाल धाःसा “याकनं
 याकनं सी मात्रं दुःखं मुक्त जुइ” धयागु धारणा निश्चित मखुगु
 खें यथार्थ मखुगु खें स्पष्टं सीके दु। यदि मरणं लिपा सुख

पूर्णांगु मनुष्य जन्म, सुख पूर्णांगु देव जन्मय् ध्यना निश्चित रूप है सुखी ज्युया वनीगु जूसां प्राणातिपात कर्मया क्षेत्रय् थःगु स्वाभाविक मरण जुइगु समय स्वया न्ह्यथ्यावक मरण जुइकल धाःसा, मरण जुइ कथं यात धाःसा (पाण=सत्त्वयात; अतिपात=मरण जुइगु समय स्वया द्रुतगति मरण जुइकूगु कारणं) स्याःगु स्थिती ध्यना स्यायेगु प्राणातिपात कर्म लगे हे जू। कारण छाय् धाःसा—

दुःख कष्ट व सास्ति नया च्वंगु स्वया खना करुणा चाइगु कुशल चेतना, दुःखं मुक्त जुइके मास्ति वइगु कुशल चेतनात पूर्व भागय् लुया वःगु जूसा न अन्तिमय् मरण जुइके मास्ति वःगु चेतना द्वारा मरण जुइगु इन्जेक्शन ब्यूगु जूया निति हे खः।

विनय पाली वःगु समान भाव दुगु कथावस्तु

समान भाव दुगु कथावस्तुयात उल्लेख याना व्यने माल धाःसा विनय पिटक पाराजिक कण्ड पालि पौल्या. १०० लय्-व्यना तःगु गुकथं धाःसा-तीव्र रोग द्वारा ह्य मफया च्वंह्य भिक्षु छह्यसित मेमेपि भिक्षुपिसं मरण जुइगुया गुणयात करुणा चाःगुलि प्रशंसा याना कन। उह्य रोगी भिक्षु इपि भिक्षुपिनिग प्रशंसा खँय् यः तायेका याकनं याकनं मरण जुइकेया निति नसा मनसे च्वंगुलि मरण जुया वन। उगु अवस्थाय् मरण जुइगुया गुणयात प्रशंसा याये लाःपि भिक्षुपिनि मरण जुइ कथं प्रेरणा ब्यूग स्थिती ध्यना पाराजिक आपसी लात ला धका द्वन्द संशय

जुया च्वन । तथागत सम्यक्सम्बुद्धं इपि भिक्षुपिन्त पाराजिक आपत्ति लाःगु खै निर्णय बिया विज्यात ।

थुगु कथावस्तुइ तीव्र रूपं ह्य मफया च्वह्य भिक्षुयात करुणा चाया “म्वाना च्वनेगु स्वया मरण जुइगु भि धयागु खै” प्रशंसा याना धाःपि भिक्षुपिके पूर्व भागय् करुणा चाःगु चित्त लुया वःगु जुल; अन्तिमय् धाःसा मरण जुइके मास्ति वःगु चित्त लुया वःगु जुया च्वन । अथे नं करुणा चित्त प्रकट जूगुलि लोक व्यवहार अनुसार “(कारुडब्रेन) करुणा चाया प्रशंसा याना धाल” धका पाली धया तल । तर मरण जुइके मास्ति वःगु चित्त उत्पत्ति जूगु क्षणय् धाःसा उगु करुणा चित्त मदुग खैयात अर्थकथा टीकाय् उद्घृत याना क्यना तल ।

आः डा. ऊ मिड श्वेयागु न्ह्यसलय् नं करुणा चित्त उत्पत्ति जूगु स्पष्ट जू; मरण जुइकीगु इन्जेक्शन बिया च्वंगु क्षण अन्तिम समयय् धाःसा उगु करुणा चित्त मदुसे मरण जुइके मास्ति वःगु चित्त जक दया च्वन । तर उगु मरण जुइके मास्ति वःगु चित्त स्पष्ट मजूथै जुया च्वन । कव कव जीक बिचायाना स्वल धाःसा मरण जुइके मास्ति वःगु चित्त दया च्वंगु खै स्पष्ट जुया च्वंगु हे दइ । उगु चित्त मन्त धाःसा मरण जुइके यःगु वासः (इन्जेक्शन) बीगु हे जुइ फइ मखु । अथे नं करुणा चित्त व मरण जुइके मास्ति वःगु चित्तयात छुटे याना सीकेगु साधारण मनूतय् निति अःपु मजू । करुणा चित्त करुणां सम्प्रयुक्तगु कुशल चित्त खः । मरण जुइके मास्ति वःगु चित्त

दोषं सम्प्रयुक्तगु अकुशल चित्त खः । मरण जुइमाः धका मनत
यायेगु दोष हे खः । उकिं पूर्व भागय यथि जाःगु कुशल चित्तत
दया च्वंसां अन्तिमय् मरण जुइके मास्ति वःगु चित्तं मरण
जुइकेया निंति ज्या यायेगु व खँ लहायेगु थुगु प्राणातिपात
कर्मया क्षेत्रय् मुख्य जुया च्वन । निम्नः खँ विभिन्न अर्थकथाय्
उल्लेख याना तःगु प्राण धात कर्म सिद्ध जुइगु कारण अंग
न्यागू जुल ।

- (१) पाणो=सत्त्व जुइगु ।
- (२) पाणसञ्चिता=सत्त्व धका संज्ञा दइगु ।
- (३) वधक चित्तं =स्याये मास्ति वइगु चित्त सिके बी मास्ति
वइगु चित्त दया च्वनीगु ।
- (४) उपक्कमो=सिके बीया निंति ज्या यायेगु, खँ लहायेगु ।
- (५) तेन मरणं=उगु ज्या यायेगु व खँ लहायेगु कारणं
मरण जुइगु-धयागु थुपि अंग न्यागू पाय्-छि जुल धाःसा
स्यायेगु प्राणातिपात कर्म लगे जुल धका सुनिश्चित रूपं
सीके निंति 'सीलक्खन्ध वरग' अर्थकथा (पौ-ल्याः ६९)
इत्यादिलय् उल्लेख याना तःगु दु ।

अथे जुया करुणा चित्तं सिके बी निंति धाःगु व प्रार्थना
याःगु अनुसार डाक्टरं सिके बी यःगु वासः नकेगु इन्जेवशन बीगु
याना रोगी मरण जुल धाःमा प्रार्थना यापि व डाक्टर समेतं-
यात प्राणातिपात कर्म लगे जु । काय् म्हाय्-पिनिगु प्रार्थना व
माग अनुसार माँ-बौ जूपि मरण जुल धाःसा इपि काय् म्हाय-

पिन्त मातुधातक कर्म व पितुधातक कर्म धयागु आनन्तरिय
महान कर्म नं लगे जू । अत्यन्त गुरुभार दुगु जूल । विशेष रूपं
स्मृति तथा विरत जुइ योग्य जू ।

(क) न्ह्यसःया लिसः सिधल ।

प्राणातिपात सम्बन्धी (ख) न्ह्यसः

विज्ञान वेत्तातय्सं सम्बन्धित विज्ञानतय्त उन्नति यायेगु
व मनुष्यपिनिगु लाभ वृद्धि जुइकेगुयात न्ह्यचीका प्राण वेदयागु
कच्चा जुया च्वंगु सत्त्ववेद (Zoology) वासःतय्गु आनिशंस
दु मदु अनुसन्धान याना निरीक्षण याइगुली माकः, खराचा,
विभिन्न प्रकारया भंगःत लिसें मेमेपि सत्त्वपिन्त परीक्षण याना
स्थाना जुया च्वनेमाः । परीक्षण शालाय् परीक्षण याःगु
अनुसारं विज्ञान शास्त्र व भैषज्यं शास्त्रत ह्लिथं प्रगति जुया
बल । उकथं परीक्षण याना वःगुली आपालं आपालं मनुष्य-
पिन्त सी दयेक सी दयेक हे लाभ वृद्धि जुया बल । उकथं
लाभ वृद्धि जुइक परीक्षण व अनुसन्धान याःपि व्यक्ति-
पिसं मनूतय्गु भिगु लाभयात यवब दयेक वहन याना वःगु दुथ
हे प्राणातिपात कर्म याना जुइ माःगु जुया इमिगु इमिगु मर्भिगु
दोषतय्त नं वृद्धि याःगु स्थिती थ्यना च्वंच्वन । उकथं जूगुली
इमि निर्ति कुशल व अकुशल गुगु भाग अप्वः जुया च्वन लय् ?

(ख) न्हृसःया लिसः

भवित्यया व्यक्तिपिन्त आपालं लाभ जुइकेया निर्ति भिगु पद्धतितय् त आविष्कार याना वये नंगु जुया छु गुगु कथंयागु भिगु लाभ प्राप्त जू धका उल्लेख याना तःगु साक्षि प्रमाण साधक वस्तुत धाये ल्वयेक क्यने ल्वयेक प्रकट रूपय् मदु । सत्त्वपिन्त स्याना शास्ति याना निरीक्षण व परीक्षण याना च्वनीगु क्षणय् नं आपालंसिगु लाभयात उत्पन्न जुइके मास्ति वइगु चित्त स्वया शास्ति यायेगु, स्याये मास्ति वइगु चित्त व थःगु क्रियाकलापया निर्ति सफल जुइके मास्ति वइगु चित्तत जक प्रवल व वृद्धि जुया च्वनीगु दया च्वनी । उकिं भिगु फल बी फइगु कुशल चित्त अल्प जुइगु सम्भावना दु । मर्भिगु फल बीगु अकुशल चित्तत आपालं आपाः उत्पन्न जुइगु स्पष्ट जुया च्वन ।

थुगु क्षेत्रय् थःथें भाःपीगु स्वभाव द्वारा विचाः याना स्वल धाःसा याये ल्वःगु ज्या खः मखु प्रकट रूपय् खने दया वयेफु । सुं छह्य व्यक्तिथःगु शरीरयात चीर फार याना स्याना आपालंसिगु लाभया निर्ति यायेगु जूल धाःसा सुनानं स्वीकार याये फइ मखु । उकिं उकथं परीक्षण यायेगुली मर्भिगु परिणाम उत्पन्न जुइकीगु अकुशल कर्म अप्वः जुया च्वंगु खँ स्पष्ट जू ।

(ख) न्हृसःया लिसः सिधल ।

प्राणातिपात कर्म सम्बन्धी (ग) न्हृसः

भावना धर्म उद्योग याना विपश्यना ज्ञान सम्पन्न जुइ-थें च्वने धंकल धका धरण याये माःपि व्यक्तिपिसं सत्त्ववेद

विज्ञान सयैका अभ्यास याये माला वन धाःसा सत्त्वयात् स्याये
मास्ति वःगु चित्त मदुसानं चीकां चीके मफूगु कारणं याना कर
बरं विभिन्न प्राणीयात् चिरफार याना निरीक्षण व परीक्षण
याना च्वने मासी । उकथं निरीक्षण व परीक्षण याना च्वने
माःह्यं सत्त्वयात् शास्ति जुइकीगु जक मखु मरण नं जुइके फु ।
उकथं शास्ति जुइकीगु मरण जुइकीगु अकुशल कर्मयात् फल
मबो कथं विपश्यनां रोकय् याना बी फइ ला ?

(ग) न्हासःया लिसः

तथागतया पालय् राजगृह नगरय् तम्बदाठिक धयाह्या
मनू स्याइह्या अधिकारी छह्या दया च्वन । न्ययन्यादैं तक प्राण
दण्ड फये माःपिन्त स्याना वःह्या जुल । डगु पदं मुक्त जुया पिहाँ
वःगु दिनय् आयुष्मान सारिपुत्रयागु उपदेश न्यना विपश्यना
ज्ञानया शिर्षस्थय् ध्यने धुंका गुलिचां मदुवं हे सां च्वयेका मरण
जुया वन । मरणं लिपा तुषित देवलोकय् ध्यंक वन धया तल ।

उंगु कथावस्तुइ न्ययन्यादैं तक खुँतयत् स्याना वःगु
अकुशलयात् मरणासन्न अवस्थाय् वृद्धि जुइकूगु विपश्यना कुशलं
रोके याभा पना ब्यूगुलि उगु अकुशल कर्मतयसं फल बीगु
अवसर प्राप्त मजूसे हे विपश्यना कुशलया कारणं तुषित देव-
लोकय् उत्पन्न जुइ दुगु सीके दु ।

तरं विपश्यना कार्यं उद्योग याये धुंका लिपायागु
अकुशल कर्मयात् ह्वापा वृद्धि जुइके धुंकूगु विपश्यनां रोके याःगु
खँयात ला क्यना तःगु मदु । विपश्यना ज्ञान दक्षं परिपूर्णं

जुया श्रोतापर्ति मागय् ध्यनं धाल धाः सा ला यायै नंगु अकुंशले
 कर्मतय् सं नं अपाय लोकय् वांछवये मफु । हानं छको अपाय
 पतन जुइके फूगु प्राणातिपात आदि अकुशल कर्मयात याये फइ
 मखुत । थःगु प्राण समेतं अन्त जुइके मातले नं कतपिनि प्राण
 हनन यायेगु आदि पञ्चशील स्यंकीगुथें जाःगु ज्या खँ याये
 फइ मखुत धका विभिन्न ग्रन्थय् स्पष्ट रूपं क्यना तःगु दु ।
 उकि कतपिनिगु प्राण हनन याये ययाः च्वंतले आर्यं श्रोतापन्न
 मजूनि धका सीका तयेमाः ।

(ग) न्ह्यसःया लिसः वचाल ।

(२) अदिन्नादान कर्म सम्बन्धी न्ह्यसः

डा. ऊ म्यड स्वे नं निम्नः कथं न्ह्यसः तया निवेदन
 यात ।

जि बुद्ध शासनानुग्रह समितिया छह्य डाकटर खः । बुद्ध
 शासनानुग्रह समितिया अधीनय् दुगु भैषज्यं प्रत्यय द्वारा शासन
 यैताया योगीपिन्त उपचार याना बिया च्वना । उगु भैषज्यं
 प्रत्यययात थःगु स्वार्थयन्ति (जिमिस) प्रयोग मयाना । अथे
 नं यैतां पिने चवंपि शोल समाधि सम्पन्नपि सुं गुह्य ब्यक्ति तिङ्ग
 वेदना अनुभव याना च्वनीगु अवस्थाय् उगु समितिया अधीनय्
 दुगु भैषज्यं प्रत्ययतय् इपि ब्यक्तिपिनि निति प्रयोग यात
 धाःसा अदिन्नादान कर्म लगे जू ला ?

वांसः बौगु थासय् अभिभार दुह्य व्यक्ति, आधिकारिक
अभिभार दुह्य व्यक्ति अथवा सम्बन्धित सरकारं मसीक जथा-
भावि ज्या याये धुं का थःगु अपराध मजुइ कथं थःगु कारणं
हिना बिना जू वंगु दाँ ध्यबातय्त थःथःगु पहः चहलं ज्या खँ
याना सरकारयागु कानून अनुसार (द्वंविद्वं) मन्त्र, प्रकट मजुल
धाःसा नं अदिनादान कर्म लगे जुइ फु ला?

थुगु न्ह्यसःया लिसः निम्न कथं जुल ।

पाराजिक कण्ड अर्थकथाय् खुइगु पहः खुइगु पृष्ठति-
तयत नी न्याथी उल्लेख याना तःगु दु । उकी मध्ये उपरोक्त
न्ह्यसः उपनिधि धयागु लः लहाना तःगु चीज वस्तुयात खुइगु
पहः लिसे सम्बन्धित खः । थःगु लहातो मेह्य व्यक्ति छुं छगू
चीज वस्तु लः लहाना बिया तज धाःसा उगु चीज वस्तुयात
अधिकारीं (थुवाः नं) फवनोगु अवस्थाय् मब्युसे च्वनेवं खुइगु
जू वं । मूलगु चीज वस्तु थ जु वा वर्थे जाःगु चीज वस्तु, लित
बिल धाःसा खुइगु जू मवं ।

बुद्ध शासनानुग्रह समिति लः लहाना बिया तःगु भैषज्य
प्रत्यययात खुया कायेगु चित्त मजूसे हे आकशिमक ज्या खँ कथं
कया प्रयोग याये लात धाःसा लिपा लिपा हानं पलेसा नं तये
फत धाःसा अथवा सम्बन्धित समितियाके न्यना बचं कया
समिति वः तायेका बचं बिल धाःसा अदिनादान कर्म लगे मजू
धका सीके व चायेके त्वः जू ।

यदि क्या प्रयोग याइगु अवस्थाय् है खुइगु सुचुके मास्ति वइगु चित्त दत धाःसा, अथवा पलेसा बो त्यइगु अवस्थाय् मबिल धासा; वा समिर्ति चित्त बुझे मजुइकं है पलेसा मबिल धाःसा ला अदिनादान कर्म लगे जू धका सीके व चायेके त्वः जू ।

वासः बीगु थासय् अभिभार दुह्य व्यक्ति मसीक अथवा सम्बन्धित सरकारं मसीक जथाः भावि याये धुंका तिनि अपराध सी मदइ कथं ज्या यायेगुली धाःसा न्हावः है खुइगु सुचुके मास्ति वइगु चित्त दया च्वनीगु जूया अदिनादान कर्म लगे जू धका धाये माली । कि त मखुसा प्रयोग याना वःगु अवस्थाय् लिपा लिपा हानं पलेसा तया बो धयागु उद्देश्यं परिशुद्धगु चित्त दया च्वंगु जुल धाःसा हानं पलेसा नं तये कत धाःसा अदिनादान कर्म लगे मजू धका धाये माली ।

अदिनादान कर्म सम्बन्धी न्हासःया लिसः ववचाल ।

(३) कामेसु मिच्छाचार कर्म सम्बन्धी न्हासः

ग्लास ट्युबय् दुने सचे याना तःगु मिजं जाति छह्यसिगु शुक्र धातुयात उह्य मिजं जाति लिसे असम्बन्धितह्य मय् जू छह्य-सिगु योनी दुने उह्य मय् जूयागु इच्छा कथं (वा) छह्य मय् जूया अनुमति कथं प्रवेश जुइका वा उह्य मय् जूया अनुमति कथं प्रवेश जुइका उह्य मय् जूयाके प्रतिसन्धी च्वं वल धाःसा-

- १) शुक्र धातु प्रवेश याना ब्यूह्य डाक्टर;
- २) शुक्र धातु अधिकारी मिजं;
- ३) शुक्र धातु प्रवेश याका च्वंह्य मय्जु धयापि थुपि स्वह्य मध्यय् गुह्यसित कामेसु मिच्छाचार कर्म लगे जुइ लय् ?

उपरोक्त न्ह्यसःया लिसः निम्नः कथं हे जुल ।

न्ह्यसलय् दुर्थ्यापि स्वह्यसितं हे कामेसु मिच्छाचार कर्म लगे मज्जु । लगे मजूगुया कारण छु धाःसा कामेसु मिच्छाचार शिक्षापद सम्बन्धी अंगत लिसे पाय् छि मजूगुलि हे खः । इपि अंगत खः—

(१) अगमनीय ठानता=अगमनीयगु (उल्लंघन याये मज्जूगु) स्थान (क्षेत्र) जुइगु;

(२) सेवना चित्त=सेवन याये मास्ति वइगु चित्त दह्मगु;

(३) मग्गेन मग्ग पटिपत्ति=मार्ग धयागु लिङ्ग द्वारा लिङ्गय् दुने प्रवेश यायेगु;

(४) सादियनं=सुख तायेगु, धयागु थुपि प्यंगू हे जुया च्वन ।

थुपि अंगत प्यंगू मध्यय् लिङ्ग द्वारा लिङ्गय् प्रवेश यायेगु धयागु स्वंगू अंग विल्कुल भंग जुया च्वंगु दु । अनं हानं डाक्टरयाके (२ व ४) अंगत नं भंग जुया च्वनीगु हे जुल । मय्जुयाके धाःसा (१) अंग नं भंग जया च्वन । शुक्र धातु

अधिकारीयाके ला छुं हे मस्यूगु जुया प्यंगुलि हे अंगत भंग
जुया च्वंगु हे दु धका धाये माली । उकि उपरोक्त स्वह्यसितं
हे कामेसु मिच्छाचार कर्म लगे मजू धका धया वयागु खः ।

अथेनं मिजं दुह्य जुल धाःसा मय् जु ला भातयात
ह्यकीह्यसिगु स्थिति थ्यनी । उकि भात जूह्य नं माने जुल धाःसा
बिल्कुल हे निर्दोष जुइ ।

कामेसु मिच्छाचार कर्म सम्बन्धी न्ह्यसःया लिसः कवचाल ।

(४) मुसावाद कर्म सम्बन्धी [क] न्ह्यसः

डाक्टरतयसं वासः भवत्य सही यायेगुयात वासःया
अनुमतीया रूपय् बिया च्वनेमाः । थुकथं बिया च्वनेगुली यथार्थं
मखुगु ज्या-खँ लिसे सम्बन्धित जुया च्वंगु ज्या खँत्यत नं
सामना याना च्वनेमाः । उह्या वासः सही कया यंकूह्यसित धात्थे
मखुसा नं सरकारी अड्डां बिदाइ अवसर लच्छ निला स्वला
प्यला आदि बी मालोगु स्थिति थ्यनेयः । आलपं बेफवांकय्
मदुगु ज्याखँ दयेका (बिदा) पवंव मह सु छम्हसित सरकारी
अड्डां बिदा बिया छ्वल धाःसा मखयेक बिरामी सही ब्यूम्ह
डाक्टरयात मुसावाद कर्म लगे ज् ला ?

[क] मुसावाद सम्बन्धी न्ह्यसःया लिसः

रोगी जुया च्वंह्य मखयेकं हे रोग जुया च्वंह्य विरामीया रूपय् विरामी विदाइ भों विया छ्वया उगु भों अनुसार सरकारी अहुां विश्वास याना विदाया निति अवसर विया छ्वलधाःसा उह्य अवसर काह्यसिया ज्या खँया निति दुष्परिणाम जुइके फूगु जुया व ज्या मयासे ज्याला बो माःगु जुया हिना मिना जुइ फूगु जूया निति निम्नः मुसावाद अंगत पायच्छि जुया पूर्ण जूगुलि विरामी विदाइ भों विया छ्वह्य डाक्टरयात मुसावाद कर्म लगे जू धका हे जक ग्रहण याये थाय् दया च्वन । मुसावाद अंगत खः—

- १) अतथं वत्थु=ज्या असत्य जुइगु;
- २) विसंवादन चित्तं=द्वंके बी मास्ति वइगु अखतं सीके बी मास्ति वइगु चित्त दइगु;
- ३) तज्जो वायामो=उगु चित्त अनुसार ज्या यायेगु, खँ ल्हायेगु;
- ४) परस्स तदत्थ विजाननं=मेगु पक्षं उगु द्वंगुयात सत्य कथं विश्वास याइगु, सीकीगु, चायेकीगु-धयागु थुपि प्यंगू हे ज्ञुल । उगु मुसावादयात शरीरयागु हाव भाव द्वारा वा शरीर-लिसे सम्बन्धितगु भोंभि द्वारा अथवा खँ ल्हायेगु द्वारा कतपिन्त ज्ञां द्वनी कथं यायेगु द्वारा सिद्ध जुइगु खः धका चायेके माःगु खँयात नं सीलक्खन्ध वर्ग अटुकथा (पौल्या-७१) इत्यादी क्यना तःगु दु ।

मुसावाद सम्बन्धी (क) न्ह्यसःया लिसः क्वचाल ।

मुसावाद सम्बन्धी [ख] न्हृसः

पासा जुया च्वंह्य क्यान्सर रोग दुह्य छ्हूसित थः थासं
छुं भति परीक्षण याना उपचार याये धुंका रंगून अस्पतालय्
क्यान्सर रोग उपचार याइगु विभागय् वना उपचार याये निर्ति
निर्देशन बिया छ्वया । अस्पतालय् छगू हप्ताति जक उपचार
याना बी धुंका क्यान्सर रोगया पारंगत डाक्टरतय्सं नं लना
वनी कथं उपचार याना बी मफूगुलि “धन्दा कायेम्बाः, थुगु
वासःयात इलय् इलय् त्वं; लनी वनी” धका खँ चाहुइका
प्रोत्साहन बिया लिपा हानं छ्वया हल ।

उह्य रोगी पारंगत डाक्टरतय्सं क्यान्सर रोग धका नाम-
करण याना हःसा नं जि उपचार याना विल धाःसा लना वनी
धयागु विचारं हानं जिथाय् थ्यंक वल । जिके क्यान्सर रोगया
निर्ति उपचार याना बीगु वासः मदु । उह्य रोगीं द्यने मफयेक
जुइ च्वने मफयेक अति तीब्र रूपं शास्ति जुइका रोग वेदनायात
अनुभव याना च्वनेमाः । उगु वेदना याउँकेया निर्ति (Morpia)
इन्जेक्शन; अथवा (Pethidin) इन्जेक्शनयात इन्जेक्शन
याना ध्यूसा तिनि हे जक स्याइगु शास्ति जुइगु क्वलना न्ह्यो
वयेके फइगु जुया च्वन । उह्य रोगी सिना वनीगु सुनिश्चित
रूपं अवश्यम्भावी जुया च्वन । अथे जुया उह्य रोगीयात “छिगु
रोग ला लनी मखूत; सीगु हे जुल धका धाल धाःसा सत्यगु खँ
धायेगु जू वनी । तर जिगु पाखें उजोगु ग्यनापुसे च्वंगु खँ धाये

मद्धाः । रोग मलसे हे सिना वनीह्य रोगीयात यथार्थ कथं
मधाःसे गुलिचां मदुवं लना वनी धका धाल धाःसा जि ह्येका
छले याना ह्येका खँ लहांगु स्थिती थ्यना मुसावाद कर्म लगे
जुया अपराध जुइ ला भन्ते ?

मुसावाद सम्बन्धी [ख] न्ह्यसःया लिसः

रोग लनी मखुत निश्चित रूपं सिना वनी धका अनुमानं
सिया खना च्वना नं उह्य रोगीयात गुलिचां मदुवं लना वनी
धका धाल धाःसा ह्यापांगु न्ह्यसःया लिसलय् उल्लेख याना
वये धुंगु मुसावाद अंग प्यंगुलि पायच्छि जुया च्वंगुलि मुसावाद
जुया च्वन धका धायेगु सम्भावना दयाच्वन । अथे नं उकथं खँ
चाःहिका धाःगु कारणं याना उह्य रोगीया निरर्थक जुइगु
दुष्परिणाम दइगु मदुगु जक मखु उचित कथं लाभ जुइगु हे जक
दया च्वन । उकथं निरर्थक मजुइकिगु खँ जुइ धायेगु असत्य खे
धायेगु जूसां दुष्परिणाम बी यःगु कर्मपथ सिद्ध मजू धका
चायेकेमाः । उक्ति “अभिधम्मत्थविभावनी” धयागु प्रसिद्ध
टीका ग्रन्थ (पौल्याः १७३) य् ।

अभूतं वत्थु=असत्य विषय वस्तुयात; भूततो=सत्य
कथं; परं विच्चापेतुकामस्स=कतपिन्त सीके बी मास्ति वःह्य
ब्याक्तिया; तथा विच्चापन-पयोग-समुद्दापिका-चेतना=उगु
आकार प्रकार सीके बीगु कायिक व वाचिक क्रियाकलापयात
उत्पन्न जुइकीगु चेतना; मुसावादो=मुसावाद धाइ; सो=

उगु मुसावाद; परस्स अत्थभेदकरोव=कतपिनिगु लाभ विनाश जुइकीगु कथं जूसा तिनि जक; कम्मपथो=फल बी सःमु कर्मपथ सिद्ध जुइगु; होति=जुया च्वन धका धया तःगु दु। अनं अतिरिक्त सोलकखन्धवग्ग अटुकथा (७१) इत्यादिलय् नं “अत्थभञ्जनको = मेपिनिगु लाभयात विनाश जुइके यःगु वाचिक क्रिया कलाप कायिक क्रिया कलाप मुसा धाइगु खँ” उल्लेख याना तःगु दु।

अनं अतिरिक्त वेदना भोगी रोगीयात मन क्वमतुं कुसे मानसिक सुख दयेका बी निति मन उत्साहित दीर्घयु जुइ माक्व दीर्घयु जुइकेया निति धाःगु खँ निःसन्देह सत्य मखुसा नं द्वंक सीके बी मास्ति वःगु ला प्रधान मखु; लाभ हानि मजुइके मास्ति वःगु हे जक प्रधान जुया च्वन। अथे जुया उजोगु खँति पर्याय द्वारा चाहिका धाःगु स्थिती थ्यनी। आयुष्मान् सारिपुत्र स्थविरं तम्बदाठिक्यात धाःगु पर्याय खँ लिसे नं छु अंश कथं समान जुया च्वन। समान जूगु गथे धाःसा-

तम्बदाठिकं आयुष्मान सारिपुत्रं कना बिज्यागु उपदेश न्यना च च्वं वं याना वये नंगु मर्मिगु कर्मतय् त लुमंका लुमंका मनय् शोक सन्ताप जुइका च्वंगुलि उपदेशयात क्वथीक ध्यान त तं न्यने हे मफया च्वंच्वन। उगु खँयात आयुष्मान सारिपुत्रं सिया च्वना बिज्याःगुलि “हे उपासक, छु कारण छं छंगु चित्त-यात उपदेश पाखे क्रमशः लिका न्यने फइ कथं याये मफया च्वंगु लय् ?” धका न्यना बिज्यात। “भन्ते, जि� न्ययन्यादैँ (५५)

तेक प्रोर्ण दण्ड कये माःपि खुँतयैत स्यायेगु धयागु कूरगु दुष्कर्म
 याना बये घुन; उगु दुष्कर्मयात लुमना लुमना वःगुलिं थःगु
 चित्तयात छःपिसं कना बिज्याःगु उपदेश पाखे क्रमशः लिका न्यने
 फइ कथं याये मफया च्चवंच्चन” धका निवेदन यात। आयुष्मान
 सारिपुत्र स्थविरं (वञ्चेस्सामि नन्ति) वयात ह्ययेका धाये
 धका चिन्तन याना “छु छुं उगु उगु ज्या खैंत थःगु इच्छां
 याना वयागु ला ?” अथवा मेपिसं अहे याःगु जुया याना
 वयागु ला ?” धका न्यना बिज्यात। “जुजुं जित स्याके ब्यूगु
 खः, जुजुं अहे याःगु जुया याना वयागु खः” धका लिसः
 बिया निवेदन यात। “हे उपासक, अथे जूसा छंगु अकुशल
 कर्म जुइ ला लय् ?” धका पर्याय द्वारा न्यना बिज्यात। थुगु
 न्ह्यसलं तम्बदाठिकया जिगु अकुशल मखु, अहे याःह्य जुजुयागु
 अकुशल जक जुया च्वन धका मती वंका चित्त शान्त जुया
 वन। उकथं चित्त शान्त जुया वंगुलि उपदेशयात बांलाक न्यना
 नुगलय् स्वचाके फत। उकथं बांलाक न्यना नुगलय् स्वचाका
 श्रोतापत्ति मार्गया कवसं च्वंगु अनुलोम ज्ञान धयागु विपश्यना
 ज्ञानयात उत्पत्ति व वृद्धि जुइके फु धयागु फल लाभ जुइका वंगु;
 अले हानं विपश्यनाया सामर्थ्यं याना हे तुषित देवलोकय् थ्यंक
 वंगु खैंयात धम्मपद अटुकथा (पौत्र्याः ४०७) लय् उल्लेख
 याना तःगु दु।

उपरोक्त खैंपुइ “छंगु अकुशल कर्म जुइ ला लय् ?”
 धयागु खैं “छंगु अकुशल मखु” धका तप्यंक धाःगु खैं मखु;
 पर्याय द्वारा न्यंगु खैं मात्र जुया च्वन। ऊकि उगु खैं मुसावाद

ला मखु; अर्थे नं उगु न्ह्यसलं तम्बदाठिकं- “जिगु अकुशल
मखु” धका द्वंक सीका काल ।

उकथं द्वंक सीका काइगु सीथे सीथे च्वं च्वंह्या रोगीं
“गुलिचां मदुवं रोग तना लना सुखी जुइ” धका द्वंक (अखतं)
मती तइगु समान जुल । थःगु अकुशल मखु-धका मती तयेगुलि
याना मन शान्त शीतल याना उपदेश न्यने फइगु आदि
लाभयात लाभ जुया वनीगु सीथे सीथे च्वना च्वंह्या रोगी रोग
लनी धका भाःपिया सुखानन्द पूर्वकं च्वनीगु; मनय् सुख दया
तुरन्ता-तुरन्ति मसिसे च्वनीगु आदि लाभतय् त लाभ जुइगु लिसे
समान जुल । अनं हानं आयुष्मान साखिपुत्रयागु पर्याय वचनय्
थःगु अकुशल मखु धका द्वंक वा अखतं सोकेगु मुख्य मखु; मन
शीतल शान्त जुया उपदेश न्यने फइगु आदि हे जक मुख्य जुया
च्वंथे; गुलिचां मदुवं रोग लनी धका प्रोत्साहन ब्यूगु खँ नं
रोग लनी धका द्वंक वा अखतं सोकेगु मुख्य मखु; मन खुशुक
मच्वंसे सुख पूर्वक च्वनेगु हे जक मुख्य जुया च्वन । इत्यादि
रूपं छुं अंशय् समान जुया च्वन ।

उक्ति गुलिचा मदुवं हे सीगु जुइन धका भाःपिया च्वंह्या-
सित गुलिचा मदुवं रोग लना वनी आदि धका प्रोत्साहन बीगु
खँ ल्हायेगु मुसावाद अंगत लिसे समान जुया च्वंसा नं अलाभ-
यात उद्देश्य मतःसे सुख पूर्वक च्वने फयेकेगु लाभयात जक
उद्देश्य तया धाःगु प्रोत्साहन वचन जूगुलि मर्भिगु फल बी यःगु
कर्मपथ सिद्ध जुइगु अकुशल कर्म ला मज्जू । उकथं प्रोत्साहन

वचन ल्हाःगु अवस्थाय् करुणा वंगु कुशल चेतनां हे जक धाःगु
जुया च्वन । मरण जुइगु वासः वा इन्जेक्शन बीथें मखुसे पुरा
हे अःखः जुया च्वन । उकिं अकुशल चेतना नं मजू धका हे जक
ग्रहण याये ल्व जू ।

मुसावाद सम्बन्धी (ख) न्ह्यसःया लिसः कवचाल

५— सुरामेरय कर्म सम्बन्धी (क) न्ह्यसः

(मज्जपाना च संयमो) अय्ला थवैं त्वनेगुलि संयम
यायेगु अलग जुइगु पवित्र मंगल खः धका कना विज्याना तःगु
बुद्धवचन अनुरूप बुद्ध शासनिक प्रत्येक व्यक्तिपिसं अय्ला थवैं
त्वनेगुलि अलग जुया च्वने योग्यगु खैं स्पष्ट जुया च्वन ।

तर स्वास्थ्य तःसकं स्यना च्वंह्यसित अथवा स्वास्थ्यया
दृष्टि तःसकं हानि जुइका च्वंह्यसित स्वास्थ्यया निर्ति नमूना
उल्लेख याना क्यने माल धाःसा बलशक्ति दइ कथं, त्यानुगु लनी
कथं उद्देश्य तया अय्ला त्वंके धुंका बुलुहुँ बुलुहुँ भासु लंके विया
बल शक्ति दयेके विया रोग तना लना वनी कथं निर्देशन बीगु
उपचार यायेगु याना उगु निर्देशन अनुसार अय्ला थवैं त्वन
धाःसा उह्या अय्ला थवैं त्वनीह्य श्रमण गृहस्थया सुरामेरय
शिक्षापद सम्बन्धी शील स्य ला ?

उभु (क) न्ह्यसःया लिसः निम्नः कथं जुया च्वनः—

अय्ला इवं आदि मादक पदार्थत त्वनेगु सेवन यायेगु
क्षेत्रय् कर्त्त्वावितरणी आदि विनय अर्थकथा व टीकाय् भिक्षु
श्रमणया शील भंग जुइगुया कारण अंगतयत—

१) मज्जभावो— प्रमाद जुइकीगु कायेकीगुया कारण
नसा त्वैंसा जुया च्वनीगु;

२) तस्स पानं— उगु प्रमादी जुइगु काइगुया कारण
जुया चंगु चीज वस्तुयात त्वनेगु, सेवन यायेगु धयागु निगूयात
जक क्यना तःगु दुः ।

खुद्दकपाठ अर्थकथाय् धाःसा—

१) अय्ला इवं आदि मध्यय् छगू मखु छगू जुया च्वनीगु;

२) मदनीय पातुकम्यता चित्त—प्रमाद जुइकीगु कायेकीगु
विषययात त्वंनेगु सेवन याये मास्ति वइगु चित्त दया
च्वनीगु;

३) उगु चित्त अनुसार त्वनेगु सेवन याये निर्ति उद्योग यायेगु;

४) त्वना सेवन याना म्हुतुइ कथुइ दुने दुहाँ वनीगु धका अंग
प्यंगू क्यना तःगु दु ।

इपि प्यंगू अंगत मध्यय् प्रमाद जुइगु कायेकीगु वस्तु
धका मसीकं हे सर्वत वासःति आदि भाःपिया त्वन सेवन यात
धाःसा शील भज्ज मज् धका ग्रहण याये माःथे जुया च्वन ।
अवश्यं खः । खुद्दक पाठ्य् क्यना तःगु सुरामेरय शिक्षापद भिक्षु-
पिनि निर्ति मखु; श्रामणे रपिनि निर्ति क्यना तःगु शिक्षापदत
जुया च्वन । भिक्षुपिन्त ला प्रमाद जुइकीगु कायेकीगु धका मसीकं

सेवन याःगु जूसां नं तथागत सम्यक्‌सम्बुद्धया प्रज्ञापित प्रज्ञप्ति अनुसार पाचित्तिय आपत्ति लाइगु खः । श्रामणेरपिनि ला प्रमाद जुइकीगु कायेकीगु वस्तु धका सीका त्वन वा सेवन यात धाःसा तिनि जक शील स्यनीगु जुया च्वन । मसीकं हे त्वने वा सेवन याये लात धाःसा अकुशल जुइ फूसा नं शील भज्ज मज्ज धका विनय अर्थकथा (तृतीय भाग पौल्याः २९६) य व्याख्या याना व्यना तःगु दु । व निम्नः कथं हे जुल ।

सामणेरो=श्रामणेरं; जानित्वा- पिवन्तो=प्रमाद जुइकीगु कायेकीगु वस्तु धका सीक सीकं त्वने वा सेवन याये लात धाःसा; सीलभेदं आपजजति=शील भज्ज जुइगु अवस्थाय ध्यनी; न अजानित्वा=मसिया त्वने वा सेवन याये लात धाःसा शील भज्ज अवस्थाय मध्यं ।

गृहस्थीपिसं आचरण याये माःगु पंचशील नं, भिक्षु-पिनिगु शिक्षापदथें तथागत सम्यक्‌सम्बुद्ध, प्रज्ञप्त याना तःगु मखु । शासनया दुने वा पिने न्ह्यागु अवस्थायसं हे साधु सन्त सत्पुरुषपिसं आचरण व व्यवहार याये माःगु शील जुया च्वन । उकिं गृहस्थीपिनि नं श्रामणेरपिनिथें हे अय्ला धका सीका त्वंसा तिनि शील स्यनी । वासः धका वा सर्वत धका मती लुइका त्वन धाःसा शील मस्यं धका ग्रहण याये फइगु व धाये फइगु जुया च्वन् । कारण छाय् धाःसा- गृहस्थी शील श्रामणेर-पिनिगु शील स्वया कडा जुइ माःगु खः ।

अथे जुया डाक्टरयागु न्ह्यसलय् भिक्षु श्रमण गृहस्थ

सकले छधिछपाँय् याना न्यना तःगु जूसा नं छुटे छुटे याना
 लिसः बी माली तिनि । अय्लायात वासःया रूपय् त्वंसा नं
 भिक्षुपिनि निंति (१) अय्ला जुइ माःगु (२) त्वनेगु, धयागु
 निगु अङ्गु लिसे पाय् छि जुया चवंगुलि पाचित्तिय आपत्ति लाइ ।
 सीलविपत्ति=शील भङ्ग जुइगु व आचार विपत्ति धयागु
 आचरण भङ्ग जुइगु दोष लाइगु जुया चवन धका सीकेमा: ।
 श्रामणेर व गृहस्थीपिनि निंति नं धात्थेंगु अय्ला धका सीका
 त्वन धाःसा उगु शिक्षापद अनुसार शील स्यनी । श्रामणेरपिनि
 श्रामणेर शील दक्षवं स्यनी । उपाध्याय गुरुयाथाय् शरण गमन
 व शील हानं दोहरे याना काःसा तिनि हानं शील सम्पन्न जुइ
 फइ । तर श्रामणेर व गृहस्थीपिन्त धात्थेंगु अय्ला धका
 पसीक त्वने ज्यूगु वासः सर्वत धयागु संज्ञां त्वन धाःसा
 सुरामेरय कर्म लगे मजू; शील भङ्ग मजू धका सीकेमा: ।

गृहस्थीपिनि निंति अय्लाया प्रति यः तायेकेगु सवाः
 कायेगु मदुसे मजि मगाःगु कथं रोग लंकेया निंति वासःया
 रूपय् नये माःसां त्वने हे माःसां उकथं त्वनेगु सुरामेरय कर्म
 लगे जुया शील भङ्ग जुया चवन धका धाःसा नं कायेका
 प्रमादी जुइके मास्ति वयेका त्वनेगुथें वा अय्लायागु सवाः यः
 तायेका त्ववंका त्वनेगुथें अथवा न्हाइपु तायेकेया निंति
 त्वनेगुथें दोष तःधं मजू धका ला ग्रहण याये फु, धाये फु ।

सुरामेरय कर्म सम्बन्धी (क) न्हासःया लिसः कवचाल ।

सुरामैरय कर्म [सम्बन्धी (ख) न्ह्यसः]

छको खीन्यादैं दुह्य विधवा मिसा दो तईं वया थः
 तःसकं यःह्य ल्यासेह्य म्ह्याय् मचा छह्य लिसे छिडडविड मार्गया
 छथाय् चवना च्वंगु जुया च्वन । छन्हु ल्यासेह्य म्ह्याय् मचायात
 क्यान्सर रोग खने दयेक वल । अनेकौं डाक्टरत लिसे उपचार
 यात नं विशेषता मदु, याउँया मवं । भयङ्कर रोगया कारणं
 अस्पतालं लिहाँ वये धुंका लिपा जिथाय् थ्यंक वःगु जुया जि
 हे हानं उपचार याना बी माल । रोग लना मवंसे छन्हु वहनिथः
 पाँच बजे मरण जुया अनित्य स्थिती थ्यंक वन । जलः खलः-
 पिसं विभिन्न प्रकारयागु सद्वर्म खँ द्वारा समझे बुझे याका होश
 बिया च्वंसा नं मां जुया च्वंह्य दो तईं नं अति ववातुसे च्वंगु
 संयोजन मिया राप याना छुं गुगुं कथं नं थामे याये मफु ।

“डाक्टर साहेब जित रक्षा याना दिसँ; जिगु नुगलय्
 दाह जुया च्वंच्वन । छुं गुगुं कथं नं थामे याये मफु । जि
 म्ह्याय् छह्यसिगु परिश्रम द्वारा नया त्वना च्वनेमाः । म्ह्याय् छह्य
 मन्त कि जुइ च्वने मफुह्य जुया छुं गुगुं धर्मयात नं जि मस्यू ।
 छुं गुगुं कथं जि थःत सान्त्वना बी मफुत” धका धा धां हा हाँ
 गबले खवया, गबले ह्लिला उह्य बुढीं सास्ति नया च्वं च्वंगु
 अनुभव याना वये नं । उजागु राप उजागु ताप दया च्वंह्य मनू
 छह्यसित डाक्टरया रूपय् च्वना शान्त व शीतल जुइ कथं उपचार
 याना बी फूगु विधि वा तरीका Morphia धयागु इन्जेक्शन
 बीगु हे जुया च्वन । उगु इन्जेक्शन चित्त शान्त जुइका न्ह्यो

वयेके बीगु इन्जेक्शन खः । उकि उगु इन्जेक्शन है उह्य बुढ़ी-यात इन्जेक्शन याना बिया । म्हाय्‌या निंति परिदेव मि ह्वाना ह्वाना छ्वयेका च्वंह्य उह्य बुढी दो तइँ नं इन्जेक्शन बी धुंका लिपा गुलिचां मदुवं हे बुलुहुँ बुलुहुँ शान्त जुया वना न्ह्यो वयेकल ।

कन्हे खुनु सुथे भयङ्कर रूप परिदेव मि छ्वयेका च्वने माःह्य उह्य बुढी दो तइँ नं जित खने साथं हे “डाक्टर साहेब, छित यक्वं सुभाय्, छिगु वासलं याना अचम्भ तालं हे जिगु नुगलय् पुना छ्वया च्वंगु पूगु मि शान्त जुया वन” धका धाल ।

थुगु घटनाया सम्बन्धय् Morphia धयागु इन्जेक्शन नं जिगु प्रत्यक्ष साक्षात्कार अनुसार दो तइँया शरीरय् छ्वया च्वंगु परिदेव मियात शान्त व शीतल जुइकूगु कथं वासःयागु प्रभाव क्यना वंगु आश्चर्य जनक रूपय् खना च्वना । उकथं भयङ्कर रूपं परिदेव मि छ्या च्वंह्यसित तदंग रूपं वा (क्षणिक कथं) शान्त व शीतल जुइगु रूपं याना बिल धाःसा याना ब्यूह्म (जित) प्रमादी जुइका लाता लाति जुइ कथं याना ब्यूगु जू वनीगु जुया सुरामेरय कर्म लगे जू ला ? अले हानं रोगीयात समेतं अकुशल जू वं ला ?

(ख) न्ह्यसःया लिसः निम्न कथं जुल

सुरापान शिक्षापदय् अनाणत्तिकं- अह्वे यायेगु कारणं आपत्ति मलाः धका उल्लेख याना तल । उकि अय्ला थ्वँ आर्दि

स्वयं थः थःह्य त्वनेगु सेवन यायेगु या:ह्यसित जक सुरामेरय कर्म जू । कतपिन्त त्वनेया निति सेवन यायेया निति अहे या:ह्यसित सुरामेरय कर्म लगे मजू धका सीकेमाः । तर कायेकेया निति बेहोश जुइकेया निति वा न्ह्याइपुके बीया निति वा बानि जुइके बीया निति आदि अनुचितगु उद्देश्य तया अहे या:ह्य प्रेरणा व्यूह्यसित अकुशल कर्म जुइगु हे जुल धका नं सीकेमाः ।

अनं अतिरिक्त सुरापान अङ्गतयत् क्यना तःगुली पानं- त्वनेगु धका; पीते पविसति=त्वना म्हुतुइ दुने कथुइ दुहाँ वन धका क्यना तःगुलि म्हुतुं त्वन वा सेवन यात धा:सा तिनि सुरामेरय कर्म लगे जुइ । मेगु शरीरयागु अङ्ग प्रत्यङ्ग्य प्रवेश जुइकेगु प्रवेश जुइगुयात सुरामेरय कर्मया अङ्गयागु रूपय् ग्रहण यायेगु मदु । उकिं—

मानसिक शोक शान्त जुइकेया निति Morpia आदि इन्जेक्शन वासः व्यूह्यसित नं मानसिक शोक शान्त जुइकेया निति इन्जेक्शन व्यूकुह्यसित नं सुरामेरय कर्म लगे जू धका धायेगु स्थिति मदु । तर कायेकेगु प्रमादी जुइकेगु उद्देश्य तया मनयात न्ह्याइपुके बीगु लक्ष्य तया उजोगु वासः इन्जेक्शन व्यूह्य व बीकूह्य निह्यसितं सुरामेरय कर्म लगे जू धका धाये मच्छिसानं मभिगु दुष्परिणाम बी यःगु अकुशल कर्म जुइगु खँय् ला छं संशय याये माःगु मदु ।

सुरामेरय कर्म सम्बन्धी (ख) न्ह्यसःया लिसः कवचाल

सुरामेरय कर्म सम्बःधी (ग) न्ह्यासः

थौं कन्हे गुलि गुलि नवयुवकतय् सं उपयोग याना सवाः कया वया च्वं च्वंगु (Heroin) धयागु नम्बर-४ तुयुगु अफिम छ्थी दया च्वन । उगु नम्बर-४ तुयुगु अफिम सेवन याये नं पिसं धया जुया च्वंगु गथे धाःसा “उगु वासः नंतुने लात धाःसा छुं गुगु वासः लिसे नं समान मजूसे विशेष रूपं हे स्वाद दुगु जुया, प्रीति प्रश्रब्धि उत्पन्न जुया मन प्रसन्न प्रफुल्लित व हर्षित जुइगु जुया च्वन । ध्यान समाधि उद्योग व अभ्यास याना च्वनेगु बखते प्रीति प्रश्रब्धि लुया वइगुथे हे समान जुया च्वन । छुं हे अन्तर मदु” धका इमिसं धाइगु जुया च्वन ।

भारतय च्वंह्य योगी (Maharishi) अमेरिकाय ध्यंगु अवस्थाय (Transcendental Meditation) शमथ भावना वृद्धि यायेग पहः उद्योग व अभ्यास यायेगु विधि अमेरिकन नवयुवकतय् त स्यने कने याये धुंका वं थथे धाल हँ—“४-नम्बर तुयुगु अफिम् वास कायेगु व ध्यान भावना उद्योग व अभ्यास यायेगु उथे उथे हे खः । तःसकं हे मज्जा दु, मानसिक सुख शान्ति नं दु, तःसकं धौबजि वाला च्वनिगु मष्टिस्क नं तःसकं शान्त जुया वना मनस्थितित गुकथं जक शान्त शीतल जुया वन धका हे धाये मफयेक शान्त शीतल जुया वनीगु जुया च्वन ।” उगु धारणा उगु दृष्टिकोण द्वना च्वन धका जि भाःपिया च्वना । ४-नम्बर तुयुगु अफिम् सेवन याना जुया च्वंपि नवयुवकपिन्त उगु धारणा द्वना च्वंगु खँयात जि गकथं

कारण क्यना स्पष्ट याना बी मालीथें भन्ते !

उपरोक्त (ग) अन्तिम न्द्यसःया लिसः निम्न प्रकार हे जुलः—

प्रसन्न प्रफुल्लत जुइगु लय्तायेगु प्रीति सौमनस्य उत्पन्न
जुइगु धयागु अकुशल चित्तं उत्पन्न जुइगु व कुशल चित्तं उत्पन्न
जुइगु धका निथी दु ।

यानागु ज्या सफल जुइगु बखते, परीक्षा उत्तीर्ण जुइगु
बखते, थःगु इच्छा अनुसार विवाह याये दइगु बखते, थःम्हं इच्छा
याना च्वनागु लुँ वह, जवाहरात नसा त्वेंसा पुंसा आदि लाभ
जुइगु बखते, भय अन्तराय दुःखं मुक्त जुइगु बखते इत्यादि
अवस्थाय् प्रत्येक व्यक्तिर्पि लय् लय् ताइगु जुया च्वन । उक्थं
लय् लय् ताइगु लोभं सम्प्रयुक्तगु अकुशल चित्तं लय् लय्
ताइगु खः । उजोगु लय् लय् ताइगु कारण मिले जुया च्वंतले
जक जुया कारण मिले मजुल धाःसा (सफल जुइ धुंकूगु ज्या
खें स्यना वन कि; हानं परीक्षा उत्तीर्ण मजुल कि; विवाह
सम्बन्ध त्वादला वन कि) इत्यादि रूपं कारण मिले मजुइगु
अवस्थाय् ह्वापा लय् लय् ताःगु स्वया न हे मानसिक अशान्ति
व दुःख जुइ यः ।

अथे हे थें तुयुगु अफिम्यागु स्पर्शं छता प्रकारयागु
कामगुग स्पर्शं हे खः । उगु स्पर्शं वा अनुभवयात वः क्या
लय्तायेगु सुख तायेगु प्रीति सौमनस्य उत्पन्न जुया च्वनीगु
उकीयागु प्रभाव व शक्ति दया च्वनीगु क्षण मात्रया दुने जक
जुइगु खें (२४) घौति जक लगे जुया च्वना हानं सवाः कायेगु

ई त्यइगु वखते उगु तुयुगु अफिम् सवाः काये मखन धा:सा शरीरय् अति हे कष्ट जुइक दुःख सी माःगु खैँ; मनय् नं प्रकृति स्वभाव मदुसे हे उथल पुथल जुइका तःसकं दुःख जुइका च्वने माःगु खैँ तुयुगु अफिम् समस्या सम्बन्धी आपालं सफुती यक्व हे स्वयं खने दु ।

गुलि तक शारीरिक व मानसिक दुःख कष्ट जू लय् धा:बले मनू छह्य तुयुगु अफिम् बास काये माःगु ईलय् बास काये मदुगु कारणं याना चित्त विपरीत जुया थः काय् माय् माय् याना जुया च्वंह्य मचाचायात समेतं लाकमं थ्वाना स्याये लाःगु जुया च्वन धका; मेह्य ल्याय्ह्यचा छह्यसिनं मां जुया च्वंह्यसित खाया ला दयेका बीत धा:गुलि मां जूम्हंसिनं थाकुसे च्वंक न्याना हया खाया ला दयेका च्वंबले मन विपरीत जुया मां जूह्यसित चुपि पाला स्याये नंगु जुया च्वन धका; तुयुगु अफिमय् आशक्त जुया च्वंह्य व्यक्तित उगु अफिम् प्राप्त याये निति याये मर्छाःगु कृत्य मदु; प्राप्त जुइ फइगु तरीकां याये छाःगु कारणं याना मां-बापिनिगु छे नं चीज वस्तु खुया कया नं तुयुगु अफिम् न्याना सेवन याइगु जुया च्वन धका व अविवाहित गुलि गुलि मय्जुपिसं नं थः पिनिगु कुमारीत्वयात नष्ट भ्रष्ट जुइका तुयुगु अफिम् मजि मगाःगु कथं थाकुक माला माला सेवन याइगु जुया च्वन धका इत्यादि रूपं जुइ म्वाःगु विभिन्न दुःखत लिसे सामना याना दुःख अनुभव याना च्वने माःगु तुयुगु अफिमया कारणं हे खः

ध्यागु खैं बांलाक हे स्पष्ट जुया च्वंगु दु। डाक्टर ऊ. मिडस्वै नं उगु तुयुगु अफिम्या कारणं उजोगु अति भयंकरगु दुःख्य थ्यंका च्वने माःगु घटनातय् त यक्ष यक्ष हे न्यने नंगु सीके नंगु जुइमाः।

उकथं तुयुगु अफिम्यात कारण याना दुःख जुइका च्वने माःगु कुशल प्रीति प्रश्रविध मखु; अकुशल प्रीति सौमनस्य हे खः।

समाधि भावना धर्म कार्य द्वारा प्राप्त जुइगु लय् लय् तायेगु मानसिक शान्ति दइगु प्रीति प्रश्रविध ला निर्दोषगु कुशल धर्मंत जक जुया च्वन। इपि कुशल प्रीति प्रश्रविधत कामगुणयात यः तायेकीगु न्ह्याइपु तायेकीगु अकुशलत सहितगु मेमेगु क्लेश धाक्वलि अलग जुया परिशुद्ध जुया च्वनीगु अवस्थाय् हे जक उत्पन्न जुया वइगु खः। उकि न्ह्याइपु ताइगु लय् लय् ताइगु यः ताइगु आशक्त जुइगु मदुसे हे शुद्ध विशुद्धगु प्रसन्न प्रफुल्लित जुइगु मानसिक सुख शान्ति दया प्रीति प्रश्रविधत उत्पन्न जुया वनीगु खः। ध्यान प्रीति प्रश्रविधत लाभ याना काल धाःसा उगु ध्यान आरम्भणयात नुगलय् थना लय् तायेगु प्रसन्न प्रफुल्लित जुइगु मानसिक सुख शान्ति दइगु प्रीति प्रश्रविधतय् त यथि जाःगु अवस्थाय् थजु अनुभव यायेफु। थुजोगु लय् तायेगु प्रसन्न प्रफुल्लित जुइगु मानसिक सुख शान्ति दइगुयात प्राप्त याये मफूगु कारणं नं शारीरिक दुःख मानसिक दुःख उत्पन्न मजूसे अयोग्य अनुचितगु दुष्टगु चित्त वह्यंगु चित्तत नं उत्पन्न

मजूसे अतिकं हे यचुसे परिशुद्ध जुया सुख शान्ति जक सदां दइगु जुल । उकिं समाधियात बःकया उत्पन्न जुया वइगु लय्-तायेगु प्रसन्न प्रफुल्लित जुइगु मानसिक सुख शान्ति दइगु प्रीति प्रश्रब्धि तुयुगु अफिम् सेवन याइह्या व्यक्तियागु लय्-ता व सुख लिसे तुलना हे याये मफयेक, मजीक अतिकं हे अन्तर दुगु जुया च्वन ।

अफिम् धारुयागु स्पर्श प्रभाव शक्तिया कारणं चिन्तन मनन व कल्पना याक्व पतिकं क्षणिक मात्र लय्-तायेगु प्रसन्न प्रफुल्लित जुइगु सुख जुया च्वनीगु तुयुगु अफिम् सालिह्यसित जक मखु; हाकुगु अफिम् सालिह्यसित नं अथे हे जुइगु खें न्यने नं । तर इपि नितां अफिम्-त स्वास्थ्य व चित्तवृत्तियात विनाश जुइके यःगु जक मखु; आयुयात समेतं पतिहाक जुइके यःगु खें उगु अफिम् समस्या सफुती स्वये खने नंगु लिसे लिसें मानसिक रोगीतय्-त उपचार याइगु अस्पतालया डाक्टरपिनिगु प्रत्याक्षानुभूति नं न्यने नं ।

अनं अतिरिक्त तुयुगु अफिम् सेवन याना लय् तायेगु सुख तायेगु धात्थेंगु मखुसे कल्पना मात्रं जुया च्वनीगु जक खः, व कल्पना वैयागु मानसिक सुख व न्याइपु तायेका च्वनेगु लिसे नं समान जुया च्वन । भावना धर्म उद्योग व अभ्यास याइह्यसिके समाधियात आधार कया उत्पन्न जुया वइगु मानसिक सुख शान्ति व लय्-ता ला धात्थेंगु वास्तविकतायात आरम्मण याना उत्पन्न जुया च्वनीगु खः । व ध्रात्थेंगु सत्यगु

जुया ऐश्वर्ये वैभवं सम्पन्नह्यसिगु मानसिक सुख शान्ति व लय्-
 तात लिसे नं समान जुया च्वन । हानं मेकथं तुलना याना स्वल-
 धाः सा तुयुगु अफिम् सवाः अनुभव याना सुखी जुया लय्ताया
 च्वंह्यसिके कुशल वृद्धि मजूसे अकुशल जक अप्वः जुया च्वनीगु
 कारणं मरणं लिपा हीनगु जन्मय् थ्यंक वनीगु आपालं हे
 सःतिना च्वंच्वन ॥। भावना धर्म उद्योग व अभ्यास याना
 समाधिया कारणं याना लुया वइगु सुख शान्ति व लय्ता ला
 अकुशलं अलग जुया शुद्ध पवित्र जुया च्वंगुलि उजोगु प्रीति
 व प्रश्रविध सम्पन्न जुया च्वंह्य मरणोपरान्त उगु समाधि कुशल-
 या कारणं श्रेष्ठ पवित्रगु जन्मय् थ्यनीगु अवश्यम्भावी जुया
 च्वन । समाधि धर्म भावना कार्ययात उद्योग व अभ्यास यायेगु
 उगु पुलांगु जन्मं पवित्रगु जन्मय् उत्पन्न जुइया निर्ति उद्देश्य नं
 समावेश जुया च्वन । आर्य मार्ग लाभ जुया भव दुःख शान्त
 यायेगु उद्देश्य नं समावेश जुया च्वन ।

उक्ति तुयुगु अफिम्यात बः कया लुया वइगु सुख व
 समाधियात बः कया दया वइगु सुख समान मजूगु जक मखु;
 तःसकं तःसकं पाना च्वंगु नं ज्ञुल । पाना च्वंगु गुकथं धाःसा-
 अकुशल सुख व कुशल सुखया रूपं नं पाना च्वंगु दु । क्षणिक
 मात्र स्थिर जुइगु सदां स्थिर जुइगु रूपं नं पाना च्वंगु दु ।
 प्रत्यक्ष कथं दुष्परिणाम उत्पन्न जुइकीगु पहः व सुपरिणाम
 उत्पन्न जुइकीगु पहः रूपं नं पाना च्वंगु दु । मरणोपरान्त
 कवह्यंगु थासय् उत्पन्न जुइ मालीगु परिस्थिति व श्रेष्ठ

पवित्रगु थासय् उत्पन्न जुइ मालीगु परिस्थिति कथं नं पाना च्वंगु
दु । थुकथं विभिन्न स्थिति समान मजूसे विभेद जुया च्वंक च्वंक
नं योगी महाकृष्णि समान हे जुया च्वन धका धाःगु खँ विश्वस-
नीय मजू ।

थाःगु इृष्टि कथं “भावना धर्म उद्योग व अभ्यास याइह्या
व्यक्ति भावना धर्मयागु रसयात अनुभव याइगु तुयुगु अफिम्-
यात वः कया उत्पन्न जुइगु मानसिक सुख शान्ति व लय्तायेगु-
थें हे बालाःगु खँ खर्च खिर्च याये म्वाक न्ह्याबले सुख प्राप्त
जुइ फूगु खँ आदि द्वारा भावना धर्म अभ्यास व उद्योग याये-
गुली दिलचस्पी दइ कथं तुयुगु अफिमय् आशक्ति दया च्वंपित
थुइके बी फइगु उपमा द्वारा उल्लेख याना धाःगु जक जुइ” धका
मती वं । उकथं धाःगु जुल धाःसा तुयुगु अफिम्यात प्रशंसा
याःगु खँ मजूसे ध्येबा फुके म्वाक न्ह्याबले सुख बी फूगु भावना
कार्य धर्म उद्योग व अभ्यास याये योग्यगु खँ धाःगु जुइ । उकि
महाकृष्णयागु खँयात वः कया तुयुगु अफिम्या रसयात व
भावना धर्मयागु रसयात उथें हे धका गौरब तायेका च्वने मल्वः।

छको न्यने नंगु खँ छु धाःसा-हिन्दू धर्मविलम्बी गुलि
साधुपिस इमि परमेश्वरयात आरम्मण याये त्यइगु इलय् गजि
त्वनेमाः धका न्यने नं । छाय् त्वने माःगु लय् ? धाः बले गजि-
यागु शक्ति याना गुजु गुजुं च्वंक काया र्याना च्वनीगु
अवस्थाय् परमेश्वरयात गम्भीर रूपं आधार भरोसा काइगु
जुइकेया निर्ति त्वने माःगु खः धका धया तल । र्यायेगु मदुसे

हे गजियागु शक्ति याना कायैका विपरिणत जुया ग्यायेगु
 अविद्या व दीर्घनस्य प्रधानगु दोष चित्त अकुशल चित्तं ग्यायेगु
 खः । स्मृति संवेग ज्ञानं ग्याइगु कुशल धर्म मखु । उक्ति उकथं
 ग्याना ईश्वरयात आरम्मण याना च्वनीगु क्षणय् शुद्ध पवित्रगु
 कुशल समाधि ला जुइ फइ मखु । ह्याउँ मचातय्सं ग्याना
 मां-बौयात आधार भरोसा काइथें जाःगु स्वभाव जक जुल ।
 अथे जुया बुद्धोपदेशयागु आकांक्षा कथं कुशलयात बृद्धि जुइ-
 कीगुलि अकुशलं बृद्धि जुइके यःगु काये यःगु वासःत सेवन याये
 योग्य मज्जू; सेवन यात धाःसां कुशल मज्जूसे अकुशल जक बृद्धि
 जुया च्वनीगु सुनिश्चित जुया च्वन ।

अथे हे तुयुगु अफिम् द्वारा चित्तयात प्रसन्न प्रफुल्लित
 तायेके बीगु सुख जुइके बीगु सत्य व यथार्थ मखुगु प्रसन्न
 प्रफुल्लित यायेगु सुख जुइगु जुया सेवन याये अयोग्यगु विषय
 जक जुल । छु थें च्वं धाःबले स्वप्नय् प्रसन्न प्रफुल्लित ताया
 च्वनीगु सुख ताया च्वनीगुथें खः । उकथं सत्य व यथार्थ मखुगु
 थें जाःगु मानसिक शान्ति द्वारा समय फुका च्वन धाःसा प्रत्यक्ष
 रूपं साक्षात्कार याये फइगु सुख ऐश्वर्य व कल्याणकारी अर्थं
 हीन जुइका च्वने मालीगु जक मखु स्वास्थ्य स्यनीगु, अल्प आयु
 जुइगु, चित्त उथल पुथल जुया याये अयोग्यगु ज्या खैंत याये
 लाना अति दुःख जुइका च्वने मालीगु आदि विभिन्न प्रकारया
 दुःखत अनुभव यायां वना च्वने मालीगु जक जुल ।

तुयुगु अफिम् यागु दोष व अवगृणतय्त विस्तत व

विद्यापक रूप सीका थुइका तर्ये निर्ति तुयुगु अफिम्या समस्या
सम्बन्धी सफू सिफूत तःसकं ब्वने योग्यगु जुथा च्वन ।

थुगु रूप डाक्टर ऊ. मिड स्वे नं तःगु न्ह्यसःतय् लागी
बियागु लिसःत क्वचायेका च्वना ।

थःयःपिनिगु हित व कल्याण वृद्धि जुइगु सत्य व यथार्थ
कारणतय् त सीके खंके व थुइके फूर्पि जुये माल ।

आयुष्मान सोभन

अग्रगमहापण्डित महाशी सयादी

सासना यैता, रंगन ।

ब. सं. १३३८
बैशाख शुल्क सप्तमी
ई. सं. ४१५।७६

Dhamma.Digital

Dhamma.Digital

Dhamma.Digital

थाकूः-

लक्ष्मी छापाखाना
यट्टखा, काठमाडौं।
फोन नं. २१३६५२